2994

SPRAWOZDANIE

DYREKTORA

WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY
1907.

(Prawo publiczności i jednorocznej służby wojsk. w myśl rozp. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z 19/5 1901. L. 9597. i c. k. Ministerstwa Obrony Krajowej z 9/11 1901 L. 39926. II.).

KRAKÓW 1907.
NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W KRAKOWIE.
DRUKARNIA I STEREOTYPIA A. KOZIAŃSKIEGO W KRAKOWIE.

4256

SPRAWOZDANIE

DYREKTORA

WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ
W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY
1907.

(Prawo publiczności i jednorocznej służby wojsk. w myśl rozp. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z 19/5 1901. L. 9597. i c. k. Ministerstwa Obrony Krajowej z 9/11 1901 L. 39926. II.).

ARCHIWUM M. KRAKOWA

KRAKÓW 1907.
NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W KRAKOWIE.
DRUKARNIA I STEREOTYPIA A. KOZIAŃSKIEGO W KRAKOWIE.

TREŚĆ:

I. Uroczystość poświęcenia nowego budynku Akademii handlowej.

II. Opis budynku (z ilustracyami).

III. Wiadomości szkolne:

A) Wyższa Szkoła Handlowa:

I. Skład Kuratoryi Wyższej Szkoły Handlowej.
II. Skład grona nauczycielskiego z końcem r. s. 1906/7.
III. Plan nauk.
IV. Zbiory naukowe.
V. Statystyka uczniów.
VI. Imienny spis uczniów.
VII. Kronika zakładu.

B) Kurs Abituryentów:

I. Skład grona nauczycielskiego.
II. Plan nauk i regulamin na r. s. 1907/8.
III. Statystyka słuchaczy kursu abituryentów.
IV. Imienny spis słuchaczy.

C) Uzupełniająca Szkoła Handlowa:

I. Skład grona nauczycielskiego.
II. Plan nauk w r. s. 1906/7.
III. Statystyka uczniów.
IV. Imienny spis uczniów.

D) Dwuklasowa szkoła handlowa:

I. Regulamin dwuklasowej szkoły handlowej.
II. Plan nauk na r. s. 1907/8.

IV. Wykaz książek szkolnych na r. s. 1907/8.

V. Ogłoszenie dotyczące wpisów do wszystkich oddziałów Wyższej Szkoły handlowej na r. s. 1907/8.

I.

Uroczystość poświęcenia nowego budynku Akademii handlowej.

W niedzielę dnia 25 listopada 1906 r. odbyło się uroczyste poświęcenie nowego budynku Akademii handlowej w Krakowie i oddanie go na użytek szkoły.

O godzinie 10. rano odprawił Najdostojniejszy X. Biskup A. Nowak w kościele św. Anny, w obecności zaproszonych gości, Kuratoryi, grona nauczycieli i uczniów Wyższej Szkoły Handlowej Mszę św., celem uproszenia błogosławieństwa Bożego dla pracy na pożytek społeczeństwa, jaka w nowym gmachu ma być podjętą.

Po nabożeństwie zebrali się uczestnicy uroczystości w dużej sali na II. piętrze. Przez cały korytarz ozdobiony kwiatami aż do podwoi sali tworzyła młodzież zakładu szpaler. W sali urządzono ołtarzyk. Ściany pokryto makatami, a pod baldachimem zawieszono obraz Matki Boskiej; poniżej na menzie oświetlonego ołtarzyka ustawiono wśród kwiatów figurę Ukrzyżowanego. Pod oknem wśród zieleni wznosiło się popiersie Cesarza.

W przystrojonej sali zajęli miejsca: X. Biskup Nowak, JE. p. Namiestnik Andrzej hr. Potocki, p. Delegat Dr. A. Fedorowicz, delegat Ministerstwa Oświaty, Radca sekcyjny p. Dr. F. Dlabač, posłowie Dr. Doboszyński, J. K. Federowicz, prof. Dr. W. L. Jaworski, Dr. W. Staniszewski, Prezydent miasta Dr. J. Leo z wiceprezydentami Chylińskim, Sarem i członkami Rady miasta, członkowie Rady Szkolnej krajowej: Radca Dworu J. Franke, inspektor krajowy Dr. L. German, dyrektor c. k. Akademii handlowej we Lwowie A. Pawłowski, delegat Ministerstwa Oświaty do zarządu szkoły Radca Dworu Dr. F. Zoll, Prezes Izby handlowej i przemysłowej Radca A. Mendelsburg z wiceprezesem p. J. Götz-Okocimskim i szefem biura Dr. A. Benisem oraz gronem członków Izby, Prezydyum Krakowskiej Kongregacyi Kupieckiej z p. Radcą Schwarzem, naczelnicy miejscowych władz i urzędów, dyrektorowie szkół średnich i instytucyi finansowych, członkowie Kuratoryi Wyższej Szkoły Handlowej, wreszcie zaproszeni inni goście, grono nauczycieli, byli uczniowie, słuchacze kursu abituryentów i uczniowie Wyższej i Uzupełniającej Szkoły handlowej.

Uroczystość rozpoczęła się odśpiewaniem kantaty przez chór uczniów Akademii handlowej pod kierownictwem nauczyciela śpiewu p. Bursy, poczem twórca gmachu **architekt prof. J. Zawiejski,** wręczając klucze gmachu przemówił w te słowa:

„Dostojni Zgromadzeni! Piękny, starodawny, wiekami uświęcony to zwyczaj, że ilekroć razy budynek szlachetnym celom poświęcony, ukończonym zostaje, ten, którego obowiązkiem było wykonać budowę, klucze od niej oddaje jej właścicielowi.

„Dzisiaj mnie przypadło w udziale w rodzinnem mem mieście temu poważnemu obyczajowi zadośćuczynić. Klucze, które oddaję dziś właścicielce t. j. Gminie miasta Krakowa na ręce Twoje J. W. Panie Prezydencie, otwierały przed laty 27 bramy odnowionych Kazimierzowskich Sukiennic, ozdoby miasta i drogiej pamiątki naszej przeszłości.

„Przed laty 13 otwarto tymi kluczami odrzwia teatru miejskiego, następnie 3 gmachy szkolne, dzisiaj otwarto tymi samymi kluczami podwoje krakowskiej Akademi handlowej — w tej myśli, aby gmachy publiczne szlachetnym celom poświęcone, a przez Gminę miasta wybudowane, otwierane były tymi samymi kluczami, które odmykały bramy pomników, mających świadczyć o naszej pracy, wiedzy i miłości ojczyzny.

„A teraz przewielebny X. Biskupie racz łaskawie poświęcić mury tego gmachu z prośbą do Najwyższego, aby i budynek ten i tych, którzy w nim pracować będą, uchował od wszelkiego nieszczęścia i opieką Swą otaczał nasze usiłowania do podniesienia naszej kultury i utrwalenia bytu Ojczyzny naszej".

Po tem przemówieniu X. Biskup przywdział strój pontyfikalny i przystąpił do aktu poświęcenia, którego dopełnił po odśpiewaniu z duchowieństwem hymnu „Veni Creator". Dokonawszy poświęcenia **X. Biskup Nowak** stanął przed ołtarzem i przemówił do zgromadzonych:

„Jeżeli Pan nie zbuduje domu, napróżno pracują, którzy go budują". Słowa psalmisty Pańskiego sprawiły, że Kuratorya zwróciła się do mnie, sługi kościoła, abym dokonał poświęcenia tego budynku szkolnego zbudowanego w naszem drogiem mieście. Gmach piękny, okazały świadczy chlubnie o niezwykłej ofiarności miasta tutejszego i instytucyi z nim związanych, ofiarności na cele zmierzające do podniesienia naszej oświaty i miłości narodowej. Ale zrozumiejcie, Szanowni Panowie, dobrze znaczenie tych słów przez usta króla Dawida wypowiedzianych „jeżeli Pan nie zbuduje domu, napróżno pracują, którzy go budują". Nie chodzi tu o dom materyalny, ale chodzi o budowę duchową. Niewątpliwie zewnętrzne warunki dobrze wpływają na postęp i rozwój szkoły, ale przedewszystkiem chodzi o to, ażeby kształcić, ażeby formować dusze tej młodzieży, która tu do tego gmachu garnie się i garnąć się nadal będzie, ażeby wyrabiać charaktery niezłomne, ażeby w ten sposób stworzyć stałe, silne podstawy naszego narodowego bytu i odrodzenia naszego narodu. Prosiliście mnie, abym odprawil Mszę świętą, bym dokonał tego poświęcenia. Wielką pociechą jest to dla mnie, kapłana i biskupa, że taką wagę przykładacie do aktu poświęcenia tych ścian i tego gmachu. Tutaj mają się dusze formować i kształcić na wiernych synów kościoła, na prawych obywateli kraju. Daliście wyraz tem zaproszeniem i tym aktem poświęcenia, że jako Polacy dobrze to rozumiecie i odczuwacie, iż tylko na tej podstawie, którą nam wiara święta podaje, na tej tylko możecie kształcić i formować charaktery. Wszakże widzieliśmy ludzi i widzie-

liśmy narody o wyższej kulturze, aniżeli my ją mamy, kwitnące w ciągu wieków handlem i przemysłem, ale na cóż im ta kultura się przydała, na co ten handel i ten przemysł, którym się odznaczali? I śladu po nich nie zostało. Przeciwnie te narody, które w swym postępie kulturalnym opierały się na prawdzie Bożej, na tej sprawiedliwości i na tych cnotach, które polegają na wierze świętej, te tylko są trwałe, te tylko mają byt zapewniony i zabezpieczony, bo Bóg z nimi, a kto z Bogiem, któż przeciw niemu? Kultura, przemysł i handel pożądane są dla każdego narodu i dla każdego społeczeństwa. Ale kultura w ręku jednostek i społeczeństw odwracających się od Boga, nie trzymających się prawdy i sprawiedliwości, staje się tem, czem jest oręż w ręku szaleńca. Czyż to wszystko nie jest najlepszym dowodem tego, że Bóg jest prawdą? Bóg jest sprawiedliwością, Bóg miłością i tylko trzymając się Boga, trzymając się tych zasad, tej prawdy, możecie prawdziwie przyczynić się do tego, by się nasz naród podniósł, by mu lepszą zgotować przyszłość. Praca z naszej strony, praca wszystkich bez wyjątku, ale praca pojęta w duchu Bożym bez zrażania się przeszkodami, ta tylko tworzy siłę i potęgę narodu; toteż dzisiejszą uroczystość inauguracyjną rozpocząłem Mszą świętą, prosząc Pana Boga o najobfitsze błogosławieństwo dla tych, którzy uczą, uczyć będą i uczyć się będą. Ten akt jest dla mnie rękojmią i otuchą, że tutaj będzie ta prawda Boża, że tutaj będzie ta sprawiedliwość wszczepianą w duszę wychowanków tego gmachu. Wiedząc zaś o tem, że szkoły zawodowe, przemysłowa i handlowa, nie mają w pierwszym rzędzie na celu wychowania religijnego i moralnego, udaję się do nauczycieli z gorącą prośbą, ażeby prawda Boża odbijała się we wszystkiem co wykładają. Cnoty jak uczciwość, rzetelność, poczucie obowiązków, wypełnianie powinności niechaj będą wszczepiane, wkorzeniane w dusze, w serca tej młodzieży. Niechaj Bóg błogosławi tobie droga młodzieży! Patrzcie, macie wszelkie warunki zewnętrzne, warunki potrzebne do tego, ażeby korzystać z tych zawodowych wiadomości, tak wam potrzebnych, a raduje się serce, że powstaje szkoła handlowa, gdyż przez to jest możność dana, ażeby zwracać się do tych praktycznych zawodów, do handlu i przemysłu, które niestety w naszym kraju tak są lekceważone. Ten nie naturalny napływ młodzieży do szkół średnich tutaj znaleźć powinien upust, tem bardziej, ze przed wami otwierają się coraz większe pola, byście zużytkowali tę pracę i te zawodowe wiadomości, jakie odbieracie, ale jednego jeszcze potrzeba, ażebyście pamiętali, że życie nasze to nie jest czas zabaw i igraszek, że życie nasze to czas pracy gorliwej. Pracujcie zatem dla siebie i dla narodu, bądźcie dla kościoła chlubą i pociechą, uczcie się pilnie, korzystajcie z czasu, pamiętajcie o tem, że chwile minione nie powrócą. Korzystajcie z tej pracy ważnej, która wam będzie celem, ale do tych wiadomości łączcie także i modlitwę i zawsze pamiętajcie, że „jeżeli Pan nie zbuduje domu, napróżno pracują, którzy go budują". I tak się też spełni, że ta szkoła w naszem mieście wybudowana przyczyni się do osiągnięcia przez nas upragnionego celu, przyczyni się do tego „abyście wyrośli na naród potężny i duży, wierny Bogu i na bliźnie dobry". Niechaj się to stanie!"

Po przemówieniu X. Biskupa i udzieleniu przezeń błogosławieństwa profesorom i młodzieży, zabrał głos **prezydent miasta i prezes Kuratoryi Wyższej Szkoły Handlowej Dr. J. Leo:**

Szanowni Panowie! droga młodzieży!

„Jako naczelnik miasta, a zarazem prezes Kuratoryi, która jest opiekunką tej Szkoły, poczuwam się do obowiązku złożenia wyrazów gorącego podziękowania Tobie Przewielebny Księże Biskupie za dokonany akt poświęcenia i za te słowa, które ku nam zwróciłeś. W słowach tych zaznaczyłeś dobitnie jakie znaczenie i jaką wagę przywiązuje społeczeństwo do otwarcia tego nowego budynku. Siedziba to nowa dla starej szkoły, bo szkoła datuje się niemal już od wieku całego. Kraków tworząc instytut techniczny, uznał za rzecz stosowną dodać do tegoż, także wykłady z zakresu nauk handlowych. Wykłady te rozpoczęły się w r. 1833. Wzbudzały one powszechne zainteresowanie i oddawały ogromne usługi. Kiedy ten instytut został przekształcony na inną szkołę fachową, wówczas (było to w r. 1878) kongregacya kupiecka przez usta swego prezesa odezwała się poważnym głosem w Radzie miejskiej, że szkodaby było, ażeby te wykłady, ten zaczątek tej szkoły miały zniknąć, zatracić się, że przeciwnie z postępem czasu trzeba dążyć do wytworzenia lepszego, wyższego bo ogólnego wykształcenia, gdyż ogólna dążność do osiągnięcia wyższej kultury zaczęła się objawiać za granicą w tworzeniu wyższych zakładów handlowych. Ówczesny prezydent miasta Zyblikiewicz, który takie miał zrozumienie dla potrzeb kulturalnych, że odczuwał potrzebę jakiegoś kroku naprzód w tym kierunku, zwołał ankietę, złożoną z reprezentantów miasta, dyrektora dawnego i nowego instytutu i po długich naradach zwrócił się do Rady miejskiej z propozycyą utworzenia kursu handlowego przy nowej szkole technicznej. Gdy jednak Rada zgodzić się nie chciała na połączenie takich 2 zakładów, które jej zdaniem odrębnie powinny być prowadzone, wówczas Zyblikiewicz przy pomocy fundatora muzeum ś. p. Baranieckiego i przy pomocy profesora uniwersytetu Zatorskiego i kilku jeszcze innych radców miejskich wypracował nowy projekt, projekt szkoły handlowej krakowskiej.

„W r. 1882 utworzono w Krakowie szkołę handlową wzorowaną na statucie szkoły handlowej lipskiej. Pomieszczona w lokalu skromnym, w gmachu, gdzie mieściła się dawniej Kasa Oszczędności, rozwijała się mimo to znakomicie, ciesząc się coraz to większą frekwencyą. Skutkiem tego w r. 1896 otwarty został w szkole tej kurs wyższy. Kierownictwo objął najpierw b. dyrektor niższej Szkoły handlowej ś. p. Franciszek Kroebl, po nim zaś Dr. Ernest Bandrowski, który przez lat 8 szkołę chlubnie prowadził. W roku 1898 powzięły Rada miejska i Izba handlowa i przemysłowa jednobrzmiące uchwały, by dla uczczenia 50 jubileuszu rządów Najjaśniejszego Pana utworzyć fundusz budowy nowego gmachu Akademii handlowej im. Cesarza Franciszka Józefa I. Zwrócono się o pomoc do reprezentacyi kraju, która jej też nie odmówiła. W kilka lat przystąpiono do dzieła, a dzieło to stworzył miejski architekt p. Zawiejski. Że ono wypadło ku ogólnemu zadowoleniu, o tem wszyscy Panowie mogliście się sami przekonać.

Dotąd zajęto tylko część budowy; inna część służy obecnie szkole ludowej żeńskiej. Ponieważ obecnie frekwencya uczniów olbrzymio się zwiększyła, czego najlepszym dowodem zapisanie się na pierwszy w Galicyi, z tą szkołą związany, kurs abituryentów, tylu słuchaczy, że Dyrekcya musiała później zgłaszającym się odmówić przyjęcia; ponieważ dalej Kuratorya nosi się z myślą przeniesienia kursów handlowych dla dziewcząt ze szkoły św. Scholastyki, przy której się obecnie znajdują, do gmachu Akademii handlowej, następnie z powodu, że niższe kursa również pomyślnie się rozwijają, już dziś przeto przyszliśmy do przekonania, że należy już od 1 września przyszłego roku oddać cały gmach na użytek wyższej i niższej szkoły handlowej.

„W ten sposób powstało dzieło, do którego wszystkie czynniki ofiarne się przyczyniły. Jest to jednak tylko początek — trzeba dać silne podstawy tej szkole. Szkoły tej dotychczas nikt nie jest właścicielem, lecz kilka czynników współrzędnie starają się o jej byt, Izba handlowa, Kongregacya kupiecka, kraj, gmina i państwo.

„Wskutek tego dalsze starania podjęte będą w celu upaństwowienia szkoły; chodzi bowiem o stworzenie dla niej prawnej podstawy.

„Udaję się zatem do reprezentanta Wysokiego Rządu, Radcy sekcyjnego Ministerstwa Oświaty Dra Dlabača z prośbą w imieniu Kuratoryi, by naszą sprawę w ministerstwie poparł, ponieważ bez zabezpieczenia prawnej podstawy o dalszym rozwoju mowy być nie może.

„Ze szczególną wdzięcznością zwracam się do Ciebie Panie Namiestniku, że raczyłeś osobiście przybyć do naszego miasta, na tę uroczystość, która w historyi kultury naszego miasta zaznaczy się ważnym momentem. Tem samem dałeś dowód jak interesujesz się osobiście, jak żywo odczuwasz wszystkie potrzeby całego kraju, a szczególniej naszego miasta.

„Za ten dowód przywiązania do naszego miasta, za ten dowód opieki nad szkołą, składam Ci wyrazy najgorętszego podziękowania.

„Przezacni Panowie! Rozwój szkolnictwa fachowego to nie tylko utworzenie szkoły, to nie tylko danie sposobności kształcenia kulturalnego młodzieży naszej, to zadanie, które zaznaczy się nie tylko wielkim postępem w rozwoju całej organizacyi szkolnej kraju, ale wpłynie dodatnio i na rozwój stosunków gospodarczych naszego społeczeństwa.

„Obecnie szkoła rozpoczyna nową erę rozwoju, od której zależy cała jej przyszłość.

„Jeżeli przystępujemy do tego dzieła, to możemy to uczynić dlatego, że żyjemy w państwie, na którego czele stoi władca, będący nie tylko uosobnieniem sprawiedliwości, ale także mądrości politycznej. Ktokolwiek porówna nasze położenie z położeniem współrodaków pod innymi zaborami, musi z wdzięcznością gorącą odczuć, że rządzi nami monarcha miłościwy i sprawiedliwy, który nie chce dopuścić, ażeby któremukolwiek z narodów pod jego berłem wyrządzano krzywdy; dlatego zdaje mi się, że będę wyrazem ogólnego uczucia naszego społeczeństwa, jeżeli wzniosę okrzyk na cześć Najjaśniejszego Pana, którego imię szkoła ta nosi „Niech żyje! Niech żyje! Niech żyje!“.

„Do Ciebie zaś Panie Namiestniku zwracam się z prośbą, byś w imieniu miasta naszego złożył u stóp tronu Najjaśniejszego Pana wyrazy najgłębszej wdzięczności za opiekę i życzliwość dla naszego kraju i życia narodowego“.

Okrzyk wzniesiony na cześć Najjaśniejszego Pana powtórzyli zebrani z zapałem, poczem **wiceprezes Izby handlowej i przemysłowej p. Jan Götz-Okocimski** w te odezwał się słowa:

„Izba handlowa i przemysłowa brała zawsze żywy udział w dążeniach do rozwoju tej szkoły, wychodząc z założenia, że potęga handlu leży w inteligentnem, wykształconem kupiectwie, że handel wówczas tylko może należycie spełnić swe zadanie, gdy stanie pośrednio między produkcyą, a konsumcyą, jeżeli wykształcenie postawi kupca na równi z innemi warstwami społecznemi. Od roku 1882 tj. chwili założenia samoistnej pierwszej Szkoły handlowej, czuwała też Izba handlowo-przemysłowa wspólnie z gminą m. Krakowa nad rozwojem szkoły i nie spuszczała z oka jej organizacyi.

„Wspomnieć tu pragnę o tem, że szkoła doznawała zawsze czynnego poparcia najstarszej polskiej organizacyi, Kongregacyi kupieckiej, która w miarę swoich środków zawsze chętnie materyalną pomocą służyła.

„W drodze naturalnego rozwoju udało się w miarę potrzeb życia utworzyć z tej pierwszej Szkoły handlowej zakład wyższy z wyższym programem; niższa szkoła zaś ma udzielać podstaw wykształcenia kupieckiego i obowiązkowej nauki. Żywi też Izba nadzieję, że przymus szkolny, który w niższej szkole obowiązuje, nie pozostanie tylko martwą literą, a kupiectwo krakowskie, pamiętne ma swe dawne, piękne tradycye, na czasy najświetniejszego rozwoju tego miasta w przeszłości, gdy kupcy ster spraw w swoim ręku dzierżyli, rządzili naszym grodem i niejedną dla ogółu i sprawy publicznej ponieśli ofiarę, że nasze dzisiejsze światłe kupiectwo samo wpływać będzie na młodzież i ułatwi jej korzystanie z tego przybytku zawodowej wiedzy, który oddany dzisiaj zostaje na użytek publiczny. Młodzież poświęcającą się zawodowi handlowemu winna jasno przedstawić sobie, jakie zadania i obowiązki ją czekają i jakie są cele, do których dąży. Życie kieruje oko kupca ku zarobkowi, zyskom, dobrom materyalnym, ku bogactwu. Czynnik to wcale niepośledni, kraj nasz ubogi, a materyalna kultura daje społeczeństwu drogę do niezawisłości. U nas potrzeba ludzi zamożnych, potrzeba, aby kupcy zbierali obfite plony swych mozołów. Z uczciwej pracy zawodowej, z materyalnego dorobku jednostki wykwita pożytek dla ogółu. Śmiało też można powiedzieć, że oddany swemu zawodowi kupiec, który weń wkłada swoją inteligencyę, swą wiedzę i najlepsze swe siły, jest wprawdzie cichszym, ale nie mniejszym mnożycielem dobra społecznego, niż pracownik na niwie czysto umysłowej, którego duch zapewnia zewnętrzną świetność imieniowi polskiemu.

„Młodzieży życzę zatem, aby zawsze w całej pełni korzystała z nauki, jakie ta szkoła chce im dać i daje, aby, opuszczając te mury uzbrojona w wiedzę zawodową, pamiętała o tem, że materyalna samodzielność, połączona z umysłową niezależnością, daje dopiero pełną podstawę obywatelskiej wolności. Społeczeństwo, dając szkołę, będzie

żądało, aby młodzież spłaciła dług, zaciągnięty tutaj i późniejszą skuteczną pracą przyczyniła się do wytworzenia licznego zastępu kupców i przemysłowców, których nam w Polsce jeszcze brakuje. Dając wyraz nadziei, że szkoła ziści wszystkie pokładane w niej nadzieje, składam imieniem krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej serdeczne życzenie „Szczęść Boże"!

J. E. Pan Namiestnik Andrzej hr. Potocki przemówił jak następuje:

„Dziękuję za zaproszenie na dzisiejszą uroczystość, w której chętny biorę udział jako człowiek prywatny i jako namiestnik. Jako człowiek prywatny jestem dzieckiem Krakowa i obchodzi mnie żywo wszystko co wpływa na podniesienie się miasta. Jako prezydent Rady szkolnej krajowej poczuwam się do obowiązku poznać nową szkołę, aby przyczynić się w swym zakresie działania do podniesienia zakładu, mającego na celu nie klasyczne, ale zawodowe wykształcenie, tak bardzo potrzebne społeczeństwu polskiemu. Możecie panowie być przekonani, że rząd centralny zrozumiał ważność i doniosłość szkoły takiej, jaką dziś tutaj otwieramy i dlatego przysłał na dzisiejszą uroczystość swego reprezentanta, możecie Panowie liczyć, że z mej strony dołożę wszelkich starań, ażeby szkoła zyskała trwałą i prawną podstawę istnienia. Pozwolicie Panowie, że imieniem rządu podziękuję tym wszystkim czynnikom, które się do wybudowania tego gmachu przyczyniły, a więc gminie m. Krakowa, Izbie handlowej i przemysłowej.

„Ważność tego zawodowego wykształcenia podnoszą wszyscy i z pewnością w społeczeństwie naszem jeżeli nam czego potrzeba nadzwyczajnie — to przedewszystkiem zamożnego, rozumnego stanu kupieckiego — mężów Wierzynkom podobnych nam potrzeba; najświetniejsze czasy Krakowa wiążą się zawsze ze świetnością stanu kupieckiego. Dziś nad podniesieniem tego stanu pracować nam należy, a młodzież powinna cel, do którego dążyć będzie, wysoko sobie postawić, bo wtedy tylko może osiągnąć naprawdę wielkie rezultaty. Niechaj każdy z was jak żołnierz napoleoński buławę marszałkowską w tornistrze nosi. Ale do osiągnięcia tego celu potrzebna jest skrzętna i wytrwała praca, z której pożytek spłynie także dla kraju. Niechaj się ta szkoła rozwija na pożytek stanu kupieckiego, na pomyślność nas wszystkich i na chwałę kraju!"

Następnie przemówił w języku niemieckim **delegat Ministerstwa Oświaty radca sekcyjny Dr. Dlabač,** zaznaczając, że Pan Minister Oświaty, ubolewa, iż osobiście na poświęcenie szkoły przybyć nie mógł i zasyła dla niej życzenia. Dalej podniósł mowca ofiarność gminy i Izby handlowej na cele szkoły, zapewniając, że ministerstwo nie poskąpi szkole swego poparcia, pragnie bowiem przyczynić się do wyrobienia dzielnego kupiectwa krajowego. Mowca wyraził wreszcie życzenie, by grono nauczycielskie rozwijało dalej w nowym budynku pożyteczną działalność i zakończył polskiemi słowy „Szczęść Boże".

Imieniem grona nauczycieli zakładu przemówił **dyrektor Wyższej szkoły handlowej Józef Kannenberg:**

„Obejmując kierownictwo tego świeżo poświęconego zakładu poczuwam się w pierwszej linii do obowiązku wyrażenia imieniem

grona profesorów poświęcających swe siły i pracę dla dobra młodzieży do tego zakładu uczęszczającej, najserdeczniejszego podziękowania Najdostojniejszemu X. Biskupowi za dopełnienie aktu poświęcenia, co prawdziwą serca nasze napełnia otuchą, bo praca w Imię Boże poczęta, choćby najcięższa i najtrudniejsza spodziewać się zawsze może błogosławieństwa Bożego — dziękuję wszystkim obecnym Panom, a zwłaszcza JE. Panu Namiestnikowi i JWP. Radcy Dr. Dlabačowi za łaskawe zaszczycenie swą obecnoćcią tej dla naszego zakładu tak ważnej chwili – dziękuję wszystkim za wyrażone łaskawie życzenia dla tej w nową szatę obleczonej instytucyi, a przedewszystkiem dziękuję Świetnej Kuratoryi, Radzie miasta Krakowa, Izbie Handlowej i Wysokiemu Sejmowi za doprowadzenie do urzeczywistnienia myśli powziętej w jubileuszowym roku Najjaśniejszego Pana. Zaiste wielkie to dzieło, tem większe, że zamiar powstał w chwili, w której społeczeństwo nie odczuwało jeszcze potrzeby szkół fachowych, w chwili, w której raczej przeczucie tylko szlachetnym ofiarodawcom nową zupełnie wskazywało drogę. Dziękuję wreszcie JWP. Prezydentowi miasta, za energiczne a skuteczne popieranie usiłowań kierowników zakładu, które wprowadziło w czyn długoletnie marzenia i pragnienia nauczycieli. Wszystkim zatem ofiarodawcom, wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do obecnego stanu Wyższej Szkoły handlowej najserdeczniejsze składam podziękowanie. Za ofiarność Waszą Panowie odpłacą Wam przyszłe pokolenia, odpłaci młodzież pobierająca w tych murach Akademii naukę, pełna najlepszych chęci pchnięcia nowemi tory pracy narodowej, odpłaci Wam własne przeświadczenie, żeście lepszego już dzieła dokonać nie mogli, boście otworzyli nową drogę, nowe pole dla łaknącej nauki i pracy młodzieży.

„Dzieło to jednakże nie skończone jeszcze, zakład choć od czasu otwarcia szkoły dużo upłynęło czasu, z wielkiemi walcząc przeszkodami i trudnościami, nie mógł na trwałych zupełnie oprzeć się podstawach, do utrwalenia go, do zapewnienia mu przyszłości potrzeba czasu, potrzeba poparcia i życzliwości ze strony miarodajnych czynników i społeczeństwa, potrzeba opieki władz szkolnych.

„Niechże mi dziś wolno będzie, w tej uroczystej chwili, w której serca obecnych żywszem biją uczuciem, od której nowy okres w historyi zakładu tego się rozpoczyna, zwrócić się do Was Panowie z serdeczną prośbą: zasadziliście wspaniałe drzewo oświaty i pracy, stworzyliście zakład mogący stać się jednem ze źródeł, z których bije ożywiająca siła przyszłości narodu, nie dajcież mu zmarnieć, nie wypuszczajcie go ze swej opieki, lecz jak ogrodnicy dobrzy, myślący o zbiorach, zapewnijcie mu soki pożywcze, zapewnijcie mu stan trwały i nienaruszalny, nie dopuście, by skutkiem jakichkolwiek przeszkód wstrzymać się musiał w naturalnym swoim rozwoju, pod Waszą troskliwą opieką niech się utrwali, rozwija i rośnie, niech przygarnia do siebie coraz większe szeregi kształcącej się młodzieży polskiej, dajcie mu wszystkie prawa, zapewnijcie mu przyszłość!

„My nauczyciele rozumiemy doskonale zadanie, jakiegośmy się podjęli, wiemy, że od nas w wielkiej mierze, więcej niż od murów ogniotrwałych i wspaniałych sprzętów zależy byt i rozwój zakładu,

zależy przyszłość i zadowolenie naszych uczniów, rozumiemy potrzeby społeczeństwa i narodu, to też nie wahaliśmy się ani chwili, gdy zaszła tego potrzeba z całym zapałem, z całą gorliwością na jaką nas stać było, stanąć do żmudnej pracy uprawiania zupełnie nowego zagonu, nie wahaliśmy się ani chwili, gdy społeczeństwo odczuło potrzebę stworzenia szkół fachowych, porzucić wygodną drogę utartych szlaków i torować nowe przejścia, użyźniać nowe pole. Staraliśmy się i zawsze starać się będziemy posiać jak najzdrowsze ziarno, ożywić go ciepłem własnego serca i zapałem miłości bliźniego i kraju. Tymi uczuciami kierowaliśmy się dotąd i dziś mogąc byłych uczniów tutejszej szkoły, biorących udział w tej uroczystości ich *almae matris*, której zaszczyt przynieśli, za przykład naśladowania godny młodszym postawić -- żywimy niepłonną nadzieję, że pracując w Imię Boże dla dobra ojczyzny i młodzieży, poparci przez społeczeństwo całe i władze szkolne, przez Radę miasta i Sejm potrafimy wykształcić silne, zdrowe i bogate w wiedzę pokolenie, które nowemi poszedłszy tory, nowych źródeł dobrobytu ojczyzny szukać będzie i znajdzie.

Ale druga część pracy, nie w naszych leży rękach, druga część ważniejsza nawet to w twoich rękach młodzieży. Do was się więc zwracam kochani uczniowie tej szkoły, do was pierwsi słuchacze pierwszego polskiego kursu abituryentów. Wszyscy, do których zwrócićbyście się chcieli, dali wam wszystko, co tylko dać mogli, reszta od was zależy, a tą resztą to usilna i wytrwała praca, to wiara w powodzenie na obranej drodze, to poważne a rozumne pojęcie swoich obowiązków względem Boga, społeczeństwa i siebie. Od was zależy czy nadzieje pokładane w szkołach fachowych urzeczywistnią się czy nie, od was zależy przyszłość wasza i narodu.

„Niegdyś w przemówieniach do młodzieży za wzór im stawiano Aleksandrów i Cezarów, dziś w zmienionych życia warunkach na inne patrzcie wzory. Nie potępiając rycerskich cnót przodków swoich, rozglądnijcie się po Krakowie i przypatrzcie się ile wspaniałych budowli, ile kościołów, ile fundacyi utworzył dawny stan kupiecki polski. Niech pomniki sławy Wierzynków, Cellarych, Bonarów powiedzą wam jak bogate było za ich czasów miasto i kraj, jaką sławą cieszyła się Polska w świecie całym, niech fale Wisły powiedzą wam, ile statków kupieckich pod polską banderą na swych barkach dźwigały. Niech wam historya Krakowa powie jak wysoko pod każdym względem stał stan ludzi poświęcających się zawodowo handlowi i interesom z nim związanym. Nawiążcie zerwaną nić tradycyi, nauczcie się cenić pracę zawodową, niech od was się zacznie nowy okres życia narodu, okres stały rozwoju ekonomicznego i związanego z nim rozwoju sztuki i literatury, oświaty i nauki, ale pamiętajcie, że nie osiągnięcie nigdy celu, jeżeli nie nabierzecie zamiłowania do swego fachu i zawodu, nie nabędziecie odpowiedniej broni t. j. znajomości wszystkich nauk i całokształtu wiedzy fachowej, nie zerwiecie z szablonem, któremu dziś niestety tysiące wygodnych hołduje. Wy musicie ukochać pracę i naukę, musicie ukochać wasz przyszły zawód, musicie wyrabiać w sobie samodzielność, szukać i stwarzać nowe drogi. Wam nie wolno z założonymi rękami czekać, aż się nad wami ktoś zmiłuje, wam nie wolno być zwykłymi zjadaczami chleba, bo

wyście pionierzy nowych ideałów, nowych dróg i celów. Niechże ta fantazya celowa, ta oryginalność rozumna, która wiodła przodków waszych pod Wiedeń, Somosierrę i Racławice i wawrzynem okryła ich czoła ku zdumieniu świata, niech dziś w zmienionych życia warunkach, przeistoczona, a nie osłabła, nie chwilowa, lecz ciągła, nowe wam zawsze zdobywa drogi, usuwa przeszkody, łamie trudności. Jak ten zakład, do którego uczęszczacie nad inne domy górując, na szczycie swym dźwiga koronę, tak niech i wewnętrzna praca wasza wydźwignie was z szarej życia toni i pozwoli wam ukoronować dzieło, nad którego urzeczywistnieniem pracują pokolenia całe. A jak gmach ten z drobnych cegieł złożony objął dziś tak liczne zgromadzenie, tak niech praca mrówcza każdego z was będzie cegiełką, z których budowniczy świata wybuduje niegdyś wspaniały gmach dobrobytu i sławy Ojczyzny".

W imieniu byłych absolwentów Akademii handlowej przemawiał **dawny jej uczeń p. Fromowicz,** podnosząc olbrzymie zasługi około rozwoju szkoły, dawnego jej dyrektora Dra Ernesta Bandrowskiego, który ojcowską miłością otaczał swoich wychowanków i położył kamień węgielny pod budowę nowego gmachu. Do uczniów zwrócił się mowca z gorącą prośbą, by starali się z udzielonych im wiadomości fachowych jak najwięcej korzystać i zakończył życzeniem, aby szkoła ta kształciła swoich uczniów na prawdziwych obywateli i uzbrojonych w wiedzę fachową kupców i urzędników.

Na zakończenie przemówił imieniem uczniów Wyższej Szkoły Handlowej **Szturc Jan z IV. kursu.**

„Nie ulega wątpliwości, że przemysł i handel to najważniejsze elementa życia społecznego, kiedy o ich rozszerzenie walczą dziś narody i państwa, zdobywając piędź po piędzi ziemi, lejąc całe morza krwi, nie ulega wątpliwości, że dziś całe życie ludów skupia się tylko w pracy wytwórczej i rozszerzaniu jej produktów, nie ulega wreszcie żadnej kwestyi, że cała walka o byt jednostek, skupiła się w dwóch wielkich obozach: producentów i odbiorców a wielkie zadanie pośrednictwa przypadło właśnie handlowi.

„Młodzież poświęcająca się temu zawodowi, w której imieniu ja tutaj mam zaszczyt przemówić słów kilka, pojmuje ważność swego zawodu i powołania z należnem zrozumieniem i nie zaniedba poświęcić mu wszystkich młodych sił, by podołać temu trudnemu w przyszłości zadaniu. Widzimy aż zanadto dobrze pole swej przyszłej pracy. Kraj nasz ubogi, prawie bez przemysłu i handlu! Co jest to nie nasze! Widzimy naszą niemoc i zależność od obcych i wrogich nam żywiołów, co nas, młodzież polską, boleć musi; ale ufność we własne siły, lepsza od rozpaczy! Ten niepomyślny stan naszego przemysłu i handlu dodaje nam młodzieży tem większego bodźca do intenzywniejszej pracy, by podnieść kraj i wywalczyć to, co nam się należy.

„Śledziliśmy z baczną uwagą cały przebieg wysiłków ze strony Świetnej Kuratoryi tej szkoły, zmierzających do tego, by zapewnić handlowi wykształcone siły i otworzyć nowe horyzonty na przyszłość, a nam młodzieży dać pole do pracy.

„Dziś, gdy długoletnie starania tak świetnie się urzeczywistniły, gdy szkoła handlowa tak piękny gmach zyskała; my, jej wychowańcy,

naszą serdeczną wdzięczność w tej wzniosłej chwili, Świetnej Kuratoryi wyrażamy.

„Z obszaru całej Polski garnie się tłumnie młodzież do tego zakładu, zapełniając wszystkie jej wyższe i niższe oddziały; od praktykantów handlowych, aż do słuchaczy uniwersytetu i ludzi na stanowiskach, wszystkich przygarnia szkoła ta do siebie, by dać im wiedzę, dać broń do ręki, na walkę bezkrwawą a walkę zwycięzką.

„Dziękujemy wszystkim, którzy szkołę naszą utrzymują, za życzliwe poparcie naszych pragnień i żądań, za przyczynienie się do ufundowania tej wspaniałej „Akademii handlowej".

„Słowa pełne zachęty i ojcowskiej miłości, któreśmy tu dziś słyszeli, w sercach naszych znajdują żywe a dźwięczne echo, a największą okażemy wdzięczność za dobrodziejstwo nam i społeczeństwu wyświadczone, jeżeli wyzyskamy należycie sposobność i szczerze z całych sił zabierzemy się do pracy, nie zawiedziemy położonych w nas nadziei, nie ustaniemy w drodze do przyświecającego nam celu, bo wielkie mamy zadanie, które na nas kraj i miasto włożyło, mamy przed sobą dzieło samodzielnego życia i wielką odpowiedzialność. Szczęść Boże!"

Odśpiewaniem polonesa przez chór uczniów zakończyła się uroczystość.

Telegramy gratulacyjne nadesłali: JE. Pan Minister Oświaty Dr. Gustaw Marchet, JE. Pan Minister Handlu Dr. J. Forzt, JE. Pan Marszałek krajowy hr. Stanisław Badeni, JE. X. Arcybiskup Teodorowicz, JWP. WPrezydent c. k. Rady Szkolnej kraj. Dr. E. Płażek oraz członkowie c. k. Rady Szkolnej krajowej Radca dworu Dembowski, Radca szkolny Zaleski, Starosta Dr. Zoll i P. Kożdoń, JWWPP. Radca Dworu Szlachtowski, Dyrektor Dr. Bandrowski, Radca Szmeja i Z. Ziembicki.

II.

Nowy gmach Akademii handlowej w Krakowie.

Jeszcze w dniu 15 marca 1898 powzięła krakowska Izba handlowa i przemysłowa uchwałę, by celem uczczenia 50-letniego Jubileuszu rządów Najjaśniejszego Pana Cesarza i Króla Franciszka Józefa I. stworzyć fundusz żelazny Imienia Cesarza Franciszka Józefa I. dla Akademii handlowej w wysokości 60.000 koron. Rada miasta Krakowa na posiedzeniu z dnia 29 listopada 1898 przeznaczyła z tego samego powodu i na ten sam cel kwotę 100.000 koron. Obie te uchwały uzyskały Najwyższe zatwierdzenie.

W skład komisyi, mającej się zająć urzeczywistnieniem powyższych uchwał wybrano z łona Rady miejskiej radców: Dr. Bandrowskiego Ernesta, Chylińskiego Michała, Federowicza Jana K. i Dr. Juliusza Leo, z Izby handlowej i przemysłowej: Dr. Benisa Artura, Dattnera Maurycego, Kwiatkowskiego Jana i Mendelsburga Alberta. Pierwsze posiedzenie komisyi odbyło się pod przewodnictwem ówczesnego prezydenta miasta J. Friedleina dnia 9 czerwca 1899 r.

Ponieważ uzyskana na budowę własnego budynku Akademii handlowej kwota była za małą, poczyniła komisya kroki celem uzyskania dalszych funduszów i za jej staraniem uchwalił Wysoki Sejm krajowy dnia 6 lipca 1901 użyczyć na budowę Akademii subwencyi w kwocie 70.000 koron, Rada miasta Krakowa przeznaczyła natomiast uchwałami z dnia 22 marca 1900 i 23 czerwca 1904 pod budowę Akademii grunt pod Kapucynami.

Bezpośrednio po tej uchwale rozpoczęto budowę, a do pokrycia jej kosztów przyczyniła się także i Kuratorya Wyższej Szkoły Handlowej datkiem 61097 koron, tak, że licząc wartość placu na 100.000 koron, ogólne koszta budynku Akademii handlowej w Krakowie wynoszą 391.097 koron.

Plany nowej budowy projektował architekt miejski profesor Jan Zawiejski, który kierował także całą budową od samego początku aż do jej ukończenia, przy pomocy pana architekty Juliana Grabowskiego zastępcy kierownika budowy.

Budynek wykonany został w przeciągu 2 lat pod dozorem komitetu budowy, składającego się z wiceprezydenta miasta Józefa Sarego oraz radców miejskich Wandalina Beringera, Stanisława Drozdowskiego i Edwarda Uderskiego.

I. Położenie budynku, plac budowy i architektura.

Budynek Akademii handlowej znajduje się w jednej z najpiękniejszej części miasta, w pobliżu plant, w okolicy zdrowej, łatwo dostępnej i spokojnej, w miejscu, gdzie dawniej znajdowała się ujeżdżalnia wojskowa.

Po zburzeniu ujeżdzalni i usunięciu innych tam znajdujących się prowizorycznych urządzeń, powstał bardzo wielki plac, będący własnością gminy miasta Krakowa.

Gmina przeznaczyła go w całości pod budowę szkół t. j. budowę Akademii handlowej i 2 szkół miejskich wydziałowych i pospolitych, wyznaczając pierwszej najcelniejszą i najpiękniejszą parcelę na narożniku ulicy Kapucyńskiej i Straszewskiego.

Część zaś tej parceli podarowała gmina krakowskiemu Towarzystwu technicznemu, pod budowę własnego domu, który obecnie sąsiaduje bezpośrednio od strony ul. Straszewskiego z budynkiem Akademii handlowej.

Tym sposobem powstał jeden wielki kompleks budynków szkolnych grupujących się około jednego ogromnego podwórza, a tworzący na zewnątrz jedną i jednolicie architektonicznie traktowaną całość. Obydwa widoki (fasady) gmachu tak od ul. Kapucyńskiej jak i Straszewskiego, mają podobną architekturę zewnętrzną, złączoną narożnikiem na skrzyżowaniu się tych ulic, zamarkowanym główną bramą wchodową i wielką ciosową tarczą zegarową z przeźroczym, witrażowym zegarem.

Architekturę zewnętrzną cechuje skromność w użyciu dekoracyi i powaga w doborze form architektonicznych, przyczem znane i charakterystyczne motywy krakowskiej architektury znalazły zastosowanie w obramieniach okien, bram i w dekoracyi 2 wielkich szczytów z herbami miasta, zaznaczających środki obydwu widoków (fasad).

Z powodu darowizny Towarzystwu technicznemu przez gminę miasta Krakowa kawałka gruntu, na którym według pierwotnego projektu architekty miało się znajdować lewe skrzydło fasady gmachu Akademii od ul. Straszewskiego, zaznaczenie wielkim szczytem środka tej fasady musiało zaniknąć, a na zmianę architektury wobec darowizny było za późno, gdyż budowa była już w toku.

II. Wnętrze budynku i rozkład sal.

Gmach Akademii handlowej obejmuje piwnice, wysoko położony parter, I., II. i III. piętro. W parterze od strony ul. Straszewskiego znajduje się mieszkanie dyrektora zakładu, po drugiej stronie bramy wchodowej mieszkania 2 tercyanów. Wszystkie te trzy mieszkania mają osobne wejścia i są od reszty budynku szkolnego izolowane. Oprócz tych trzech mieszkań, znajduje się na parterze główny westibul z bogatą, w żelazie kutą główną bramą, przedstawiającą w rysunku symbolicznie „handel kwitnący przemysłem krajowym“. W bezpośredniem sąsiedztwie westibulu znajduje się loża odźwier-

nego i główne schody kamienne na żelaznych wangach prowadzące aż do III. piętra, bardzo wygodne i wybornie oświetlone. Również w parterze znajdują się dwie sale szkolne, przeznaczone dla żeńskiej szkoły handlowej z osobnem wejściem od ulicy Kapucyńskiej.

Na I. piętrze znajdują się 4 sale szkolne, 3 ubikacye na bibliotekę i gabinety, kancelarya dyrektora, sala konferencyjna i poczekalnia dla nauczycieli.

Na II. piętrze znajduje się 6 sal szkolnych, z których największa przeznaczona jest na kurs abituryentów, pokój na gabinet fizyczny i 2 małe gabinety.

Na III. piętrze znajdują się sala wykładowa chemii z gabinetem dla naczyń i przyborów, pracownia chemiczna, pracownia towaroznawcza i pokój na zbiory towaroznawcze, 3 sale szkolne i 1 gabinet.

Sale szkolne mają przeciętnie po 60 m^2 powierzchni a 240 m^3 powietrza i są obliczone na mniej więcej 40 uczniów każda.

III. Urządzenie wewnętrzne.

Wszystkie sale i t. p. zaopatrzone są wielkiemi oknami o wymiarach 1·45/2·70, tak urządzonemi, że górne skrzydła otwierają się wahadłowo za pomocą osobnego przyrządu i tym sposobem ułatwiają przewietrzanie sal. W oknach urządzono skośne deski parapetowe, aby przeszkodzić siadaniu i stawaniu na nich. Ze względu zaś na otwieranie do wnętrza, otrzymały okna tak zwany wenecki podział na 3 części w tym celu, aby skrzydła te były stosunkowo wązkie i po otwarciu nie tamowały komunikacyi pomiędzy ławkami a ścianą.

Okna w korytarzach otrzymały wysokie mury parapetowe.

Wszystkie ubikacye szkolne jako też i mieszkania mają dębowe deszczułkowe posadzki.

Sala wykładowa chemii i pracownia chemiczna urządzone zostały według najlepszych wzorów przez firmę Rohrbecka z Wiednia; jest to jedyna firma zagraniczna, która pracowała przy budowie Akademii.

Cały budynek jest zaopatrzony w wodociąg; wszystkie miejsca ustępowe spłukiwane, urządzono według najnowszego systemu, toż samo porcelanowe umywalnie dla użytku uczniów i uczennic. Miejsca ustępowe mają centralne ogrzewanie, wszystkie zaś inne ubikacye ogrzewane są piecami kaflowymi, nie wyjmując i korytarzy komunikacyjnych. Korytarze te sklepione krzyżowem sklepieniem w cegle i oświetlone bezpośrednio od podwórza, mają od 2·50 do 2·80 m. szerokości i wyłożone są na wszystkich piętrach wzorzystymi flizami biało-niebieskimi, mogą zaś wygodnie w razie niepogody lub silnych mrozów służyć uczniom do przechadzki, każdy z nich bowiem ma po 60 m. długości. W konstrukcyi stropów sal zastósowano system Dörfla i płaskie sklepienia między żelaznemi dźwigarami.

Cały gmach oświetlony jest gazem i specyalnemi lampami auerowskiemi, rzucającemi światło od pułapu, tak że płomień lamp nie może razić oczu uczniów.

Świeczniki w korytarzach i westibulu są ozdobne i wykonane z kutego żelaza.

Wogóle odpowiada wnętrze sal szkolnych, korytarze, miejsca ustępowe, słowem cały wewnętrzny rozkład słusznym wymaganiom wygody i komfortu szkolnego.

IV. Wykaz firm zatrudnionych przy budowie.

1. Baruch Maurycy w Podgórzu, roboty zduńskie.
2. Biborski Aleksander, Roch Łazarz i Liebling Władysław w Krakowie, roboty ziemne, murarskie i pomocnicze oraz roboty dekarskie.
3. Bracia Tercyarze św. Franciszka w Krakowie, meble gięte.
4. Chylewski & Hruby we Lwowie, centralne ogrzewanie miejsc ustępowych.
5. Czekajski Andrzej i Kwiatkowski Roman w Krakowie, roboty szklarskie.
6. Elektrownia miejska, instalacya oświetlenia elektrycznego w mieszkaniu dyrektora.
7. J. Freylich i Karmel w Krakowie, dźwigary i płyty żelazne.
8. Gazownia miejska, oświetlenie gazowe.
9. Górecki Tomasz w Krakowie, wyroby żelazne do wewnętrznego urządzenia.
10. Grünwald Kopel w Krakowie, roboty szklarskie i roboty pokostnicze.
11. Halski L. w Krakowie, wyroby żelazne do wewnętrznego urządzenia.
12. Iglicki S. w Krakowie, meble i story.
13. Jachimowicz K. w Krakowie, roboty malarskie.
14. L. G. Kaden & A. H. Lorie w Krakowie, posadzki steingutowe.
15. Kozłowski P. & Cekiera P. w Krakowie, roboty kamieniarskie.
16. Kumer Augustyn w Krakowie, roboty blacharskie.
17. Lord F. w Krakowie, urządzenie dzwonków elektrycznych.
18. Mięsowicz M. w Krośnie, zegar wieżowy.
19. Muranyi Roman w Krakowie, posadzki drewniane i urządzenie wewnętrzne w robocie stolarskiej.
20. Niedźwiedzki Józef w Dębnikach, roboty zduńskie.
21. W. F. Rohrbecks Nachfolger w Wiedniu, urządzenie pracowni chemicznej.
22. Steinberg Joachim w Krakowie, roboty stolarskie.
23. Stopiński Władysław w Krakowie, wodociągi, wychodki i umywalnie.
24. Sulikowski A. w Krakowie, zegary ścienne.
25. Szczerbiński T. & Weingrün A. w Krakowie, roboty ciesielskie.
26. Tombiński Jan w Krakowie, roboty rzeźbiarsko-cementowe.
27. Uznański Karol w Krakowie, roboty ślusarskie i kowalskie, okucia stolarszczyzny i ankry żelazne.
28. Wasserlauf H. w Krakowie, roboty malarskie.

W biurze projektodawcy i kierownika budowy architekty miejskiego prof. Jana Zawiejskiego pracowali następujący panowie:
Zastępca kierownika, architekt Julian Grabowski, konc. budowniczy.
Adjunkt budownictwa, architekt Roman Bandurski, konc. bud.
Architekt Władysław Warczewski, konc. bud.
Architekt Jan Klein.
Konc. bud. Stanisław Oszadzki.
Słuchacz szkoły politechnicznej we Lwowie Jerzy Grodyński.
Technik Roman Stadnicki *).

*) Powyższe sprawozdanie oparłem na szczegółach udzielonych mi łaskawie przez prof. J. Zawiejskiego, za co na tem miejscu składam podziękowanie.
Zdjęć fotograficznych wnętrza budynku, których odbitki zdobią niniejsze sprawozdanie dokonał prof. W. S. H. J. Ippoldt.

NOWY GMACH AKADEMII HANDLOWEJ W KRAKOWIE.

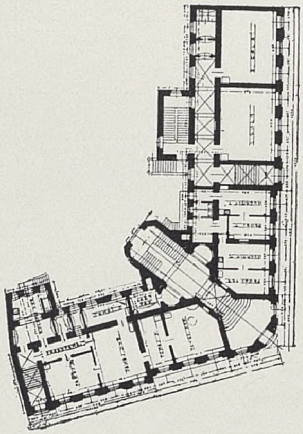

PLAN PARTERU.

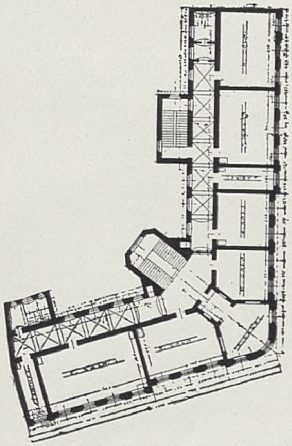

PLAN II-GO PIĘTRA.

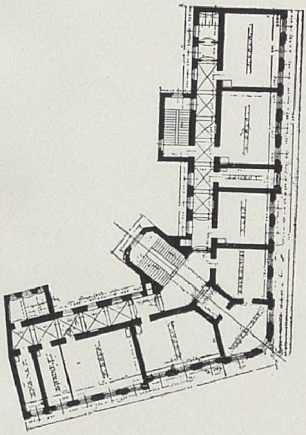

PLAN I-GO PIĘTRA.

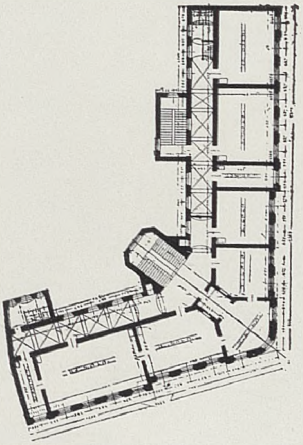

PLAN III-GO PIĘTRA.

WESTIBUL I KLATKA SCHODOWA

KORYTARZ I. P.

KANCELARYA DYREKTORA.

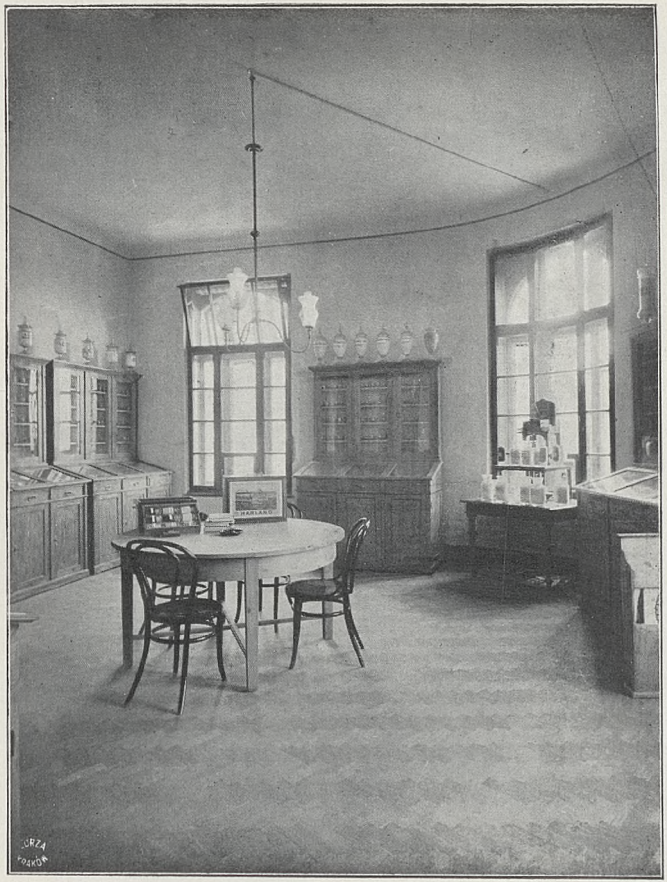

ZBIORY TOWAROZNAWCZE.

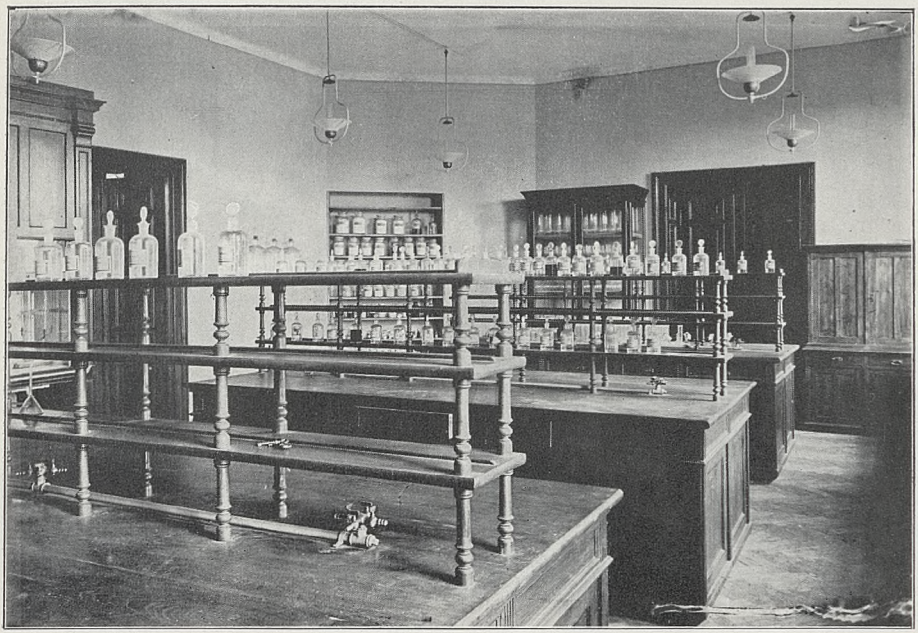

PRACOWNIA CHEMICZNA.

KURS III. W PRACOWNI.

SALA WYKŁADOWA CHEMII.

KURS II. W SALI WYKŁADOWEJ.

KURS ABITURYENTÓW.

KURS IV.

KURS I B. W CZASIE REKREACYI.

KURS I A. W SALI SZKOLNEJ NA I P.

III.

Wiadomości szkolne.

A. Wyższa Szkoła Handlowa.

I. Skład Kuratoryi Wyższej Szkoły Handlowej

w Krakowie z końcem r. s. 1906/7.

Przewodniczący:

Dr. Leo Juliusz, prezydent miasta Krakowa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek komisyi prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, poseł na Sejm krajowy i t. d.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austryackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy, członek Izby panów, c. k. Radca dworu, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie.

Delegat Wydziału krajowego:

Slęk Franciszek, komandor pap. orderu św. Grzegorza, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III. klasy, b. dyrektor Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Rady miejskiej:

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca cesarski, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału kongregacyi kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności m. Krakowa, poseł na Sejm krajowy.

Dr Leo Juliusz j. w.

Dr Staniszewski Walenty, dyrektor Kasy Oszczędności m. Krakowa, adwokat krajowy, radca miejski, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr Benis Artur, adwokat krajowy, szef biura Izby handlowej, członek krajowej komisyi przemysłowej, radca miasta Krakowa.

Blumenfeld Adolf, b. dyr. filii Banku hipotecznego, właściciel składu węgla, członek Izby handlowej.

Dattner Maurycy, kawaler cesarskiego orderu Franciszka Józefa, prezes krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej, radca miejski i t. d.

Delegaci Kongregacyi kupieckiej:

Kwiatkowski Jan, właściciel składu węgli i drzewa, asesor dla spraw handlowych przy sądzie krajowym, członek Izby handlowej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności m. Krakowa, radca miasta Krakowa.

Dr Szarski Henryk, zastępca przewodniczącego kuratoryi W. S. H., współwłaściciel handlu korzennego pod firmą S. Szarski i Syn, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie, radca miasta Krakowa.

Dyrektor szkoły:

Kannenberg Józef, j. n.

Z grona członków kuratoryi ustąpił w b. r. po 25 letniej pracy dla dobra i rozwoju szkoły z powodu dobrowolnej rezygnacyi – były długoletni jej przewodniczący, Radca Albert Mendelsburg.

II. Skład grona naucz. Wyższej Szkoły Handlowej

z końcem r. s. 1906/7.

Dyrektor:

1. **Kannenberg Józef,** c. k. dyrektor gimnazyalny, uczył języka niemieckiego w Ia i IV — razem tyg. godz. 9.

Nauczyciele rzeczywiści:

2. **Antoniewicz Bolesław Woysym,** gospodarz kursu IV, uczył nauki o handlu w Ia+b, II, buchalteryi w II, III, IV, korespondencyi w IV, kaligrafii w Ia+b, II — razem tyg. godz. 23.
3. **Krókowski Leon,** em. c. k. profesor gimn. w VIII r., gospodarz kursu III, uczył języka polskiego w Ia+b, II, III, IV — razem tyg. godz. 15.
4. **Dr. Lulek Tomasz,** gospodarz kursu Ib, uczył rachunków kupieckich w Ia+b, II, III, IV i korespondencyi w II i III — razem tyg. godz. 20.
5. **Rongier Paweł,** lektor języka francuskiego na wszechnicy Jagiellońskiej, gospodarz kursu II, uczył języka francuskiego w Ia+b, II, III, IV — razem tyg. godz. 21.
6. **Weigt Herkulan,** c. k. profesor gimnazyalny, zawiadowca zbiorów geograficzno-historycznych, gospodarz kursu Ia, uczył geografii i historyi w Ia+b, II, III i IV — razem tyg. godz. 20.

Nauczyciele pomocniczy:

1. **Alberti Stanisław,** profesor c. k. szkoły przemysłowej, uczył towaroznawstwa w III i IV oraz kierował ćwiczeniami towaroznawczemi kursu III — razem tyg. godz. 6.
2. **Dr. Ehrenpreis Arnold,** asystent c. k. szkoły przemysłowej, zawiadowca zbiorów chemicznych i towaroznawczych, uczył chemii w II i III oraz kierował ćwiczeniami chemicznemi w III — razem tyg. godz. 6.
3. **Ippoldt Juliusz,** profesor c. k. gimnazyum św. Anny, zawiadowca biblioteki nauczycieli i uczniów, uczył języka niemieckiego w Ib, II i III — razem tyg. godz. 12.
4. **Jaglarz Andrzej,** profesor c. k. gimnazyum św. Jacka, uczył algebry i geometryi w Ia+b i arytmetyki politycznej w II, III, IV — razem tyg. godz. 14.

5. **Dr. Krzyżanowski Adam,** członek państwowej Rady rolniczej, uczył ekonomii politycznej w IV — razem tyg. godz. 2.
6. **Rymar Leon,** nauczyciel c. k. gimnazyum III, uczył stenografii w Ia+b, II — razem tyg. godz. 7.
7. **Smreczyński Stanisław,** profesor c. k. I. szkoły realnej, uczył historyi naturalnej w Ia+b — razem tyg. godz. 6.
8. **Waśniowski Antoni,** profesor c. k. gimnazyum św. Anny, uczył fizyki w Ia+b — razem tyg. godz. 6.
9. **Dr. Wróblewski Stanisław,** profesor Wszechnicy Jagiellońskiej, uczył prawa wekslowego w III i prawa handlowego w IV — razem tyg. godz. 3.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych:

1. **Antoniewicz Bolesław W.,** j. w., uczył pisania na maszynie w IV, tyg. godz. 2.
2. **Bursa Stanisław,** uczył śpiewu w 1 oddziale — tyg. godz. 2.
3. **Callier Oskar,** em. profesor gimn., uczył języka angielskiego w II, III i IV — razem tyg. godz. 9.
4. **„Sokół krakowski“** udzielał nauki gimnastyki uczniom zakładu w I. oddziale — tyg. godz. 2.
5. **Żukowski Antoni,** c. k. radca szkolny, em. prof. sem. naucz., uczył języka rosyjskiego w II, III, IV — razem tyg. godz. 9.

III. Plan nauk

Wyższej Szkoły Handlowej

Liczba porządkowa	PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	A. Przedmioty obowiązkowe:					
1.	Język polski	3	4	3	2	12
2.	„ niemiecki i korespondencya .	4	4	4	5	17
3.	„ francuski i „	4	4	5	4	17
4.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
5.	Historya	2	2	2	2	8
6.	Matematyka { *a)* algebra i arytm. polit.	2	2	2	2	8
	{ *b)* geometrya . . .	2	—	—	—	2
	{ *c)* rachunki kupieckie .	3	3	3	3	12
7.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
8.	Fizyka	3	—	—	—	3
9.	Chemia i technologia chemiczna .	—	2	2	—	4
10.	Towaroznawstwo i technologia . .	—	—	2	2	4
11.	Nauka o handlu	2	2	—	—	4
12.	Korespondencya handlowa . . .	—	2	3	2 (l. p.)	6
13.	Buchalterya	—	2	3	4 (l. p.)	7
14.	Kantor wzorowy	—	—	—	6 (ll. p.)	3
15.	Prawo handlowe i przemysłowe . .	—	—	—	2	2
16.	„ wekslowe	—	—	1	—	1
17.	Ekonomia społeczna	—	—	—	2	2
18.	Kaligrafia	2	2	—	—	4
19.	Stenografia	2	3	—	—	5
	Razem . . .	34	34	32	32	132

Liczba porządkowa	PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniowo na kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	B. Przedmioty nadobowiązkowe:					
1.	Język angielski	—	3	3	3	9
2.	„ rosyjski	—	3	3	3	9
3.	Ćwiczenia w laborator. chemicznem	—	—	2	2	4
4.	„ „ towaroznaw.	—	—	2	2	4
5.	Pisanie na maszynie	—	—	—	2	2
6.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem . . .	2	8	12	14	36

A) Przedmioty obowiązkowe.

1. Język polski.

Cel nauki: Biegłość i stylistyczna poprawność w ustnem i pisemnem używaniu mowy dla wyrażenia zasobu myśli, zawartego w zakresie nauki i doświadczenia uczniów; charakterystyka poetycznych i prozaicznych form artystycznych, wysnuta z przykładów. Przegląd w toku retrogresywnym i charakterystyka najważniejszych epok historyi literatury oraz najwybitniejszych pisarzy, oparta na lekturze kilku wyborowych dzieł lub wyjątków.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Utrwalenie zasadniczych wiadomości gramatycznych. Omówienie zasad głosowni, odmiany i składni. W miarę potrzeby praktyczne ćwiczenia ortograficzne z przygodnem podawaniem głównych zasad pisowni. (Dyktaty). Czytanie i objaśnianie epicznych i lirycznych utworów, tudzież wzorowych ustępów prozaicznych z dokładnem uwzględnieniem układu, toku myśli i właściwości językowych czytanego ustępu. W związku z lekturą poetycznych ustępów, główne zarysy prozodyi i metryki. Wysnuta z przykładów charakterystyka najważniejszych rodzajów i form epicznej i lirycznej poezyi, tudzież najcelniejszych artystycznych prozy. Przy objaśnianiu wzorowych ustępów, należy podawać krótkie wiadomości biograficzne o najwybitniejszych autorach.

Ćwiczenia w uczeniu się na pamięć i wygłaszaniu.

Prace pisemne: W razie potrzeby dyktaty w celu utrwalenia prawideł ortografii i interpunkcyi. Rocznie 10 zadań, na przemian jedno domowe, a jedno szkolne. (Zadania szkolne można zastąpić dyktatami). Opisy przedmiotów rzeczywistych, które są uczniom dobrze znane z codziennego życia albo z nauki szkolnej; łatwe porównania; streszczenia lub wyciągi z obszerniejszych ustępów do czytania z podaniem dyspozycyi (planu).

KURS II. (4 godz. tygod.).

Lektura najcelniejszych dzieł i wzorów polskiej literatury XIX. stulecia, począwszy od roku 1822. Charakterystyka tego okresu, określenie życia i rozwoju wybitnych pisarzy. Zwięzłe objaśnienia o powstaniu, historycznych podstawach i toku akcyi czytanych dramatów.

W miarę potrzeby, dalszy ciąg gramatyki.

Uczenie się na pamięć poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych.

Prace pisemne: Zadania przeważnie konkretnej treści, będące w związku z lekturą albo z innymi przedmiotami naukowymi. Zaprawianie uczniów do samodzielnego, należytego dysponowania przez rozbiór stosownych ustępów do czytania, oraz przez uwagi podczas przygotowania i oddawania prac piśmiennych. Rocznie 10 zadań na przemian domowych i szkolnych.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Lektura najcelniejszych dzieł i wzorowych wyjątków z polskiej literatury XVIII. i XIX. stulecia do roku 1822. Charakterystyka tego okresu i najznakomitszych pisarzy.

Uczenie się na pamięć poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Lektura najważniejszych dzieł i wzorowych wyjątków z polskiej literatury XVI. i XVII. stulecia. Charakterystyka tego czasu i najznakomitszych pisarzy.

Rocznie ośm zadań, na przemian domowych i szkolnych.

2. Język i korespondencya niemiecka.

Cel nauki. Biegłość i stylistyczna poprawność w piśmiennem i ustnem używaniu języka w zakresie nauk udzielanych w szkole i korespondencyi kupieckiej. Poznanie najbardziej kształcących pierwiastków literatury niemieckiej, jako też najważniejszych szczegółów z życia klasycznych pisarzy niemieckich.

KURS I. (4 godz. tygod.).

Gruntowne utrwalenie zasadniczych prawideł gramatycznych. Lektura utworów prozaicznych treści opowiadającej i opisowej, tudzież utworów poetycznych. Przeróbki tekstu. Podawanie toku myśli. Opowiadanie czytanych ustępów. Przekształcanie ustępów poetycznych na prozaiczne.

Co tygodnia dyktat, co trzy tygodnie zadanie domowe i szkolne na przemian.

KURS II. (4 godz. tygod.).

Ciąg dalszy lektury analitycznej, połączony z ciągłem powtarzaniem pogłębianiem poznanych już partyi z nauki o formach i rozszerzenie

przez zapoznanie się z dawniejszemi formami. W podanym zakresie zestawianie rodzin słów z przygodnem, niezbyt wielkiem rozszerzeniem nabytych wiadomości i szczególnem uwzględnieniem synonimów. Przez ciągłe przerabianie przeczytanego materyału, ma uczeń przyswoić sobie trwale naukę o trybie przypuszczającym i warunkowym (mowa zależna); rząd czasowników i przyimków; należy jednak unikać mechanicznego wyliczania takich prawideł i zwracać uwagę, na różne znaczenie tego samego słowa przy zmianie rządu. Lektura i memorowanie wzorowych listów z zakresu życia towarzyskiego i rodzinnego. Wprawa w formach listu na podstawie przemiany przerobionego materyału.

Ćwiczenia ustne i pisemne przy użyciu obrazów, podobnie jak na kursie I., przy zwiększaniu jednak wymagań, stosownie do większej dojrzałości umysłowej i nowo nabytego zasobu językowej i ogólnej wiedzy.

Miesięcznie jeden dyktat, co trzy tygodnie zadanie szkolne i domowe na przemian.

KURS III. (4 godz. tygod.).

Analityczna lektura celem powtórzenia nauki o formach i składni, łącznie z nauką o zdaniu; systematyczna nauka o znakach pisarskich i powstawaniu wyrazów. Na tym stopniu nauki należy dać uczniom do ręki gramatykę napisaną po niemiecku. Lektura kursoryczna ze szczególnem zwróceniem uwagi na właściwości stylu i rodzaje prozy. Dalsze ćwiczenia w memorowaniu. Przy omawianiu obrazów należy pytania i odpowiedzi zastąpić swobodnym nieprzygotowanym wykładem.

Ośm zadań szkolnych i cztery domowe w ciągu roku. W zadaniach szkolnych opowiadania przeczytanych lub wyłożonych, a nie przerobionych jeszcze ustępów treści opowiadającej, niekiedy także podanie z pamięci dyspozycyi czytanych ustępów; w wypracowaniach domowych: charakterystyki, porównania i t. p., czasami listy.

Korespondencya. Krótkie powtórzenie przepisów kodeksu handlowego, odnoszących się do przechowania i kopiowania listów, o ich formie zewnętrznej i o kopertach. Zwykłe zamówienia w interesie towarowym i wykonanie tych zleceń, przesyłka pieniędzy na własny i obcy rachunek, trasowanie i rymesy, różne przekazy. Listy należy traktować jako okresy jednego interesu i poprzeć naukę przez krótkie powtarzanie znanych już z nauki w języku wykładowym objaśnień o pocztowej Kasie oszczędności, o znaczeniu, istocie i formie weksla i t. d., tudzież przez wypracowanie odpowiednich robót kantorowych, posługując się używanymi formularzami, jako też przez pewne wykonanie przedtem przerobionych listów.

Na zadanie domowe czystopisy przerobionych w szkole listów, jako też ustne i pisemne przygotowanie listów i formularzy z przerobionej partyi.

Zadanie szkolne wedle potrzeby, przynajmniej jednak na końcu pewnej partyi. Należy używać tylko podręcznika napisanego po niemiecku.

KURS IV. (5 godz. tygod.).

Przy lekturze, przygodne omawianie zawiłego szyku wyrazów, niezwykłej budowy zdań, przestarzałych form i zwrotów, jako też rozpowszechnionych dyalektycznych, prawie że ogólnie używanych wyrażeń.

Rodzaje poezyi, najważniejsze rzeczy z prozodyi, jako też najogólniejsze wiadomości z metryki. Właściwej historyi literatury nie uprawia się, należy jednak przy czytaniu i omawianiu arcydzieł albo w całości, albo w wyjątkach podać uczniom najważniejsze wiadomości o życiu i dziełach wielkich poetów i prozaików ostatnich dwóch stuleci. Należy jednak w każdym razie omówić działalność Grillparzera, a wedle możności i innych poetów austryackich.

Wypracowania jak w kursie III., przeważnie swobodne tematy z zakresu wiedzy ogólnej i zawodowej.

Korespondencya. Przerobienie dalszych partyi i zaokrąglenie całości; jeśli możliwe, należy po wzięciu całego materyału, połączyć korespondencyę niemiecką z kantorem wzorowym. Zresztą nauka odbywa się jak na kursie III.

3. Język francuski i korespondencya.

Cel nauki. Znajomość form i składni. Zrozumienie niezbyt trudnych ustępów prozaicznych. Wprawa w używaniu języka w słowie i piśmie, jako też w korespondencyi handlowej. Zapoznanie się z najcelniejszymi utworami literatury od czasów Ludwika XIV., ze szczególnem uwzględnieniem XIX. wieku.

KURS I. (4 godz. tygod.).

Przyswojenie sobie zasobu słów, potrzebnego w życiu codziennem, oraz biegłe ich używanie w postaci krótkich, pojedynczych zdań.

Po nauce o wymowie i czasownikach posiłkowych, przejść należy od razu do ustępów, których treść zaczerpnięto z życia codziennego, jak n. p. o izbie szkolnej, o znajdujących się tam przedmiotach i osobach, o przyborach uczniów, o ubraniu, o gmachu szkolnym i mieszkaniu, o ciele ludzkiem, o rodzinie, o zatrudnieniu ucznia w dniach powszednich i świątecznych i t. p. (Przez oznaczanie czasu jako też ćwiczenia w głównych działaniach rachunkowych, należy już na tym stopniu zaznajomić uczniów gruntownie z liczebnikami). Obok tych ustępów treści przeważnie opisowej, które ma się przerabiać zapomocą ciągłych pytań i odpowiedzi, należy ćwiczyć w tłómaczeniu i niektóre z przeczytanych krótkich i łatwych ustępów treści opowiadającej zadać do wyuczenia się na pamięć, aby dać uczniom sposobność do wyrażania się w dłuższych i ciągłych zdaniach.

Z gramatyki przerobić należy przeważnie czasowniki, słowa posiłkowe i odmiany regularne. Przychodzące tu lub ówdzie czasowniki nieregularne ma uczeń przyswoić sobie jako wokabuły, najważniejsze i najczęstsze formy należy zestawiać.

Zadania: W pierwszem półroczu cztery dyktaty wiążące się ściśle z materyałem naukowym, w drugiem dwa dyktaty i trzy zadania szkolne. Zadania szkolne: Napisanie należycie przerobionego ciągłego ustępu, odpowiedzi na łatwe francuskie pytania z zakresu przerobionego materyału.

KURS II. (4 godz. tygod.).

Powiększenie zapasu słów i zwrotów przez najważniejsze pojęcia abstrakcyjne, szybkie i poprawne tworzenie dłuższych zdań na podstawie przerobionego materyału; pewność w używaniu form.

Nowy materyał językowy można czerpać z odpowiednich ustępów, przeważnie treści opowiadającej. Również tu można zacząć omawianie obrazów Hölzla, pożądanem jednak byłoby, aby uczniowie używali drukowanego słowniczka do każdego obrazu. Uczniowie mają odpowiadać coraz to dłuższemi zdaniami na coraz dłuższe pytania, należy ich także przyzwyczajać do francuskiego szyku wyrazów.

Celem gramatyki jest uzupełnienie nauki o formach. Systematyczne traktowanie czasownika na podstawie głosowni, rodzajnik, rzeczownik, przymiotnik i zaimek.

Zadania: W roku szkolnym cztery dyktaty, cztery zadania szkolne. Dyktaty: Przeróbki przeczytanego materyału aż do swobodnego dyktatu Zadania: Pytania i odpowiedzi pozostające w ścisłym związku z przeczytanym materyałem. Przekształcenia gramatyczne. Tłómaczenia z języka polskiego w celu nauczenia się składni.

KURS III. (5 godz. tygod.).

Szybkie i pewne zrozumienie mowy i rzeczy czytanych. Większa biegłość w mowie. Poprawność w pisemnem wyrażaniu prostych myśli. Wprowadzenie w naukę korespondencyi handlowej. Od tego kursu począwszy, należy oddzielić godziny lektury od godzin gramatyki i dać uczniom osobny podręcznik dla gramatyki. W godzinach przypadających na lekturę, należy bez wielu gramatycznych wyjaśnień przerobić materyał językowy, zawarty w ustępach, zapomocą rozmówek, opowiadań, przekształcań i t. p. Czytać należy większe ustępy przeważnie treści historycznej, opisowej i dydaktycznej.

Gramatyka. Powtórzenie czasowników nieregularnych. Najważniejsze rzeczy ze składni, przyczem powtórzyć należy i przerobić odnośną naukę o formach, a mianowicie: francuskie zdanie (użycie rodzajnika), miejsce przedmiotu w zdaniu: przedmiot po rzeczowniku w związku z *à* i *de* (rodzaj, liczba), po przymiotniku, po czasowniku (czasowniki przechodnie, nieprzechodnie i osobowe z *avoir* i *être*). Użycie czasów.

Korespondencya handlowa. Przyswojenie sobie zawodowych zwrotów. Omawianie i wypełnianie formularzy i samoistne układanie listów, które zdarzają się zwykle przy zamówieniach w interesach towarowych na własny rachunek, (poświadczenia zamówień, odbioru faktury). Wypłata w gotówce (list pieniężny, przekaz pocztowy, zapłata na rachunek trzeciej osoby). Awiza trat, traty komisowe, listy w sprawie akceptu i rymes. Listy wywiadowcze. Listy dotyczące rachunku bieżącego.

W roku ośm zadań szkolnych. Tłómaczenia z polskiego na francuskie, przerabianie przeczytanych ustępów, swobodne tematy, odnoszące się do lektury, listy.

KURS IV. (4 godz. tygod.).

Lektura analityczna w celu utrwalenia wiadomości gramatycznych, tudzież lektura kursoryczna, połączona z ćwiczeniami w rozmowie i opowiadaniu. Treścią ustępów do czytania ma być: Kultura Francyi w XIX. wieku, przemysł i ekonomiczne stosunki, zwyczaje i obyczaje

Francyi. Lektura wyjątków z najcelniejszych dzieł literatury od czasów Ludwika XIV. Zakończenie nauki o składni. Użycie trybów. Powtórzenie całokształtu gramatyki.

Korespondencya. Oferty towarowe, przesłanie wzorów, potwierdzenie otrzymanych i odwołanie danych zleceń. Listy w sprawie domicylu. Reklamacye, oferty, listy polecające, prośby o posadę.

Zadania jak na kursie III., co drugie z zakresu korespondencyi handlowej.

4. Geografia handlowa.

Cel nauki: Dokładna znajomość stosunków handlowo-geograficznych wszystkich państw świata, oparta na ogólnych zasadach geografii fizycznej i politycznej. Udział pojedynczych państw w obrocie światowym, ze szczególnem uwzględnieniem ich stosunków handlowych z Austro-Węgrami.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Wiadomości z geografii matematycznej, o ile są potrzebne dla zrozumienia stosunków oświetlenia i ogrzania ziemi. Rachuba czasu. Kalendarz. Nauka o globusie i karcie, elementarne zasady projekcyi map. Zasady geografii fizycznej ze szczególnem uwzględnieniem tych procesów, których wynikiem jest klimat, następnie zaś tych, które mają znaczenie dla produkcyi i obrotu. Oro- i hydrografia, warunki klimatyczne i geografia polityczna Austro-Węgier, cesarstwa niemieckiego i Szwajcaryi.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Krótkie i ogólne powtórzenie oro- i hydrografii, klimatu, jako też geografii politycznej krajów poznanych na kursie I., a w związku z tem geografia handlowa tychże, jako też kolonii niemieckich. Zaludnienie, produkcya rolnicza i górnicza, przemysł, przywóz i wywóz, obrót handlowy, najważniejsze miejsca handlowe i porty, linie kolejowe i okrętowe. Geografia handlowa Włoch i półwyspu bałkańskiego według powyższego planu. Kolonie (względnie kraje przynależne), należy omawiać w podobny sposób i to zawsze w związku z krajem macierzystym.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Geografia handlowa Rosyi, Danii, Szwecyi i Norwegii, Wielkiej Brytanii, Holandyi, Belgii, Francyi, Hiszpanii i Portugalii wraz z ich koloniami.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Samoistne państwa Azyi, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, romańskie państwa Ameryki i samoistne państwa Afryki, o ile mają znaczenie w obrocie handlu światowego. Powtórzenie geografii handlowej Austro-Węgier i krajów sąsiednich. Zarys ustroju monarchii austro-węgierskiej z uwzględnieniem spraw wspólnych. Zarząd tych ostatnich. Rys administracyi Austryi. Przegląd najlepszych połączeń (linie okrętowe) Austro-Węgier ze szczególnem uwzględnieniem połączeń morskich. Ogólny przegląd produkcyi światowych. (Statystyka najważniejszych artykułów).

5. Historya powszechna i historya handlu.

Cel nauki: Przegląd najważniejszych wydarzeń historycznych ze stanowiska rozwoju gospodarczego i kulturalnego, ze szczególnem uwzględnieniem czasów najnowszych. Historya rozwoju handlu światowego.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Krótkie i zwięzłe powtórzenie historyi starożytnej i wieków średnich aż do Karola Wielkiego, przytem należy zwrócić szczególną uwagę na fenickie przedsięwzięcia handlowe, kolonizacyą grecką, cywilizacyjne znaczenie okresu aleksandryjskiego i rozkwitu Kartaginy. Stosunki kulturalne i handlowe państwa rzymskiego.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Rys historyczny wieków średnich od Karola Wielkiego do odkrycia Ameryki. Handel i obrót w okresie bizantyńskim. Rola Arabów w historyi Europy. Handel wenecki. Znaczenie ekonomiczno-handlowe wojen krzyżowych, rozwój miast włoskich i Hanzy i stosunki handlowe między niemi. Srodkowo europejskie ogniska pośrednictwa handlu. Instytucye bankowe w wiekach średnich. Rozwój środków komunikacyjnych. Stowarzyszenia handlowe. Jarmarki średniowieczne. Pierwsze wyprawy Europejczyków wpoprzek kontynentu azyatyckiego. Upadek handlu egipskiego. Trudności handlu na dalekim Wschodzie z powodu terytoryalnego rozpostarcia się Turków. Pobudki szukania morskiej drogi do Indyi wschodnich. Henryk żeglarz. Kryzys socyalna, dzieląca wieki średnie od czasów nowożytnych. Podróże odkrywcze Portugalczyków, aż do ich pojawienia się w Indyach wschodnich. Odkrycie Ameryki.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Historya powszechna czasów nowożytnych aż do drugiego pokoju paryskiego (1815), ze szczególnem uwzględnieniem rozwoju Austro-Węgier w tym okresie.

Organizacya handlu kolonialnego. Nowe metropole handlu światowego. Upadek Hanzy i handlu włoskiego. Polityka handlowa Elżbiety angielskiej. Rozwój regalizmu i merkantylizmu. Polityka handlowa Colberta. Powstanie wielkich kompanii handlowych. Powstanie angielskiej potęgi kolonialnej. Przedsiębiorstwa Law'a. Polityka handlowa Karola VI., Maryi Teresy i Józefa II. Ekonomiczne i handlowe znaczenie wyzwolenia się Ameryki. Polityka handlowa i handel w wieku XVII. i XVIII. Rozwój banków, giełd i środków komunikacyjnych. Powstanie pierwszych systemów ekonomii społecznej. Społeczne przyczyny i skutki rewolucyi francuskiej.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Historya powszechna czasów najnowszych. Rozwój środków komunikacyjnych, pieniądza i kredytu w wieku XIX. Rozkwit rolnictwa, górnictwa i przemysłu. Wystawy światowe. Rozwój handlu światowego.

6. Matematyka.

a) Algebra i arytmetyka polityczna,
b) Geometrya.

Cel nauki: Nauka matematyki w szkole handlowej ma wytknięte dwa cele. W pierwszym rzędzie ma ona na celu rozwinąć zdolność myślenia uczniów i w ten sposób przy szczególnem uwzględnieniu nauk zawodowych umożliwić nabycie wykształcenia wyższego — a następnie ma podać pewien zasób wiadomości potrzebnych do gruntownego zrozumienia arytmetyki kupieckiej i politycznej.

KURS I. (Po 2 godz. tygod.).

Algebra. Cztery działania na liczbach ogólnych i ułamkach algebraicznych. Układ dziesiątkowy liczb. Uzasadnienie najprostszych reguł o podzielności liczb dziesiątkowych. Największy wspólny podzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność. Zastosowanie algebry do ułamków dziesiętnych. Ułamki peryodyczne i niezupełne, tudzież działania na nich. Równania pierwszego stopnia z jedną i więcej niewiadomemi. Zastosowanie równań do rachunku spółki, rachunku średniego i mieszaniny, (równania w słowach). Zastosowanie algebry do nauki o stosunkach i proporcyach, reguła trzech. Teoretyczne uzasadnienie rachunku w stu, na sto i od stu. Wyprowadzenie formułki na odsetki. Wyprowadzenie stałego dzielnika (liczby kluczowej). Rozwiązanie zadań z rachunku spółki i mieszaniny, rachunku rabatu, zysków i strat i rachunku ubezpieczenia za pomocą proporcyi.

W roku sześć zadań szkolnych.

Geometrya. Znajomość najważniejszych zasad stereometryi i planimetryi. Uzupełnione i rozszerzone powtórzenie planimetryi i stereometryi w związku z planem naukowym niższych klas szkoły średniej, względnie szkoły wydziałowej, przyczem należy, na podstawie znanych już pojęć, starać się w dalszym ciągu nauki zbliżyć jak najbardziej do naukowego obejmowania przedmiotu. Należy także położyć wagę na zastosowanie geometryi do rozwiązywania takich zadań, które są w stanie rozwinąć samoistność ucznia. Obliczenie powierzchni i objętości należy ograniczyć do ciał, w handlu najczęściej przychodzących, przyczem przy objętości obliczać ma się także i wagę. (Oznaczenie ciężaru belek, beli, płynów w beczkach, ładunków wagonowych i t. d.). W wyższych kursach, przy omawianiu poszczególnych partyi algebry, należy przerabiać również odpowiednie zadania z dziedziny geometryi.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Algebra. Potęgi i pierwiastki. Równania drugiego stopnia z jedną niewiadomą. Równania nieoznaczone pierwszego stopnia z dwoma niewiadomemi, rozwiązywanie za pomocą podstawienia zwykłych wypadków, jakie mogą zachodzić w rachunku mieszaniny, jakoteż zastosowanie do tego rachunku. Pojęcie logarytmów w ogólności. Ogólne twierdzenie o logarytmach (iloczyn, iloraz, potęga, pierwiastek). Logarytmy briggowskie. Tablice logarytmowe. Rachowanie zapomocą logarytmów.

Zadania jak na kursie I.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Algebra i arytmetyka polityczna. Dalsze ćwiczenia w rachunku logarytmami. Najprostsze przypadki równań wykładniczych, które mogą zachodzić w arytmetyce politycznej. Postępy arytmetyczne i geometryczne. Rachunek procentu składanego i rent czasowych. Wartość końcowa kapitału złożonego na procent składany, z uwzględnieniem kosztów administracyjnych. Stopa procentowa dostosowana i względna. Średni termin płatności. Wartość końcowa wkładek rocznych. Annuitety. Renty czasowe. Oprocentowanie z góry. Kurs pożyczek i konstrukcya planów amortyzacyjnych (wartość nominalna i kursowa pożyczek). Równość kursów. Umorzenie kapitału i odsetek równemi kwotami, plany umorzenia przy oprocentowaniu z góry i z dołu. Konstrukcya pożyczek loteryjnych bezprocentowych i oprocentowanych.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Algebra i arytmetyka polityczna. Krótkie powtórzenie materyału naukowego kursu III. Rachunek prawdopodobieństwa. (Prawdopodobieństwo bezwzględne, względne i złożone, prawdopodobieństwo w odniesieniu do długości życia ludzkiego. Prawdopodobna długość życia. Nadzieja matematyczna i rzetelna wkładka). Renta życiowa, zawisła od życia lub śmierci pewnej osoby. Oznaczenie wysokości renty dożywotniej i jej rezerwy premiowej. Odroczona i czasowa renta życiowa. Uzyskanie kapitału przez wpłacanie premii. Ubezpieczenie kapitału. Wartość początkowa expektatywy. Wartość początkowa ubezpieczonego kapitału z zastrzeżeniem lat próby. Obliczenie premii dla expektatywy. Ubezpieczenie życiowe skrócone i odroczone. Renty łączne. (Wartość początkowa pensyi wdowiej. Wartość początkowa expektatywy wdowiej i odnośne premie). Obliczenie rezerw, omówienie zamknięcia ksiąg towarzystw asekuracyjnych i instytutów pensyjnych.

Zadania jak na kursie III.

c) Rachunki kupieckie.

Cel nauki: Wprawa i pewność w wykonywaniu wszystkich kupcowi potrzebnych rachunków w interesie towarowym i bankowym, z uwzględnieniem potrzeb praktyki kupieckiej, oparta na podstawie dokładnego zrozumienia.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie działań arytmetycznych na liczbach całkowitych, ułamkach dziesiętnych i zwyczajnych. Ćwiczenia w pamięciowem rachowaniu liczbami całkowitemi i ułamkami. Najłatwiejsze ułatwienia rachunkowe ze szczególnem uwzględnieniem skróconego mnożenia i dzielenia, oraz metody rozkładania. Omówienie najważniejszych walut, miar i wag. Rozkładanie i redukcya. Rachowanie liczbami mianowanemi z zastosowaniem skróconego mnożenia i dzielenia oraz metody rozkładania. Wnioskowanie. Reguła łańcuchowa. Rachunek procentu i pro mile i jego zastosowanie do obliczeń rabatu, zysków i strat i do rachunku asekuracyjnego. Fachowe objaśnienia

obliczeń towarowych. Proste obliczenia towarowe. (Rachunki dostawy, faktury i rachunki kosztów). Obliczenie odsetek od sta, na sto i ze stu, za lata, miesiące i dni. Liczby kluczowe.

W ciągu roku ośm zadań.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie materyału I. kursu. Obliczenia odsetek od wkładek w kasach oszczędności i w urzędzie pocztowych kas oszczędności. Rachunek dyskontu. Dyskontowanie wedle zwyczajów austryackich i zagranicznych. Rachunek terminowy od sta i na sto. Obliczanie rachunków bieżących (Konto korentów), z pojedynczą stopą procentową wedle wszystkich trzech metod. Dewizy (z uwzględnieniem zwyczajów giełd krajowych), obliczenie sumy wekslowej przy dewizach wyrównawczych, redukcya weksli na targach krajowych; obliczenie papierów wartościowych wedle ceduły giełdy wiedeńskiej. Obliczenia kuponów zagranicznych i pieniędzy papierowych. Faktury konsygnacyjne i rachunki sprzedaży. Pojedyncze kalkulacye towarów sprowadzonych.

Zadania jak na kursie I.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Ogólne powtórzenie. Rozwiązanie najgłówniejszych zadań z rachunku złota i srebra. Notowanie monet i zwyczaje giełdowe. Rachunek monet. Remedium. Obliczenie wartości kursowej. Parytet monet. Ażio i disażio. Opłata cła. Sprzedaż złota i srebra w sztabach, jakoteż monet w banku austro-węgierskim. Import złota i srebra. Rachunek dewiz i papierów wartościowych na giełdach zagranicznych (Berlin, Frankfurt n/M, Hamburg, Amsterdam, Paryż, Londyn). Pośrednia redukcya weksli. Obliczenie weksli komisowych. Emisya papierów wartościowych. Urzędowa zniżka i zwyżka papierów wartościowych. Obliczenia papierów z brakującymi kuponami. Interesa na raty i zastaw papierów wartościowych. Zamknięcie rachunków bieżących wedle wszystkich metod z podwójną i zmieniającą się stopą procentową. Trudniejsze przykłady prostej kalkulacyi towarowej. Złożona kalkulacya towarowa.

Zadania jak na kursie II.

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Ogólne powtórzenie. Kalkulacya towarów zamorskich. Netappoints na giełdach zagranicznych. Arbitraż dewiz, papierów wartościowych, walut i arbitraż reportowy. Kupieckie interesa towarowe i w papierach wartościowych na giełdach. Miary jakościowe w międzynarodowym handlu zbożem, przędzą i jedwabiem, oznaczenia jakościowe spirytusu. Omówienie notowań, dewiz i walut najważniejszych dla europejskiego importu i eksportu w miejscach zamorskich. Zwyczaje handlowe i notowania zboża i mąki, różnych gatunków olejów, spirytusu, nafty, bawełny, kawy i cukru w handlu międzynarodowym. Obliczenie parytetów towarowych na podstawie notowań najważniejszych giełd. Układanie tablic parytetowych i ich używanie; interpolacya.

Zadania jak na kursie III.

7. Historya naturalna.

Cel nauki: Poglądowa znajomość historyi naturalnej w zarysie.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Zoologia. Zasadnicze pojęcia z somatologii. Omówienie tych klas i rzędów świata zwierzęcego, które dostarczają surowców w większych ilościach.

Mineralogia. Omówienie ogólnej własności minerałów, przyczem o formach należy tylko krótko mówić. Opisanie najważniejszych i szerokie zastosowanie mających minerałów, bez szczególniejszego uwzględnienia systematyki. Omówienie najważniejszych skał.

Botanika. Opisanie ważniejszych roślin nasiennych różnych rzędów ze szczególnem uwzględnieniem tych, które są ważne dla handlu i przemysłu. Omówienie niektórych roślin skrytokwiatowych, ze szczególnem uwzględnieniem pożytecznych i szkodliwych bakteryi i grzybów. Łatwe przedstawienie budowy roślin.

8. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość na doświadczeniu oparta najważniejszych zjawisk przyrody z uwzględnieniem ich praktycznego zastosowania.

KURS I. (3 godz. tygod.).

Ciepło. Wpływ ciepła na objętość. Mierzenie ciepła. Zmiana stanu skupienia. Rozchodzenie się ciepła. Związek między ciepłem a pracą mechaniczną. Źródła ciepła.

Magnetyzm. Zjawiska zasadnicze. Magnesy naturalne i sztuczne, ich siła i zastosowanie. Magnetyzm ziemi.

Elektryczność. Elektryczność powstała przez potarcie. Prąd elektryczny, ogniwa i baterye. Elektromagnetyzm. Indukcya. Zastosowanie.

Akustyka. Powstanie głosu. Dźwięk. Ton. Wysokość tonów, Skala tonów. Różne źródła głosu.

Optyka. Pojęcia wstępne. Rozchodzenie się światła. Odbijanie się, załamanie i rozkładanie promieni świetlnych. Oko i przyrządy optyczne. Interferencya i polaryzacya.

Mechanika. Prawa równowagi. Punkt ciężkości. Opory ruchu. Maszyny proste i ich zastosowanie. Ruch w ogólności. Spad wolny, rzut, wahadło, ruch centralny, uderzenie.

Zasadnicze własności płynów. Równomierne rozchodzenie się ciśnienia. Ciśnienie na dno i na ściany. Naczynia połączone. Prawo Archimedesa. Areometr. Szybkość i ilość wody wypływającej.

Zasadnicze własności gazów. Ciśnienie powietrza i jego zastosowanie. Prawo Mariota i Gay-Lussac'a. Dyfuzya, absorbcya i endosmoza. Ruch gazów. Zastosowanie.

9. Chemia.

Cel nauki: Zrozumienie zjawisk chemicznych na podstawie eksperymentu. Znajomość ważniejszych pierwiastków i związków, które mają znaczenie dla handlu i przemysłu, jako też technicznego sposobu ich otrzy-

mania i przeróbki, tudzież poznanie rodzajów i stosunków handlowych tych ciał.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Chemia nieorganiczna. Teoretyczne pojęcia z chemii. Mataloidy i ich związki; w nawiązaniu do tego omówienie fabrykacyi kwasu solnego, siarkowego i azotowego, fabrykacya zapałek, węgiel kamienny i brunatny, torf, węgiel sztuczny, zjawisko palenia się ciał, eksplozya, płomień, piece, gaz oświetlający. Potasowce i ich związki. Sól kuchenna, fabrykacya sody i potażu. Proch strzelniczy. Wapniowce i ich związki. Wyrób wapna, cementu, gipsu, chlorku bielącego. Przemysł szklarski. Glin, ałun, przemysł garncarski. Żelazo, jego przygotowanie i przeróbka na żelazo kowalne. Inne metale ciężkie. Farby mineralne.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Związki węgla. (Chemia organiczna). Węglowodory i ich pochodne. Nafta i przemysł naftowy. Wosk ziemny. Alkohole. Węglowodany. Fabrykacya cukru i przemysł fermentacyjny (wino, piwo, spirytus, ocet). Tłuszcze. Fabrykacya świec i mydła, margaryna. Gliceryna i organiczne materyały wybuchowe. Związki cyanowe. Związki aromatyczne. Przeróbka smoły węglowej i farby sztuczne, środki dezynfekcyjne. Farbiarstwo i drukarstwo. Garbarstwo. Fabrykacya kleju. Ciała białkowe, masło i ser. Konserwowanie środków żywności.

10. Towaroznawstwo.

Cel nauki: Metodyka badania towarów. Poznanie ważnych w handlu światowym towarów, których surowce należą do świata przyrodniczego i bez zmiany (przeróbki chemicznej) przechodzą do handlu, jako też takich fabrykatów i półfabrykatów, które bywają wyrabiane z produktów świata przyrodniczego i przetworów przemysłu chemicznego przez zmianę formy, a zatem na drodze mechanicznej.

KURS III. (2 godz. tygod.).

Towary nieorganiczne. Machaniczno-technologiczna obróbka metali (ludwisarstwo, obrabianie powierzchni, wyrób blachy, drutu, rur etc.). Stopy, materyały do szlifowania i polerowania. Drogie kamienie i ich obróbka. Materyały budowlane i zdobnicze.

Towary organiczne. Roślinne artykuły spożywcze. Zboże, rośliny strączkowe. Wytwory młynarskie i ich wyrób. Artykuły piekarskie. Krochmal. Handlowe gatunki cukru. Owoce i nasiona jadalne. Zwierzęce artykuły spożywcze. Mięso i konserwy mięsne. Ryby i konserwy. Mleko i wytwory mleczarskie. Jaja. Miód.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Używki i korzenie. Narkotyki. Wosk. Olejki eteryczne, balsamy, żywica i guma. Kauczuk i przemysł kauczukowy. Drzewo i jego obrabianie. Korki. Naturalne organiczne materyały garbarskie i handlowe gatunki skóry.

Towary kuśnierskie. Włókna i ich przeróbka. Fabrykacya papieru. Organiczne materyały tokarskie.

11. Nauka o handlu.

Cel nauki: Nauka o handlu, jako wstęp do przedmiotów handlowych, ma podać najważniejsze urządzenia tyczące się handlu. Jako nauka przygotowawcza powinna ucznia zapoznać z obcą mu dziedziną tak wszechstronnie, aby uzyskał pogląd na całą technikę i instytucye pomocnicze handlu.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Pojęcie, powstanie i korzyści handlu. Rodzaje handlu. Handlujący, firma, rejestr handlowy. Sądy handlowe. Personal kupiecki. Krótki zarys różnych rodzajów stowarzyszania się dla prowadzenia interesów handlowych na wspólny rachunek. Przedmioty handlu i ich miernik. Cena i pieniądz. System walut, miar i wag najważniejszych krajów. Handel towarowy i jego podział. Zwyczaje handlowe, tyczące się sprzedaży i zapłaty. Rachunki i faktury (formularze i druki). Krótkie omówienie różnych sposobów zapłaty. Kredyt (podział, konto, kompensacya, skontracya). Teoretyczne wyjaśnienie weksla i praktyczne wypracowanie rozmaitych rodzajów i form weksla. Wymogi wekslowe, indos, akcept, zapłata, protest z powodu nieprzyjęcia i z powodu niezapłacenia, duplikat i kopia, domicyll, regres, adres w potrzebie, interwencya. Przekazy, obrót żyrowy (rachunek żyrowy, czek, jego rodzaje, korzyści obrotu żyrowego, najważniejsze instytucye żyrowe w Austro-Węgrzech). Obrót klearingowy (formularze i druki). Przesyłanie i przewóz towarów. Poczta, telegraf i telefon. Środki przewozowe i taryfy (koleje, przewoźnictwo, żegluga rzeczna i morska). Najważniejsze części regulaminu ruchu, odnoszące się do przewozu towarów. Papiery potrzebne dla żeglugi, szczególnie ceduła morska i charte partie. Zawody pomocnicze dla handlu. Stręczyciel, komisant, agent.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Krótkie sumaryczne powtórzenie materyału kursu I. Handel pieniężny, wekslami i papierami wartościowymi. Handel walutami, inkaso i eskont rymes, handel dewizami, podział efektów, wartość imienna i kursowa, papiery lokacyjne i spekulacyjne, emisya, spłata, promesy.

Urządzenia popierające rozwój handlu. Targi, jarmarki i aukcye. Giełdy i interesa giełdowe. (Podział giełd, interesa giełd towarowych i pieniężnych, interesa rzeczywiste i terminowe, prolongacyjne i premiowe, polubowne sądy giełdowe). Domy składowe. (Dowód własności i warrant, pożyczki na warranty, pożytek domów składowych). Banki i interesa bankowe (interesa czynne i bierne, podział banków).

Ubezpieczenia. Ubezpieczenie przedmiotów i życia, podział zakładów ubezpieczeń, reasekuracya. (Czynności wywiadowcze kupieckie, wywiadywanie się przez stosunki handlowe, biura wywiadowcze, stowarzyszenia kupców dla bezpieczeństwa kredytu). Polityka handlowa. Wewnętrzna polityka handlowa (wpływ państwa na handel, izby handlowe, gremia kupieckie). Zewnętrzna polityka handlowa. (Traktaty handlowe, konsulaty, popie-

ranie wywozu). Powtórzenie i bliższe omówienie ceł. Cło zwrotne i premie wywozowe. Manipulacya cłowa. Kredyt cłowy.

12. Korespondencya handlowa.

Cel nauki: Biegłość w wykonywaniu prac pisemnych w obrocie handlowym. Wprawność w pisaniu listów handlowych z odpowiedniem uwzględnieniem poprawności stylu, jako też zrozumienia zwyczajów kupieckich i odnośnych przepisów z zakresu prawa handlowego.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Zewnętrzna forma listów kupieckich i adresów. Kopiał. Manipulacya z listami przychodzącymi. Skrócenia. Listy w sprawie wypłat i przesyłek pieniężnych na własny i cudzy rachunek, listy w sprawie przekazów, bonifikacyi i przeniesień rachunkowych. Listy w obrocie żyrowym i czekowym urzędu pocztowych kas oszczędności. Listy w sprawach wekslowych. Listy awizacyjne, traty komisowe. Listy w sprawie rymes do inkasu, do eskontu, do awisa na dobro rachunku, listy w sprawie rymes na mniejsze miasta, w sprawie rymes komisowych, akceptu i domicylu. Listy w interesach towarowych na własny rachunek. Oferty sprzedawcy i kupującego, listy z zamówieniem i listy z fakturą.

W roku sześć zadań szkolnych. Ćwiczenia domowe w miarę potrzeby.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Powtórzenie. Listy w interesach towarowych na cudzy rachunek. Oferta komisanta i zapytanie komitenta. Propozycya zakupna i jej wykonanie. Konsygnacye, sprzedaże. Odwołanie, reklamacya i odmowa, adres w potrzebie, interwencya, przyjęcie przez wyręczenie, protest i rachunek zwrotny, listy z powodu brakującego lub nienależytego indosu, prolongacya, weksle zaginione. Listy w sprawie kredytu akceptacyjnego. Listy w handlu walutami, dewizami, efektami i w sprawie kuponów. Listy wywiadowcze, informacyjne, polecające i listy kredytowe czyli akredytywy. Listy w sprawie kontokorentów i zalegającej zapłaty.

W roku sześć zadań szkolnych. Ćwiczenia domowe w miarę potrzeby.

KURS IV. (2 godz. tygod. w I półroczu).

Powtórzenie. Listy w interesach spedycyjnych i asekuracyjnych. Listy w interesach partycypacyjnych i konsorcyalnych. Niewypłacalność i upadłość. Okólniki. Wzajemne ofiarowanie usług przez domy handlowe. Oferty służbowe i podania do domów handlowych i instytucyi. Ogólne powtórzenie z uwzględnieniem listów o złożonej treści.

Trzy zadania szkolne. Ćwiczenia domowe wedle potrzeby.

13. Buchalterya.

Cel nauki: Teoretyczna i praktyczna znajomość różnych sposobów prowadzenia ksiąg kupieckich.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Znaczenie i cel buchalteryi. Postanowienia ustawy, odnoszące się do buchalteryi i ksiąg handlowych. Objaśnienia terminologii buchalteryjnej. Zasady i główne księgi buchalteryi pojedynczej, Strazza. Księgi pomocnicze buchalteryi pojedynczej. Zamknięcie ksiąg buchalteryi pojedynczej. Wydatne poparcie teoryi przez wypracowanie jak największej ilości przykładów zaksiążkowania z zakresu interesu towarowego, wekslowego, spedycyjnego i komisowego. Przeprowadzenie jednomiesięcznego interesu wedle zasad buchalteryi pojedynczej ze stopniowem wprowadzeniem praktycznych przykładów z zakresu handlu towarowego. Zamknięcie ksiąg głównych i pobocznych tego interesu. Książkowanie w interesie drobiazgowym.

W roku sześć zadań szkolnych.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Krótkie powtórzenie materyału kursu II. Buchalterya podwójna, jej wartość i charakter. Objaśnienie rachunków, ksiąg głównych i pobocznych. Przykłady książkowania. Księgi pomocnicze buchalteryi podwójnej. Zamknięcie ksiąg wedle zasad podwójnej buchalteryi. Przeprowadzenie jednomiesięcznego interesu hurtownego towarowego u pojedynczego kupca wedle zasad buchalteryi podwójnej z uwzględnieniem interesu wekslowego, komisowego i spedycyjnego, jako też łatwiejszych przykładów z zakresu handlu pieniężnego i papierami wartościowymi. Zamknięcie i przeniesienie we wszystkich księgach głównych i pomocniczych. Wierzytelności wątpliwe. Buchalterya jawnych spółek handlowych. Dalsze książkowanie poprzedniego interesu przez następny miesiąc, z początkiem którego to okresu wstępuje wspólnik i zamknięcie ksiąg tej jawnej spółki handlowej. Istota buchalteryi tajnej.

W roku sześć zadań szkolnych.

KURS IV. (4 godz. tygod. w I. półroczu).

Kontowanie w interesie towarowo-komisowym i konsygnacyjnym. Książkowanie interesów na konto mio (nostro). Interesa partycypacyjne. Buchalterya spółek cichych, komandytowych i towarzystw akcyjnych. Buchalterya bankowa i fabryczna. Buchalterya amerykańska. Książkowanie i zamknięcie jednomiesięcznego tematu z interesu komisowego. Przeprowadzenie i zamknięcie jednomiesięcznego interesu (według wyboru nauczyciela, który ma uwzględnić potrzeby uczniów), według buchalteryi amerykańskiej.

Trzy zadania szkolne.

14. Kantor wzorowy.

KURS IV. (6 godz. tygod. w II. półroczu).

Cel nauki: Osiągnięcie możliwie samoistnej pracy uczniów w wykonaniu prac kantorowych dla rozmaitych przedsiębiorstw ze szczególnem uwzględnieniem organicznego związku wiadomości handlowych. Na podstawie kilku jednomiesięcznych planów dla rozmaitych przedsiębiorstw,

mają być wypracowane listy przychodzące i odchodzące, jako też wynikające z nich zapiski buchalteryjne. Przytem uwzględnić należy szczególnie interesa partycypacyjne towarowe i bankowe. Przy wypracowaniach tych należy zważać przedewszystkiem na praktyczne wyszkolenie ucznia we wszelkich pracach kantorowych, aby uniknąć jednostronnego wyrobienia.

15. Prawo handlowe i przemysłowe.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Cel nauki: Znajomość prawa handlowego i przemysłowego w zakresie potrzeb kupieckich.

Pojęcie i cel prawa. Wyjaśnienie pojęć: ustawa i rozporządzenie na praktycznych przykładach. Konstytucya i administracya. Władze administracyjne i sądowe. Pojęcie kupca wedle prawa handlowego. Prawa i obowiązki kupców o pełnem uprawnieniu. Ustawowe postanowienia o rejestrze handlowym i firmie, o prokurzystach i pełnomocnikach; pomocnicy handlowi. Czynności handlowe względne i bezwzględne. Oferty między obecnymi i nieobecnymi. Istota umowy. Kupno i sprzedaż. Odwołanie. Rodzaje kupna. Zabezpieczenie wykonania kontraktu kupna. Zadatek. Kara konwencyonalna. Kara za zawód. Postanowienia odnoszące się do dostawy, zapłaty i czasu wykonania. Obowiązki i prawa kupującego i sprzedającego. Odsetki kupieckie. Kupieckie papiery na zlecenie i na okaziciela. Kupieckie prawo zastawu i retencyi. Przepisy ustawowe dla interesu komisowego, spedycyjnego i przewoźniczego; odnośne prawa i obowiązki. Najważniejsze postanowienia ustawowe, odnoszące się do spółek handlowych. Szczególne przepisy co do wpisu w rejestr handlowy. Jawna spółka handlowa (założenie, stosunek prawny wspólników, stosunek prawny do osób trzecich, rozwiązanie, wystąpienie wspólnika, likwidacya, przedawnienie skargi). Spółka komandytowa. Spółka komandytowa na akcye. Spółka akcyjna. Stowarzyszenie zarobkowe i gospodarcze. Spółka cicha i stowarzyszenia do przedsiębrania pojedynczych czynności handlowych na wspólny rachunek. Otwarcie konkursu i skutki prawne otwarcia. Pretensye w konkursie. Postępowanie konkursowe i jego ukończenie. Konkurs kupiecki. Ukończenie konkursu przez przymusową ugodę. Najważniejsze ustawy i rozporządzenia z zakresu prawa przemysłowego. Pojęcie i podział przemysłu. Zakres i wykonanie uprawnień przemysłowych. Ochrona marki wzoru i przywileju. Najważniejsze przepisy o pomocniczym personalu przemysłowym. Postanowienia o wynagrodzeniu, rozwiązanie stosunku służbowego, sądy przemysłowe. Przekroczenia przemysłowe. Kary. Inspektorzy przemysłowi.

16. Prawo wekslowe.

Cel nauki: Nabycie wiadomości z prawa wekslowego, potrzebnych kupcowi do praktyki i ich zastosowanie w stosunkach handlowych.

KURS III. (1 godz. tygod.).

Postanowienia prawa wekslowego i jego osobliwości na podstawie ustawy wekslowej. Zdolność wekslowa, przyjęcie, zapłata, protest, regres, interwencya, poręka, zaniedbanie kroków pilności, przedawnienie, weksle

fałszywe i sfałszowane, weksle zaginione. Najważniejsze różnice między ustawą austryacką a ustawami obcemi. Proces wekslowy.

17. Ekonomia społeczna.

Cel nauki: Zrozumienie typowych zjawisk naszego życia gospodarczego i ich przyczynowego związku na tle dzisiejszego ustroju społecznego.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Wstęp. Pojęcia zasadnicze. Stadya rozwoju życia gospodarczego (w nawiązaniu do materyału z historyi handlu). Gospodarka, jej powstanie i rozwinięcie się w gospodarstwo światowe. Podział nauki ekonomii społecznej.

Produkcya. Istota produkcyi, jej kierunki i rozwój obecny. Czynniki produkcyjne, przedsiębiorstwo i jego formy, wielkie i drobne przedsiębiorstwo w rolnictwie, przemyśle i handlu. Swobodne współzawodnictwo i jego ograniczenie (związki przedsiębiorców). Przesilenia. Główne zadania polityki agrarnej i przemysłowej.

Cyrkulacya. Podział na handel i obrót, jako wymianę dóbr i obrót kredytowy. Nauka o zamianie dóbr. Cena, prawo i szczególnie ważne przyczyny chwiania się ceny.

Nauka o pieniądzu, jego zadania i własności. Chwiejność cen metali szlachetnych. Prawo Greshama. Systemy monetarne. Austryacka regulacya waluty.

Nauka o kredycie, jego korzyściach, niebezpieczeństwie i zastosowaniu. Organizacya kredytu (prywatnego i publicznego).

Nauka o bankach i interesach bankowych ze zużytkowaniem wiadomości o ich technice, nabytych w nauce o handlu. Surogaty pieniądza.

Handel, jego rodzaje i urządzenia. Zasady handlowej polityki wewnętrznej i zewnętrznej. Komunikacye i ich znaczenie społeczne. Zasady polityki kolejowej i dróg wodnych.

Nauka o rozdziale dochodu. Dochód, jego rodzaje, przedstawienie każdego rodzaju dochodu co do jego istoty, formy i praw ekonomicznych. Zasadnicze rysy polityki socyalnej ze szczególnem uwzględnieniem nowszego prawodawstwa austryackiego. Teraźniejsze stronnictwa ekonomiczne.

Nauka o konsumcyi. Pogląd na ubezpieczenia, ich znaczenie w gospodarstwie społecznem. Ubezpieczenie przymusowe. Spożycie publiczne. Urządzenia gospodarki państwowej, wydatki i przychody państwowe. Zasadnicze rysy austryackiego systemu podatkowego i należytościowego (z wyłączeniem technicznych szczegółów). Długi państwowe. Zarys historyi literatury.

18. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobienie pięknego i biegłego pisma.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Trzymanie ciała i pióra. Ćwiczenia mające na celu wyrobienie lekkiego i pewnego pisma. Ćwiczenia w piśmie angielskiem i niemieckiem.

KURS II. (2 godz. tygod.).

Powtórzenie pisma angielskiego i niemieckiego. Pismo rondowe. Nagłówki. Ćwiczenia w pisaniu dyktatów kaligraficznych.

19. Stenografia.

Cel nauki: Przyswojenie sobie biegłości w czytelnem pisaniu bez trudności około 70 wyrazów na minutę.

KURS I. (2 godz. tygod.).

Tworzenie wyrazów, znaczniki i skracanie słów.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Nauka o skracaniu zdań i jej zastosowanie do skracania źródłosłowem, formą i do skracania logicznego. Dyktaty stenograficzne i ich odczytanie. W II. półroczu stenografia niemiecka.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Język angielski i korespondencya.

Cel nauki: Jak w języku francuskim. Literatura: poznanie najważniejszych dzieł nowszej literatury angielskiej.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Cel nauki: Zdolność wyrażania się o najważniejszych wypadkach życia codziennego w krótkich zdaniach.

Materyał językowy. Ustępy przerobione powinny zawierać najniezbędniejsze wyrażenia z zakresu życia codziennego. (Zob. plan dla języka francuskiego na kurs I.). Już tu należy, jak w języku francuskim, ćwiczyć w używaniu liczebników. Wobec prostoty gramatyki angielskiej, można przerobić najważniejsze jej działy już w I. roku, pomijając formy przestarzałe; w szczegóły składni należy wchodzić o tyle tylko, o ile wymagają tego ustępy. Już od pierwszej lekcyi należy wykazywać najważniejsze różnice między językiem niemieckim a angielskim.

Zadania. Od Bożego Narodzenia do końca I. półrocza trzy krótkie dyktaty, wiążące się ściśle z materyałem naukowym; w II. półroczu dwa dyktaty i cztery zadania szkolne. Tematem zadań szkolnych może być: napisanie z pamięci należycie opracowanych ustępów, odpowiedzi na łatwe zapytania, łączące się z materyałem naukowym.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Rozszerzenie materyału językowego, swobodniejsze używanie go w słowie i piśmie. Przygotowanie do korespondencyi handlowej. Zapomocą odpowiednich ustępów treści opowiadającej i opisowej należy powiększyć materyał językowy o tyle, aby uczeń przyswoił sobie zapas słów i zwrotów, używanych w życiu codziennem, w lekkiej lekturze (szczególnie gazet)

i w obrocie handlowym. Każdy ustęp przerobić należy przy pomocy konwersacyi, przyczem uczniowie sami mają stawiać pylania. Ze względu na krótszy czas nauki (o rok mniej niż dla języka francuskiego), już na tym stopniu nauki należy czytać także ustępy, odnoszące się do handlu, obrotu i przemysłu, aby uczniom dawać często sposobność poznania wyrażeń technicznych. Uzupełnienie nauki o formach i dokładne traktowanie składni. Od kursu III począwszy, należy używać obrazów Hölzla, podobnie jak w języka francuskim.

Korespondencya handlowa (w II. półroczu), wedle planu dla francuskiej korespondencyi w kursie III.

Ośm zadań szkolnych w ciągu roku. Materyałem dla zadań szkolnych są odpowiedzi na pytania angielskie, wiążące się z lekturą, reprodukcya nie wielkich ustępów do czytania, swobodne dyktaty. Przemiana opowiadań poetycznych na prozę. Tłómaczenia z języka wykładowego na angielski. Ćwiczenia w korespondencyi handlowej.

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Zwięzłe powtórzenie i pogłębienie gramatyki, mianowicie: ważniejszych partyi składni. Lektura większych ustępów, przedstawiających cywilizacyę, obyczaje, handel i przemysł angielski, tudzież należyte przerobienie ich za pomocą pytań i odpowiedzi; dalsze ćwiczenia w opowiadaniu. Lektura wyjątków z celniejszych dzieł nowszej literatury.

Korespondencya handłowa, podobnie jak korespondencya francuska w kursie IV.

W roku ośm zadań szkolnych; połowa z korespondencyi, dla innych temat jak w kursie III. z powolnem zwiększaniem wymagań.

2. Język rosyjski i korespondencya.

Cel nauki: Poprawna wymowa, dostateczna znajomość gramatyki i pewność w ortografii rosyjskiej. Należyta biegłość w wyrażaniu się ustnem i w piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku handlowym. Pogląg na rozwój literatury rosyjskiej w XIV. stuleciu.

KURS II. (3 godz. tygod.).

Ćwiczenia w poprawnem wymawianiu i akcentowaniu, pisaniu i czytaniu wyrazów i zdań. Nauka o formach, a z nauki o składni — reguły potrzebne do zrozumienia zdań pojedynczych. Przyswajanie w pamięci wyrazów i zwrotów rosyjskich, ćwiczenia ustne i pisemne.

Zadania szkolne i domowe na przemian co 14 dni.

KURS III. (3 godz. tygod.).

Lektura i tłómaczenie trudniejszych ustępów prozaicznych treści opowiadającej lub opisowej, jako też łatwych poezyi wraz z krótkimi życiorysami poetów. W związku z lekturą dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku odczytanych ustępów. Dalsze ćwiczenia w gramatyce i ortografii, oraz trudniejsze dyktaty. Pod koniec odczytywanie i omawianie

wzorów pism handlowych, bankowych i giełdowych, przyswojenie sobie tytułów, przestrzeganych w stylizacyi rosyjskiej; wyuczenie się wyrażeń i zwrotów, jako też terminów w handlowej rosyjskiej stylistyce. Próby tłómaczenia na język rosyjski wzorowych listów i innych pism i dokumentów handlowych polskich.

Wypracowania domowe i szkolne (jedno co 14 dni).

KURS IV. (3 godz. tygod.).

Lektura wyborowych ustępów prozaicznych z odpowiedniej książki do czytania i jednego ze znakomitych dzieł literatury XIX. wieku w całości. W związku z lekturą powtórzenie, uzupełnienie i zebranie w system całego przerobionego materyału gramatycznego. Dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku, dalsze ćwiczenia w ortografii i stylistyce. Pogląd na literaturę rosyjską XIX. wieku. Obok tego: dyktaty oryginalnych listów i innych dokumentów rosyjskich, odnoszących się do zawodu kupieckiego; tłómaczenia ich na język polski i retrowersye. Wypracowanie podług danych wzorów zawodowych pism rosyjskich. Dalsza wprawa w rozumieniu i używaniu najważniejszych terminów zawodowych, odnoszących się do spraw handlowych, bankowych, giełdowych i książkowania.

Wypracowania domowe i szkolne (jedno na miesiąc).

3. Ćwiczenia w chemii analitycznej.

KURS III. i IV. (po 2 godz. tygod.).

Analiza jakościowa prosta, łatwa analiza złożona. Metoda miareczkowa.

4. Praktyczne ćwiczenia w laboratoryum towaroznawczem.

KURS III. i IV. (po 2 godz. tygod.).

Ćwiczenia w najprostszych fizykalnych badaniach towarowych. Mierzenie i ważanie. Oznaczenie ciężaru właściwego. Przeprowadzenie używanych w handlu oznaczeń jakościowych towarów. Badania mikroskopowe. Badania towarów i ich zafałszowań.

5. Pisanie na maszynie.

KURS IV. (2 godz. tygod.).

Cel nauki: Pewne i szybkie pisanie dyktatów. Praktyczne zaznajomienie się z urządzeniem różnych w handlu używanych maszyn pisarskich.

IV. Zbiory naukowe.

A) Biblioteka nauczycielska.

(Zawiadowca prof. J. Ippoldt).

Zakład prenumeruje następujące czasopisma:

Zeitschrift für Buchhaltung, Wszechświat, Österreichische Handelsschulzeitung, Poradnik językowy, Przewodnik bibliograficzny, Biblioteka warszawska, Tygodnik ilustrowany, Westermanns Monatshefte, Geografischer Anzeiger, The Union Jack, Lectures pour tous, Przegląd polski, Verordnungsblatt des Ministeriums f. Kultus u. Unterricht, Das Handels-Museum, Österreich. Zeitschrift für den Orient, Österr. Zeitschrift f. d. kaufm. Unterrichtswesen, Kupiec polski, Handelshochschulnachrichten, Zeitschriit für allg. Warenkunde.

W r. s. 1906/7 zakupiono następujące dzieła:

Dr R. Sonndorfer, Die Technik des Welthandels. – Dr I. Konrad, Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik 2 t. – E. Halle, Die Weltwirtschaft. – C. F. Findeisen, Zasady nauki o handlu. – K. Haberer, Lehrbuch der Handels und Wechselkunde. – Otto Hübner, Geographisch-statistische Tabellen. — K. Mayr, Lehrbuch der Handelsgeschichte. J. Ellinger-P. Butler, Lehrbuch der englischen Sprache. – Fr. Körner, Lehrbuch der Physik. – Dr Z. Daszyńska, Ekonomia społeczna. – Böchtel und Glauzer, Frazösische Konversationsgrammatik. – Max Wolfrum, Das Musterkontor. — Swoboda, Schulgrammatik der modernen englischen Sprache. — A. Kleibel, Denkschrift über die Entwickelung des österreichischen Handelsschulwesens. – Hübl, Handbuch für Direktoren. – J. Neubauer-J. Diviš, Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens. W. Svoboda-K. Kaiser, Lehrbuch der englischen Sprache. – Dr Szajnocha, Górnictwo naftowe. – Dr Wł. Szajnocha, Płody kopalne w Galicyi, 2 tomy. – Lexikon der gesamten Handelswissenschaften. – Dr A. Körner, Staatsschuldentilgung u. Staatsbankerott. – Schwab, Die Stellung und der Wirkungskreis des Staatsrechnungshofes. – Dr W. Grossmann, Versicherungsmathematik. – I. Berger, Handelskunde f. höhere Handelsschulen. – Dr K. Müller, Die Hipothekenbanken. – Dr I. Schrott, Lehrbuch der Verrechnungswissenschaft. – F. Booch-Arkossy, Słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski, 2 t. – Maier Rothschild, Handbuch der gesamten Handelswissenschaft. – Nałkowski, Geografia fizyczna. – Erdmann-

König, Grundriss der allgemeinen Warenkunde. — Kralik, Lehrbuch der österr.-ung. Zollgesetze. — Cannstein, Der Scheck. — Der deutsche Grosskaufmann. — Voigt-Doerr, Handelsbetriebslehre, 2 t. — Ingram, Historya ekonomii politycznej. — Charles Glauser, Cours de correspondanse. Wilhelm Röhrich, Der Handel in Wesen, Richtungen und Formen. Karl Pordes, Die Kontrolle. — Josef Rümmler, Zolltarifgesetz. — Reisch und Kreibig, Bilanz und Steuer, 2 tomy. — Wacław Nałkowski, Zarys geografii rozumowej. — Klemensiewicz, Wiadomości z nauki geografii. B. Baranowski-Benoni-Majerski, Geografia Monarchii Austr.-Węgiersk. Baranowski-Dziedzicki, Geografia powszechna. — Dr Karl Zehden, Handelsgeographie. — Dlabač und Žolger, Das Kommerzielle Bildungswesen der europäischen u. aussereuropäischen Staaten, 4 tomy. — Kramsztyk, Wykład arytmetyki handlowej. — Ziegler, Lehrbuch der Buchhaltung für höhere Lehranstalten, 3 część. — Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicyi. — Loserth, Grundriss der allgemeinen Geschichte f. höhere Schulen, 3 tomy. — Sinwel, Lehrbuch der Geschichte f. höhere Handelschulen 3 tomy. — Korzon, Historya wieków średnich, 2 tomy. — Korzon, Historya nowożytna. — Korzon, Historya nowoczesna. — Vega, Logarithmen. — Dr. E. Friedrich, Wirtschaftsgeographie. — Dr. M. Eckert, Handelsgeographie. — Razem 62 dzieł w 72 tomach.

Otrzymano w darze: od Wydziału krajowego: Gruszecki, Podręcznik do nauki tkactwa; od WPani Baumowej, WP. Radcy A. Żukowskiego i abituryenta p. I. Pieniążka razem 17 dzieł w 21 tomach. Razem liczy obecnie biblioteka nauczycielska 306 dzieł w 397 tomach.

Biblioteka uczniów liczy 880 dzieł w 1.731 tomach.

B) Gabinet geograficzno-historyczny.

(Zawiadowca prof. H. Weigt).

W r. s. 1906/7 zakupiono: 1) Atlas f. Handelsschulen Cicalek-Rothaug-Zehden-Peucker. 2) Herrich-Barański-Pokorny, Mapa Galicyi, Wyd. 3. 3) Kozenn, Atlas geograficzny dla szkół średnich. 4) Debes, Erdkarte phys. 5) Herrich, Wandkarte des Weltverkehrs. 6) Cicalek-Rothaug, Kolonial & Weltverkehrskarte. 7) Bamberg, Asien phys. 8) Hartleben, Statistische Tabellen über alle Staaten der Erde 1906. 9) Hübner, Statistische Tafeln 1906. 10) Langhaus, Wandkarte der Roherzeugung der Erde. 11) Le Monnier, Statistische Karten von Oesterreich-Ungarn (10 kart). 12) Artaria's, Eisenbahnkarte v. Oesterr. Ung. 1907. 13) Wdowiszewski, Najnowszy plan miasta Krakowa. 14) Powiat krakowski, rysował J. Kempa. 15) Hölzel, Geographische Charakterbilder, 40 obr. 16) Hemmleb, Anschauungsbilder zur Geschichte, 25 obr.

Otrzymano w darze od słuchacza kursu abituryen. I. Pieniążka: 1) Hickmann, Geograph. statist. Universaltaschenatlas, 2) Spamer, Grosser Handatlas, 3) Freytag, Exportatlas für Welthandel u. Industrie. Od ucznia Ia Pokornego: 1) Uebersichtskarte der k. k. Oester. Staatsbahnen, 2) Situationskarte der k. k. Staatsbahndirektionsbezirke Krakau-Lemberg-Stanislau. Od ucznia II k. Żytkiewicza: Eisenbahnübersichtskarte von Deutschland.

Razem zawiera zbiór: globusów 2, map 73, atlasów 5, obrazów 69.

Zbiór środków pomocniczych do nauki geografii założony w b. r. s. obejmuje otrzymanych w darze od W. c. k. Ministerstwa kolejowego 8 plakatów reklamowych z linii kolei państwowych. Od dyr. zakładu: Album Berlina i Frankfurtu n. M. Przewodniki po Norymberdze, Hamburgu i Monachium, plan Grazu. Od prof. Calliera: Plany Londynu, Paryża, Warszawy, Lipska, Wiednia, Pragi, Strasburga oraz karty Wysokich Tatr i okolic Zittau. Od prof. Rongiera: Panorama Renu. Od Cooka w Wiedniu kilka ilustrowanych przewodników podróży. Od słuch. kursu abituryentów Pieniążka: Haack, Geographen Kalender 1906/7. Od ucznia I a. Bortnika: Widok zamku Tenczyńskiego. Od ucznia I b. Messlina Geschäfts- und Reisekarte vom Böhmen und Mähren. — Razem pozycyi 37.

C) Pracownia chemiczna.

(Zawiadowca Dr. A. Ehrenpreis).

Zakupiono w r. 1906/7: Przyrządy do miareczkowania (biurety, pipety, kolby miarowe); naczynia szklane (kolby, zlewki, flaszki odczynnikowe, cylindry, płuczki, tryskawki, lejki i t. d.); palniki bunsenowskie, motylkowe, dmuchawkowe; maszynkę do wyrabiania dziur w korkach; przyrządy Kippa; sztelaże do sączenia i na probówki; odczynniki dla pracowni chemicznej.

Razem: 740.

Otrzymano w darze: Aparat do dystylacyi wody od miejskiego muzeum techniczno-przemysłowego.

D) Pracownia towaroznawcza.

(Zawiadowca prof. St. Alberti).

W r. 1906/7 zakupiono:

Mikroskopy; przyrząd do rysowania Abela; mikrotom ręczny; wagę do tarowania; wagę westfalską; polarymeter; skalę twardości; areometry; piknometry; farynotom Grobeckera; brzytwy; igły do preparowania; odczynniki dla pracowni towaroznawczej. – Razem poz. 37.

E) Zbiory towaroznawcze.

(Zawiadowca Dr. A. Ehrenpreis).

W r. s. 1906/7 otrzymano w darze:

Z polecenia W. c. k. Ministerstwa rolnictwa: od c. k. urzędu górniczego w Przybramie: rudy ołowiane, cynkowe, antymonowe; od c. k. huty w Cilli: rudy cynkowe, ołowiane, cynk surowy i rafinowany, blachy cynkowe; od c. k. urzędu górniczego w Klausen: rudy miedziowe, żelazowe, cynkowe, ołowiane; od c. k. urzędu górniczego w Joachimsthal: rudy i farby uranowe; od c. k. urzędu górniczego w Raibl: rudy cynkowe, ołowiane; od c. k. urzędu górniczego w Idryi: rudy rtęciowe i cynober; od c. k. urzędu górniczego w Kitzbühl: rudy miedziowe, srebrowe, miedź surową, rafinowaną i elektrolityczną.

Z polecenia W. c. k. Ministerstwa Skarbu: od c. k. urzędu sali-

narnego w Pirano: sól morską; od c. k. urzędu salinarnego w Wieliczce: odmiany soli kopalnianej; od c. k. urzędu salinarnego w Kałuszu: kainit, sylwin.

Z polecenia W. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty od c. k. Akademii handlowej w Gracu: zbiór różnych gatunków kruszców, węgli, ryżu, krochmalu, nawozów, torfu, ultramaryny, magnezytu, kaolinu, guana, ekstraktów roślinnych, cukru i wełna szklana, oliwin i caput mortum — (razem okazów 60).

Od Szan. firmy Hawełka-Macharski: 38 gatunków kawy, 60 gatunków herbaty i zbiór korzeni w szklanych naczyniach. Od Szan. firmy Harland: materyały surowe i wyroby bawełniane w osobnej kasetce. Od WP. Rożnowskiego: materyały surowe i różne gatunki mydeł w osobnej kasetce. Od WP. Barucha: próbki mąki i otrębów. Od WP. Barucha: wyroby ceramiczne. Od WP. Prof. Dra Hassacka w imieniu „Sammelstelle für warenkundliche Mittel" we Wiedniu: tłuszcze roślinne, odmiany sezamu i makuchy z tegoż; materyały surowe do wybijania monet i medali; próbki papierów kolorowanych; rudę manganową; okazy łupków i zbiór pereł szklannych dętych. Od Szan. Dyrekcyi fabryk żelaza w Witkowicach: zbiór tamt. rud i wyrobów. Z c. k. drukarni państwowej: reprodukcye drukarskie.

Razem otrzymano w darze 465 okazów.

Wszystkim wymienionym powyżej ofiarodawcom składa dyrekcya najserdeczniejsze podziękowanie za otrzymane cenne dary.

W r. 1906/7 zakupiono: Zbiór rud i metali; okazy kamieni szlachetnych; zbiór pokarmów i używek; materyały do fabrykacyi papieru; materyały budowlane; wełna, bawełny, konopie i próby tkanin z tychże; zbiór drzew, kamfor, żywic, gum, juty i garbniw, kollekcyę uwidoczniającą wyrób cukru i czekolady.

168 preparatów mikroskopowych.

60 modeli najważniejszych owoców i nasion.

75 tablic ściennych roślin, mających techniczne zastosowanie Zippela i Thomé.

18 tablic technologiczno-chemicznych Schroedera.

9 tablic technologiczno-chemicznych Eschnera.

Razem: 14 kollekcyi, 102 tablic, 168 preparatów, 60 modeli.

V. Statystyka uczniów.

	I a	I b	II	III	IV	Razem
I. Liczba uczniów:						
Z początkiem r. s. 1906/7 przyjęto uczniów zwyczajnych .	34	30	33	6	11	114
W ciągu roku przyjęto uczn. zwyczajnych	—	2	—	—	—	2
Razem ucz. zw. .	34	32	33	6	11	116
Z tych przyjęto:						
a) tutejszych z promocyą .	—	—	30	5	10	45
b) obcych z promocyą . .	33	31	—	—	—	64
c) repetentów	1	1	3	1	1	7
Razem . .	34	32	33	6	11	116
W ciągu roku wystąpiło . .	2	7	5	—	—	14
Liczba uczn. z końc. r. s. 1906/7	32	25	28	6	11	102
Hospitant	—	—	—	1	—	1
II. Według miejsca urodzenia:						
Z Krakowa	9	7	4	2	4	26
Z powiatu krakowskiego . .	3	—	3	2	—	8
Z Podgórza	2	1	2	1	—	6
Z Galicyi	13	14	13	1	5	46
Z innych prowincyi Austryi .	-	—	1	—	1	2
Z Król. Polskiego	5	3	5	—	1	14
Razem . .	32	25	28	6	11	102
III. Według wyznania:						
Rzymsko-katol.	24	13	13	1	6	57
Grecko-katol.	—	2	1	—	—	3
Ewangelickiego	—	1	—	—	1	2
Mojżeszowego	8	9	14	5	4	40
Razem . .	32	25	28	6	11	102
IV. Według języka ojczystego:						
Polaków	32	23	27	6	11	99
Rusinów	—	2	1	—	—	3
Razem . .	32	25	28	6	11	102

	I a	I b	II	III	IV	Razem
V. Według wieku:						
Urodzonych w r. 1892 . . .	10	1	—	—	—	11
„ „ 1891 . . .	—	5	4	—	—	9
„ „ 1890 . . .	8	3	4	—	—	15
„ „ 1889 . . .	1	7	6	5	—	19
„ „ 1888 . . .	6	2	5	—	1	14
„ „ 1887 . . .	3	3	3	1	3	13
„ „ 1886 . . .	—	1	4	—	3	8
„ „ 1885 . . .	1	—	—	—	1	2
„ „ 1884 . . .	1	1	1	—	1	4
„ „ 1883 . . .	1	2	—	—	1	4
„ „ 1881 . . .	—	—	1	—	—	1
„ „ 1880 . . .	1	—	—	—	1	2
Razem . .	32	25	28	6	11	102
VI. Według mieszkania rodziców było:						
Uczniów z Krakowa	16	6	10	4	6	42
„ Podgórza	1	2	2	—	—	5
„ powiatu krakow. .	1	1	2	—	—	4
„ Galicyi	10	12	9	2	3	36
„ innych prow. Austr.	—	—	—	—	1	1
„ Król. polskiego. .	4	4	5	—	1	14
Razem . .	32	25	28	6	11	102
VII. Według zawodu rodziców było synów:						
Adwokatów, notaryuszy, inżynierów i t. p.	—	2	2	—	1	5
Kupców	8	5	14	1	4	32
Nauczycieli	4	2	2	—	—	8
Oficyalistów prywatnych . .	3	5	—	—	1	9
Przemysłowców	3	3	2	3	1	12
Robotników	3	3	1	—	—	7
Rolników	4	2	—	—	1	7
Urzędników i oficerów . . .	7	3	5	2	3	20
Właścicieli dóbr i realności .	—	—	2	—	—	2
Razem . .	32	25	28	6	11	102
VIII. Uczęszczało na przedmioty nadobowiązkowe:						
Język angielski	—	—	19	4	5	28
Język rosyjski	—	—	17	6	5	28
Ćwiczenia w prac. towarozn.	—	—	—	5	—	5
„ „ chem. .	—	—	—	5	—	5

	I		II	III	IV	Razem
	a	b				
Pisanie na maszynie	—	—	—	—	11	11
Gimnastyka	7	1	7	1	3	19
Śpiew	5	7	4	1	3	20
IX. Klasyfikacya za II półrocze:						
Otrzymali I stopień z odznacz.	2	2	1	—	—	5
„ I „	21	19	16	5	11	72
„ II „	2	1	4	—	—	7
„ III „	1	—	—	1	—	2
Przeznaczono do egz. popraw.	5	3	7	—	—	15
Nieklasyfikowano	1	—	—	—	—	1
Razem . .	32	25	28	6	11	102

VI. Spis imienny uczniów

przy końcu roku szkolnego 1906/7.

KURS Ia.

1. Antoniewicz Witołd, Ignacy z Krakowa,
2. Bałaga Stanisław z Zagórza w Król. Polsk.,
3. Birner Izrael z Garlicy murowanej w WKs. Krak.,
4. Borkowski Roman z Bolechowa w Galicyi,
5. Bortnik Jan z Krakowa,
6. Broder Pinkus z Krakowa,
7. Długoszewski Józef z Krakowa,
8. Grubner Efraim z Krakowa,
9. Hirsch Herman z Podgórza w Galicyi,
10. Kiliński Zdzisław z Wróblika szlach. w Galicyi,
11. Kirschner Wiktor ze Lwowa w Galicyi,
12. Kreis Józef z Koniowa w Galicyi,
13. Ludwin Julian z Gorlic w Galicyi,
14. Łaniewski Witołd z Ząbkowic w Król. Polsk.,
15. Łopatowski Józef z Zarytego w Galicyi,
16. Migdał Wincenty ze Stróż w Galicyi,
17. Nawój Nikodem z Węglisk w Galicyi,
18. Nowak Edward z Krakowa,
19. Olbrych Jan z Samoklęsk w Król. Polsk.,
20. Pawłowski Franciszek z Sadaku w Król. Polsk.,
21. Pokorny Rudolf, Izydor ze Zborowa w Galicyi,
22. Pollak Wolf z Podgórza w Galicyi,
23. Schaschek Feliks z Lipnika w Galicyi,
24. Sternberg Leon z Krakowa,
25. Tennenbaum Marek z Krakowa,
26. Turyczyn Roman z Wadowic w Galicyi,
27. Walka Tadeusz, Karol ze Zwierzyńca w WKs. Krak.,
28. Wanderer Abraham z Krakowa,
29. Wawrzecki Stanisław z Krakowa,
30. Winiarz Bronisław, Maryan, Stefan z Tarnopola w Galicyi,
31. Zarębski Władysław z Chodenic w Galicyi,
32. Zarzecki Wiktor z Warszawy w Król. Polsk.

KURS Ib.

1. Ankiewicz Stanisław z Miechowa w Król. Polsk.,
2. Cholewiński Wincenty z Krakowa,
3. Dwuraźny Adam z Krakowa,
4. Eibenschütz Aron z Krakowa,
5. Feldblum Mojżesz z Krakowa,
6. Frenkel Izak ze Zbaraża w Galicyi,
7. Gutkowski Józef z Nowego Sącza w Galicyi,
8. Kawaler Albin z Kalwaryi Zebrzyd. w Galicyi,
9. Liban Józef z Podgórza w Galicyi,
10. Messlin Karol ze Stanisławowa w Galicyi,
11. Mulawyszyn Dymitr z Zabłociec w Galicyi,
12. Olijniuk Grzegorz z Zubowa w Galicyi,
13. Pompein Aleksander z Nadwórny w Galicyi,
14. Poser Jakób z Krakowa,
15. Posner Salamon z Krakowa,
16. Riss v. Bodian Julian, Dawid z Trembowli w Galicyi,
17. Rokosz Maksymilian z Krakowa,
18. Śliwa Andrzej z Bochni w Galicyi,
19. Solecki Wincenty z Warszawy w Król. Polsk.,
20. Trzewiczek Zygmunt z Biskupic w Galicyi,
21. Turek Jerzy z Sonina w Galicyi,
22. Wiesenberger Izak z Grybowa w Galicyi,
23. Wijasiński Józef z Lublina w Król. Polsk.,
24. Wurm Szulim z Horodyłowa w Galicyi,
25. Zając Emil z Ryglic w Galicyi.

KURS II.

1. Albin Alfons z Podgórza w Galicyi,
2. Aprill Stanisław z Wiednia,
3. Bartl Władysław z Krakowa,
4. Blühbaum Chaim z Nowego Sącza w Galicyi,
5. Borzemski Andrzej z Chlebowic w Galicyi,
6. Chodkowski Adam z Chełmu w Król. Pols.,
7. Drapella Rudolf z Pawlusia w Galicyi,
8. Feigeles Wolf z Jaworowa w Galicyi,
9. Gruszkiewicz Miron z Nienowic w Galicyi,
10. Horowicz Saul z Częstochowy w Król. Pols.,
11. Kanfer Marek z Jazłowca w Galicyi,
12. Kulikowski Narcyz z Woli lubeckiej w Galicyi,
13. Łatkiewicz Czesław z Warszawy w Król. Pols.
14. Makólski Zygmunt, Henryk z Warszawy w Król. Pols.,
15. Markheim Karol z Podgórza w Galicyi,
16. Nikiel Rudolf, Jan z Wilamowic w Galicyi,
17. Porowski Zygmunt z Kalisza w Król. Pols.,
18. Posner Jakób z Krakowa,
19. Propper Józef z Białej w Galicyi,
20. Rogoyski Leonard z Gruszowa wielkiego w Galicyi,
21. Rosenzweig Elkan z Rząski w WKs. Krak.,

22. Schotz Zygmunt ze Lwowa w Galicyi,
23. Schönfeld Marek z Borysławia w Galicyi,
24. Steiner Pinkus z Krakowa,
25. Weissfeld Daniel z Wyciąż w WKs. Krak.,
26. Wisznicer Izak ze Zbiku w WKs. Krak.,
27. Żyła Aleksander z Krakowa,
28. Żytkiewicz Jan, Edward z Wieliczki w Galicyi.

KURS III.

1. Eichhorn Leopold z Krakowa,
2. Friedman Józef z Czarnej wsi w WKs. Krak.,
3. Grünbaum Samuel z Krakowa,
4. Kleinzeller Jakób ze Zwierzyńca w WKs. Krak.
5. Mackiewicz Justyn z Sanoka w Galicyi,
6. Pinkusfeld Izrael z Podgórza w Galicyi,

Hospitant: Patykiewicz Józef z Woli Rudlickiej w Król. Pols.,

KURS IV.

1. Bochenek Józef z Sułkowic w Galicyi,
2. Dunkelblum Józef z Krakowa,
3. Grossinger Marek z Mehawy w Galicyi,
4. Kaczorowski Robert z Krakowa,
5. Kodlewicz Stanisław z Warszawy w Król. Pols.,
6. Lichtig Izrael z Krakowa,
7. Lipschütz Samuel z Krakowa,
8. Pompein Adam z Tartarowa w Galicyi,
9. Szturc Jan z Wisły na Szląsku,
10. Wąsikiewicz Jan z Dąbrowy w Galicyi,
11. Tokarz Leopold z Jezierny w Galicyi.

VII. Kronika zakładu.

I. Nowy rok szkolny 1906/7 zastał szkołę przeniesioną już do nowego budynku przy ul. Straszewskiego l. 29.

Tu też odbyły się wpisy i egzamina wstępne.

Nabożeństwo wstępne odprawiono w kościele OO. Kapucynów dnia 10 września 1906.

Nauka rozpoczęła się dnia 11 września 1906.

Na razie oddano dyrekcyi do rozporządzenia połowę nowego budynku, w której mieszczą się na I piętrze: kancelarya dyrektora i sala konferencyjna, 2 sale szkolne i biblioteka. Na II p. mieszczą się gabinet geograficzny i 4 sale szkolne, na III p. 2 sale szkolne, gabinet towaroznawczy, pracownia chemiczna i sala wykładowa chemii.

Ponieważ w b. r. s. nie można było zakupić zbiorów potrzebnych do nauki fizyki i historyi naturalnej – korzystać musieli uczniowie naszego zakładu i w tym roku z gabinetów gimnazyum św. Anny i I szkoły realnej – za co podpisana dyrekcya składa na tem miejscu podziękowanie WW. Panom dyrektorom wymienionych zakładów.

W nowym budynku przystąpiono przedewszystkiem do zaopatrzenia należytego pracowni chemicznej i towaroznawczej oraz zbiorów towaroznawczych. To też dzięki pomocy W. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty zaczęły się zapełniać powoli zbiory towaroznawcze, a pracownie chemiczna i towaroznawcza mogły prawidłowo funkcyonować.

Dyrekcya udała się do W. c. k. Ministerstw Skarbu, Handlu i Kolei, do Wydziału Krajowego, do różnych firm i fabryk z prośbą o zasilenie zbiorów naukowych stosownymi darami, które wymienia się szczegółowo w ustępie niniejszego sprawozdania, poświęconym zbiorom naukowym. Dyrekcya poczuwa się do miłego obowiązku wyrażenia na tem miejscu szczerego podziękowania wszystkim szlachetnym ofiarodawcom.

II. W gronie nauczycielskiem zaszły następujące zmiany:

Kuratorya zamianowała dyrektorem zakładu Józefa Kannenberga, dyrektora c. k. gimnazyum w Bochni, a JE. Pan Minister W. i O. reskr. z 29/8 906 l. 29363 zatwierdził tę nominacyę udzielając nowemu dyrektorowi urlopu na przeciąg r. s. 1906/7. Takiego samego urlopu udzielił JE. P. Minister W. i O. reskr. z 25/9 1906 l. 35258 rzeczywistemu nauczycielowi c. k. gimnazyum w Dębicy p. Herkulanowi Weigtowi, którego Kuratorya zamianowała rzeczywistym nauczycielem geografii handlowej i historyi powszechnej. Nadto zamianowała Ku-

ratorya p. Dra Tomasza Lulka, nauczycielem rachunków kupieckich, buchalteryi i korespondencyi.

Mianowany dyrektorem c. k. Szkoły przemysłowej ustąpił z zajmowanej posady długoletni kierownik Wyższej Szkoły handlowej, Dr Ernest Bandrowski, żegnany z żalem przez grono nauczycieli, któremu od r. 1898 przewodniczył. W ciężkich pracując warunkach uzyskał dyrektor Dr Bandrowski dla Wyższej Szkoły handlowej prawo publiczności, prawo jednorocznej służby wojskowej i przyczynił się znacznie do pozyskania dla zakładu nowego budynku i wyrobienia mu praw, równających tę szkołę z innymi wyższymi zakładami naukowymi.

Słowa szczerego uznania ze strony Kuratoryi i najserdeczniejsze życzenia ze strony nauczycieli i uczniów najlepszej, najskuteczniejszej dla dobra ojczyzny pracy towarzyszą dyrektorowi Dr. Bandrowskiemu na nowem, zaszczytnem stanowisku.

Ustąpili również z grona nauczycieli z początkiem r. szk. 1906/7 profesor, radca szkolny Roman Spitzer oraz nauczyciele pomocniczy Merunowicz Włodzimierz, urzędnik banku austr. węg., Dr Taszycki Zygmunt, urzędnik dyrekcyi kolei państw., Drzewicki Józef, urzędnik banku kraj. i Krókowski Julian, naucz. szkoły wydz., w ciągu roku szkolnego Frąckiewicz Michał, profesor c. k. szkoły przemysłowej i Ciompa Paweł, urzędnik banku austr, węg. Wszystkim wymienionym długoletnim swym współpracownikom składa dyrekcya podziękowanie i uznanie za doskonałe i wzorowe spełnianie obowiązków nauczycielskich.

Z początkiem r. szk. wstąpili do zakładu jako nauczyciele pomocniczy: Dr Arnold Ehrenpreis, asystent c. k. szkoły przemysłowej, Antoni Waśniowski, profesor c. k. gimnazyum św. Anny i Roman Byczkowski, urzędnik banku galicyjskiego.

III. W sprawie rozwoju szkoły zaznaczyć należy następujące fakta:

Stosownie do dawniej już powziętego planu otwarto z dn. 15/10 1906 pierwszy polski kurs dla abituryentów i abituryentek szkół średnich. Zapisało się na ten jednoroczny kurs 43 abituryentów i 1 abituryentka. Otwarcie kursu i plany zatwierdziło c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty reskr. z 4/12 1906 l. 41244, zostawiając dyrekcyi i gronu nauczycieli swobodę w zmianie planu naukowego na przyszłość stosownie do poczynionych doświadczeń i miejscowych potrzeb. Grono nauczycieli udzielających nauki na kursie abituryentów zaproponowało skutkiem tego pewne zmiany, a dyrekcya podaje w niniejszem sprawozdaniu regulamin i plan nauk mający obowiązywać od r. 1907/8.

Do Wyższej Szkoły handlowej zapisało się na kurs I. 66 uczniów, Kuratorya widziała się zatem zniewoloną otworzyć dwie klasy równorzędne, nie może bowiem w myśl statutu ilość uczniów jednej klasy przenosić liczby 40.

Ten nadzwyczajny przypływ młodzieży w b. r. szk. do zakładu świadczy wymownie o potrzebie istnienia szkoły średniej handlowej i o chęci społeczeństwa posyłania swych synów do szkoły fachowej — sądząc więc po ilości wpisanych uczniów do Wyższej Szkoły handlo-

wej i na kurs abituryentów — należy przypuszczać, że niebawem zapełnią się wszystkie sale nowego budynku Akademii handlowej.

IV. Wszystko to jednak nie potrafi jeszcze zapewnić zakładowi przyszłości — potrzeba bowiem i znacznych funduszów na zaopatrzenie szkoły w sprzęty i zbiory naukowe — potrzeba stałego grona nauczycieli do wszystkich przedmiotów i zagwarantowanej dla nich emerytury, a stać się to może jedynie tylko przez upaństwowienie szkoły. Kuratorya i Rada miasta Krakowa nie ustawały w staraniach zdążających do tego celu, a Wysoki Sejm krajowy udzielił im swego poparcia.

W styczniu 1907 r. udała się deputacya z łona Rady miasta Krakowa, złożona z Prezydenta miasta i Prezesa Kuratoryi Dra Juliusza Leo, oraz radnych miejskich Dra E. Bandrowskiego i Dra W. Staniszewskiego do Wiednia, celem rozpoczęcia starań o upaństwowienie krakowskiej szkoły handlowej. Deputacya doznała jak najlepszego wszędzie przyjęcia. JE. Pan Minister Wyznań i Oświaty, JE. P. Minister skarbu i JE. P. Minister dla Galicyi przyrzekli swoje poparcie i oświadczyli, że przeciw upaństwowieniu zakładu nie zachodzą żadne ważne przeszkody i że dołożą starań, by w najbliższym już czasie szkoła przejść mogła na etat państwowy. Starania rady miasta poparł Wysoki Sejm, uchwalając w marcu 1907 w myśl sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej wezwanie do c. k. Rządu, by przeprowadził jak najrychlej upaństwowienie Wyższej Szkoły handlowej w Krakowie — oraz polecając Wydziałowi krajowemu, aby przy pertraktacyach z c. k. Rządem o upaństwowienie tego zakładu miał na uwadze konieczność należytego wyposażenia szkoły w sprzęty i zbiory.

Ponieważ Wysoki Sejm krajowy w swoich uchwałach poruszył nadto myśl założenia przy tut. zakładzie niższej dwuklasowej szkoły handlowej oraz dwuklasowej szkoły handlowej dla dziewcząt, która istnieje obecnie jako „żeńskie kursa handlowe“ przy szkole wydziałowej im. św. Scholastyki w Krakowie — a w nowym budynku znajdują się już sale mające służyć na pomieszczenie wymienionych szkół — zdecydowała się Kuratorya stosownie do życzeń W. c. k. Rządu i W. Sejmu otworzyć od września 1907 pierwszą klasę dwuklasowej szkoły handlowej męskiej, której plan i regulamin dołącza się do niniejszego sprawozdania.

Dla braku funduszów szkoły żeńskiej w r. s. 1907/8 jeszcze się nie otworzy, nastąpi to prawdopodobnie dopiero w r. s. 1908/9. Natomiast zamierza dyrekcya urządzić w r. s. 1907/8 wieczorne kursa handlowe dla dorosłych mężczyzn i kobiet.

Ponieważ z takiem projektowanem rozszerzeniem Akademii handlowej musi iść w parze zwiększenie grona nauczycieli, a raczej jego skonsolidowanie przez nominacye stałych nauczycieli, postanowiła Kuratorya jeszcze przed upaństwowieniem zakładu — bo już od 1/9 1907 obsadzić stale (oprócz już mianowanych nauczycieli) posady nauczycieli języka niemieckiego, matematyki i fizyki, oraz chemii i towaroznawstwa — tak aby w przyszłym roku szkolnym własne grono stałych nauczycieli zakładu liczyło dyrektora i 8 profesorów. Chociaż sprawa ta dotąd nie załatwiona jeszcze, żywi dyrekcya nadzieję, że Wysoki c. k. Rząd przychylnie projekt Kuratoryi załatwi. Drugą niemniej bar-

dzo ważną sprawą jest zaopatrzenie całego budynku w potrzebne sprzęty szkolne i zbiory naukowe, do czego niewątpliwie przyczynić się zechcą także i miejscowe czynniki zakład utrzymujące.

Kuratorya postanowiła zakupić na przyszły rok szkolny kompletne urządzenie pracowni towaroznawczej oraz gabinety fizyczny i przyrodniczy, a WPan **Jan Götz-Okocimski,** właściciel dóbr i zakładów przemysłowych w Okocimie nadesłał na powyższy cel wspaniały dar 4000 K. – za który to szlachetny czyn otrzymał w myśl § 5 statutu organizacyjnego Wyższej Szkoły handlowej tytuł „założyciela".

V. Do trudności z którymi szkoła fachowa walczyć musi, należy między innymi u nas brak polskich podręczników; podręczniki bowiem choćby najlepsze, przeznaczone dla gimnazyów lub szkół realnych mających inne cele, nie nadają się do szkoły handlowej. Do wielu przedmiotów czysto fachowych niema wogóle żadnych podręczników, wydawnictwo zaś podręczników polskich dla wyższych szkół handlowych napotyka na trudności finansowe. Ponieważ jednak nauka bez podręczników zawsze utykać będzie, zdecydowało się grono nauczycieli tut. zakładu wprowadzić od przyszłego roku począwszy obok podręczników polskich, o ile istnieją, znakomite wprost podręczniki niemieckie na tak długo, dopóki w miarę przybywania fachowych nauczycieli i szkół nie powstanie szereg polskich podręczników dla szkół handlowych. (Spis podręczników dla wszystkich oddziałów Akademii handlowej podaje się pod koniec sprawozdania). Podręczniki te aprobowane przez Ministerstwo będą dla nauczyciela i ucznia wielką pomocą, uczeń będzie miał nadto sposobność do wykształcenia się lepszego w języku niemieckim.

VI. W szkołach fachowych rozwijających się ciągle i kroczących po nowych, nieutartych ścieżkach odgrywa ogromną rolę odwiedzanie się wzajemne nauczycieli i zapoznawanie się bliższe ze szkołami innemi; w tym celu jeździł wysłany przez W. c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty podpisany dyrektor zakładu Józef Kannenberg w styczniu 1907 do Wiednia i Grazu, a z podróży tej przedłożył sprawozdanie c. k. Radzie Szkolnej krajowej i Kuratoryi.

W Grazu zwiedził podpisany tamtejszą c. k. Akademię handlową, jej wszystkie zbiory i pracownie zwłaszcza towaroznawczą i chemiczną oraz przysłuchiwał się nauce wszystkich prawie przedmiotów w różnych klasach Akademii, na kursie abituryentów i w 2-klasowej szkole żeńskiej. W Wiedniu zwiedził podpisany tamtejszą Akademię oraz 2-klasową szkołę handlową męską przy Nowej Wiedeńskiej Akademii handlowej, przysłuchując się nauce różnych przedmiotów w rozmaitych klasach.

Prof. Dr. A. Ehrenpreis zwiedził w marcu b. r. zbiory c. k. Akademii handlowej w Grazu, a profesorowie: Dr. Tomasz Lulek i Weigt Herkulan zwiedzili w maju b. r. c. k. Akademię handlową we Lwowie, celem przysłuchania się lekcyom geografii i historyi, rachunków kupieckich, buchalteryi i korespondencyi. Prof. Antoniewicz wreszcie przysłuchiwał się wykładom na kursie abituryentów w Wiedeńskiej Akademii handlowej w czerwcu b. r.

Obecnie poczuwa się podpisany do miłego obowiązku złożenia imieniem własnem i wymienionych nauczycieli na tem miejscu Pa-

nom Dyrektorom wymienionych zakładów Antoniemu Kleiblowi, Dr Józefowi K. Kreibigowi, Antoniemu Pawłowskiemu, Gustawowi Rothbaumowi oraz profesorowi Karolowi Hassackowi w Grazu jak i wszystkim członkom tamtejszych gron nauczycielskich najszczerszego podziękowania za nader uprzejme i koleżeńskie przyjęcie i ułatwienie w zwiedzeniu zakładów i zbiorów.

VII. Otrzymawszy z W. Wydziału Krajowego zasiłek urządziła dyrekcya 2 wycieczki za granicę kraju.

W pierwszej wycieczce do Wiednia urządzonej w dniach 24—28 marca 1907, wzięli udział profesorowie B. Antoniewicz, Dr. A. Ehrenpreis, Dr. T. Lulek i H. Weigt, cały IV. kurs Akademii i 14 słuchaczy kursu abituryentów.

Wycieczka zwiedziła oprócz kościołów i pamiątek historycznych Wiednia nadworne muzea sztuki i historyi naturalnej, muzeum handlowe, drukarnię nadworną, giełdę, mennicę, fabrykę świec Apollo, domy handlowe Meinla i Gerngrossa. Korzystając zaś z łaskawie przez generalną intendanturę c. k. nadwornych teatrów udzielonych bezinteresownie biletów wstępu, byli uczestnicy wycieczki w c. k. nadwornej operze na przedstawieniu „Lohengrina".

Z powrotem zwiedziła wycieczka zakłady fabryczne w Witkowicach, przyjmowana przez tamtejszy zarząd z nadzwyczajną uprzejmością i gościnnością.

W dniach 16 maja udało się grono uczniów IV. kursu i kursu abituryentów z prof. Antoniewiczem, Dr. Ehrenpreisem i Weigtem do Bielska, celem zwiedzenia tamtejszych fabryk Br. Fiałkowskich i G. Molendy oraz fabryki sukna K. Hessa w Białej.

W b. r. sz. nie pominięto również sposobności zwiedzania zakładów miejscowych i tak zwiedzili uczniowie kursu III., IV. i kursu abituryentów pod kierunkiem prof. Albertiego: Wystawę graficzną przemysłu górniczego, fabrykę maszyn Zieleniewskiego, fabrykę wyrobów platerowanych Jarry, młyny parowe Barucha w Podgórzu i c. k. fabrykę tytoniu i cygar.

Cały zakład zwiedził z prof. Ippoldtem i Weigtem drukarnię Koziańskiego i Drukarnię Uniwersytecką — z prof. Weigtem zbiory Muzeum XX. Czartoryskich, Muzeum narodowego i Akademii Umiejętności oraz Bibliotekę Jagiellońską i Wawel. Dnia 6 czerwca urządzono całodzienną wycieczkę w okolice Wieliczki, przyczem korzystając z łaskawie przez tamtejszy c. k. Zarząd salinarny udzielonej zniżki ceny wstępu — zwiedzono z prof. Antoniewiczem, Dr. Ehrenpreisem i Rongierem tamtejsze saliny.

Wszędzie przyjmowano uczestników wycieczki nadzwyczaj uprzejmie, udzielając im stosownych objaśnień i wskazówek — a dyrekcya poczuwa się do miłego obowiązku złożenia na tem miejscu wszystkim PT. właścicielom, zarządcom i urzędnikom wspomnianych zakładów za łaskawe pozwolenie zwiedzenia zakładu i za poniesione trudy, a nadto c. i k. generalnej intendanturze nadwornych teatrów w Wiedniu za udzielenie biletów na przedstawienie opery i zarządowi fabryk

w Witkowicach za gościnne przyjęcie — najszczerszego podziękowania imieniem własnem i uczestników wycieczki.

W dniach 16 i 17 maja b. r. bawiła w Krakowie wycieczka uczniów Śląskiej Szkoły handlowej z Opawy z prof. A. Bileckim i H. O. Lüssy'm; za zezwoleniem Kuratoryi umieszczono 35 uczniów biorących w tej wycieczce udział w budynku Akademii handlowej.

VIII. Wychodząc z zasady, że młodzież szkolna obok nauki powinna znaleść w szkole także i rozrywkę, starała się Dyrekcya urządzić dla uczniów czytelnię, brak miejsca stanął w b. r. szk. wykonaniu tej myśli na przeszkodzie, mimo to korzystali uczniowie k. IV w godzinach wolnych od nauki ze wszystkich czasopism przez zakład prenumerowanych.

Kuratorya wprowadziła natomiast od października 1906 naukę śpiewu, powierzając ją znanemu nanczycielowi śpiewu p. St. Bursie.

Nauka ta dla braku instrumentu odbywać się nie mogła w naszym zakładzie, korzystano więc z uprzejmości „Stowarzyszenia kupców i młodzieży handlowej", które z całą gotowością lokal swój na lekcyę śpiewu odstąpiło, za co mu Dyrekcya najszczersze składa podziękowanie.

IX. Pod względem pomocy materyalnej dla uczniów ubogich a pilnych nie osiągnięto wprawdzie tyle ileby należało i nie może zakład krakowski wykazać takiego stanu jak inne pokrewne zakłady, mimo to wynosiła ogólna kwota stypendyów i zasiłków razem 3.020 Kor. Stypendya pobierali: Uczeń IV k. Kodlewicz Józef, styp. im. Tadeusza Romanowicza rocznie 240 K. ze Związku Stowarzyszeń zarobkowych we Lwowie.

Wydział krajowy nadał stypendya po 200 K. uczniom IV k. WSH. Bochenkowi Józefowi, Szturcowi Janowi, Tokarzowi Leopoldowi, — ucz. III k. Grünbaumowi Samuelowi, Kleinzellerowi Jakóbowi, II k. Feigelesowi Wolfowi i uczn. I k. Borkowskiemu Romanowi i Mulawyszynowi Dymitrowi. Po 150 K., uczniom III k. Mackiewiczowi Justynowi i Pinkusfeldowi Izraelowi, – z II k. Gruszkiewiczowi Mironowi i Żytkiewiczowi Janowi. Ponadto wyasygnował Wydział krajowy do rozdziału jako zasiłki jednorazowe dla najuboższych a pilnych uczniów kwotę 500 K. Magistrat miasta Jaworowa przyznał uczn. II k. Feigelesowi Wolfowi jednorazową zapomogę 20 K., a arcybractwo miłosierdzia w Krakowie uczn. I k., Sliwie Andrzejowi, 60 K.

X. O ile Wyższa Szkoła handlowa i Kurs Abituryentów rozwijały się prawidłowo, o tyle odznacza się Uzupełniająca szkoła handlowa ciągle jeszcze tylekrotnie przez Dyrekcyę podnoszoną małą liczbą uczniów.

Program tej szkoły, obejmujący 12 godzin tyg. nauki, różni się znacznie od programu nauk uzupełniających szkół handlowych we Lwowie i innych miastach monarchii austryackiej, gdzie nauki udziela się w 6 godz. tygodniowo. Ponieważ po założeniu 2-klasowej szkoły handlowej znajdzie się spora liczba należycie przygotowanych kandydatów kupieckich, postanowiła Kuratorya zmienić plan naukowy krakowskiej uzupełniającej szkoły handlowej z obecnego na normalny o 6 godz. nauki z dodaniem 2 godz. tyg. nauki języka niemieckiego

i projekt swój przedłożyła do zaopiniowania krakowskiej Kongregacyi kupieckiej. Po ustaleniu nowego programu i zatwierdzeniu go przez Władze szkolne, ulegnie tut. uzupełniająca szkoła handlowa gruntownej zmianie.

W roku 1906/7 zezwoliła Kuratorya, by dla uczniów tej szkoły oraz innych praktykantów i uczniów handlowych odbywała się w budynku Akademii handlowej w niedziele i święta popołudniu nauka religii i historyi polskiej. Nauką tą zajmował się z ramienia krakowskiej Kongregacyi kupieckiej p. J. Jawornicki, nauki religii udzielał X. Jarosław Rejowicz T. J., nauki historyi polskiej prof. WSH. H. Weigt.

W budynku Akademii handlowej rozpoczęła swoje istnienie pierwsza uzupełniająca szkoła fachowa dla uczniów i praktykantów Stowarzyszenia cukierników i piernikarzy w Krakowie.

XI. Na zakończenie wspomina Dyrekcya, że wszyscy zeszłoroczni absolwenci tut. zakładu znaleźli odpowiednie umieszczenie w rozmaitych instytucyach. Tegoroczni jak i pewna część słuchaczy kursu abituryentów mają również zapewnione posady. Dyrekcya chętnie pośredniczy między instytucyami, potrzebującemi młodych urzędników a absolwentami szkoły i prowadzi w tym celu osobny rejestr; prosi zatem wszystkich interesowanych, by z jednej strony udawali się do niej w razie potrzeby, z drugiej uwiadamiali ją o każdej zmianie swego zajęcia i miejsca pobytu.

Dla nabycia lepszej wprawy w języku niemieckim i przyjrzenia się handlowi niemieckiemu bliżej, wystarało się kilku uczniów I kursu W. S. H. o zajęcie w miesiącach wakacyjnych w handlach i publicznych instytucyach w Niemczech. Teoretycznie rzecz biorąc, pomysł ten zasługuje na uznanie — o ile się powiedzie praktycznie, można będzie osądzić dopiero po powrocie z zagranicy wspomnianych uczniów.

Rok szkolny zakończono nabożeństwem uroczystem i pożegnaniem absolwentów dnia 27. czerwca 1907.

XII. Po ukończeniu czteroletniej nauki w Wyższej Szkole handlowej otrzymali absolutorya: Bochenek Józef, Dunkelblum Józef, Grossinger Marek, Kaczorowski Robert, Kodlewicz Stanisław, Lichtig Izrael, Lipschütz Samuel, Pompein Adam, Szturc Jan, Tokarz Leopold, Wąsikiewicz Jan.

Uzupełniającą szkołę handlową ukończyli praktykanci handlowi: Bloch Szulim, Brzycki Józef, Friedman Leon, Karpf Maryan, Leitner Włodzimierz, Maternicki Władysław, Nowak Jan, Ogorzały Kazimierz, Porębski Teofil, Sikorski Teofil, Siwek Leon, Ślisz Stanisław, Wawrzkowicz Stanisław, Wójcik Stanisław.

B. Kurs abituryentów.

I. Skład grona nauczycieli z końcem r. 1906|7.

Kierownik kursu:

Kannenberg Józef, dyrektor Wyższej Szkoły handlowej j. w.

Nauczyciele:

1. **Alberti Stanisław** j. w. Towaroznawstwo. Tyg. godz. 2.
2. **Antoniewicz Bolesław** j. w. Buchalterya, korespondencya i ćwiczenia kantorowe. Tyg. godz. 7.
3. **Ippoldt Juliusz** j. w. Język niemiecki. Tyg. godz. 4.
4. **Jaglarz Andrzej** j. w. Arytmetyka polityczna. Tyg. godz. 2.
5. **Dr Krzyżanowski Adam** j. w. Nauka gospodarstwa społecznego Tyg. godz. 3.
6. **Dr Lulek Tomasz** j. w. Rachunki kupieckie. Tyg. g. 5. Nauka o handlu. Tyg. godz. 3.
7. **Dr Michalski Jerzy,** c. k. sekretarz skarb., docent Uniw. Jag. Nauka o ustroju i zarządzie państwa. Tyg. godzin 2. Ustawodawstwo cłowe. Tyg. godz. 1.
8. **Dr Patkiewicz Władysław,** c. k. sekretarz skarb. Rachunkowość państwowa. Tyg. godz. 2.
9. **Weigt Herkulan** j. w. Geografia handlowa. Tyg. godz. 3.
10. **Dr Wróblewski Stanisław** j. w. Prawo handlowe. Tyg. g. 2.

II. Plan nauk i regulamin kursu abituryentów

obowiązujący od roku 1907/8.

I. Ogólne postanowienia.

Celem jednorocznego kursu abituryentów jest danie abituryentom i abituryentkom szkół średnich w ciągu roku szkolnego możliwie obszernego i gruntownego wykształcenia handlowego oraz ułatwienie prawnikom, technikom itp. wniknięcia głębszego w ustrój i funkcye handlu i wszystkich z nim połączonych urządzeń.

Językiem wykładowym jest język polski.

Warunkiem przyjęcia na kurs abituryentów jest dowód, że kandydat względnie kandydatka złożyli z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednem z austryackich gimnazyów lub szkół realnych. Ci zwyczajni słuchacze mają prawo składania kollokwiów i końcowego egzaminu, po którym otrzymują końcowe świadectwo. W miarę wolnego miejsca może dyrekcya przyjmować także takich kandydatów, którzy nie mają powyżej wymienionych warunków, ukończyli jednak inną szkołę średnią lub szkołę zawodową, stojącą na równi ze szkołami średnimi albo mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze przyjęci jako „nadzwyczajni“ nie mają prawa składania egzaminów i otrzymują z końcem roku szkolnego tylko świadectwa frekwentacyjne. Wolno im jednak wnieść podanie do c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty o uznanie ich odbytych studyów za równorzędne z egzaminem dojrzałości w tutejszej szkole średniej. W razie pomyślnego załatwienia prośby, zyskują wszystkie prawa słuchaczy zwyczajnych, leży więc w interesie takich kandydatów wnieść wcześnie odnośne podanie, aby ułatwić sobie przyjęcie, tem bardziej, że liczba słuchaczy na kursie abituryentów nie może przekraczać 40.

W miarę wolnego miejsca może przyjąć dyrekcya na wykłady poszczególnych przedmiotów „hospitantów“, którzy ukończyli 18 rok życia i wykażą się odpowiedniem wykształceniem.

Wszystkich słuchaczy tak zwyczajnych jak i nadzwyczajnych i hospitantów obowiązują podane poniżej przepisy szkolne.

Opłata szkolna wynosi 200 K. za cały rok i ma być odrazu przy wpisie z góry uiszczczona. Hospitanci płacą za każdą godzinę tygodniowo 20 K. rocznie.

Każdy wpisujący się słuchacz ma złożyć nadto 5 K. jako datek

na zbiory naukowe. Od powyżej wymienionych opłat nie uwalnia się nikogo, raz zapłaconego czesnego nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić osobno taksę 10 K. Za uczęszczanie na obce języki i stenografię opłaca się osobne czesne stosownie do liczby słuchaczy, najmniej 10 po 20 K. rocznie od 1 godziny tygodniowo.

Wspisy odbywają się w kancelaryi dyrekcyi Akademii handlowej w dniach od 15 do 20 września od godziny 8 do 10 rano. Przy wpisie należy przedłożyć świadectwo dojrzałości i należycie wypełnioną kartę wpisową oraz opłatę szkolną j. w.

Wykłady rozpoczynają się 20 września o godz. 8 rano.

II. Plan naukowy.

A) Przedmioty obowiązkowe:

1. Buchalterya, korespondencya i ćwiczenia kantorowe	7	godz. tyg.
2. Nauka o handlu i wekslach	3	„ „
3. Rachunki kupieckie	4	godz. tyg.
4. Prawo handlowe	2	„ „
5. Nauka o ustroju i zarządzie państwa	2	„ „
6. Nauka ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości	3	„ „
7. Geografia handlowa i statystyka	3	„ „
8. Towaroznawstwo	2	„ „
9. Arytmetyka polityczna	2	„ „
10. Język niemiecki i korespondencya	2	„ „
Razem . .	30	godz. tyg.

B) Przedmioty nadobowiązkowe:

11. Rachunkowość państwowa	2	godz. tyg.
12. Austryackie ustawodawstwo skarbowe ze szczególnem uwzględnieniem cłowego	1	„ „
13. Język niemiecki (dla obcokrajowców)	2	„ „
14. Stenografia	2	„ „
15. Języki: angielski, francuski. rosyjski po	4	„ „
16. Kaligrafia	2	„ „
17. Ćwiczenia w pracowni towaroznawczej	2	„ „

A) Przedmioty obowiązkowe.

Buchalterya, korespondencya i ćwiczenia kantorowe.

a) Ćwiczenia kantorowe: Praktyczne wypracowanie not, faktur, rachunków zakupna, sprzedaży i kosztów, ceduł dostawy i poświadczeń odbioru, weksli, przekazów i czeków, listów przewozowych kolejowych i pocztowych, deklaracyi cłowych, i innych dokumentów w obrocie pocztowym i pocztowej kasy oszczędności, kwitów.

b) Korespondencya handlowa: Forma listów kupieckich, skrócenia w korespondencyi kupieckiej, wyrażenia i zwroty używane w listach dotyczących interesów towarowych, wekslowych, wypłat i prze-

kazywania pieniędzy, walut i papierów publicznych. Listy wywiadowcze, informacyjne i kredytowe. Listy dotyczące kontokorentów, zaległości. Okólniki, oferty i podania nieskomplikowane do władz. Manipulacya z listami przechodzącymi i odchodzącymi.

c) Buchalterya: Cel i znaczenie buchalteryi, postanowienia ustawy handlowej. Księgi pomocnicze. Buchalterya podwójna. Systemy buchalteryi. Księga kasowa, Primanota, Księga główna. Salda-Conti. Conto mio, suo, separato. Przerobienie przykładów. Przeprowadzenie interesu jednomiesięcznego przez wszystkie księgi; zestawienie inwentarza i bilansu; zamknięcie ksiąg. Inne rodzaje buchalteryi: buchalterya pojedyncza, amerykańska. Buchalterya interesu towarowego, bankowego, komisowego. Buchalterya i bilanse Spółek handlowych jawnych, komandytowych i akcyjnych.

d) Kantor wzorowy: Zespolenie wiadomości nabytych w ćwiczeniach kantorowych, buchalteryi i korespondencyi przez praktyczne przeprowadzenie większego interesu handlowego, tak, aby słuchacze nabyli właściwego poglądu na organizacyę przedsiębiorstw handlowych i na wprowadzony tamże podział pracy i kontrolę.

Nauka o handlu i wekslach.

Pojęcie, powstanie i pożytek handlu. Rodzaje handlu, kupcy, firmy i personal kupiecki. Różne rodzaje związków do wspólnego prowadzenia przedsiębiorstw handlowych. Przedmioty handlu. Miary i wagi najznaczniejszych państw europejskich, azyatyckich i ameryrykańskich. Pomocnicze zawody handlowe. Poczta i dokumenty pocztowe. Najważniejsze wiadomości o ruchu przewozowym, ubezpieczenie przewozowe, spedycya. Ogólne wiadomości o cłach. Handel towarowy; handel pieniędzy, weksli i walorów (obligacyi, listów zastawnych, akcyi i losów). Nauka o organizacyi i czynnościach banków. C. k. pocztowa kasa oszczędności.

Srodki płatnicze. Pieniądz i jego surogaty (noty państwowe i bankowe). Znaczenie i skntki prawne weksla, indosu i akcept; protest wekslowy i roszczenie zwrotne; powielenie weksla (duplikaty i kopie); umiejscowienie, adres pomocniczy, wyręczenie, amortyzacya i przedawnienie wekslowe. Postanowienia ustawowe o przekazach i czekach.

Giełdy, targi, domy składowe i ich dokumenty. Izby kupieckie i przemysłowe, konsulaty, międzynarodowe umowy handlowe. Stręczyciele i ich stanowisko na giełdach. Transakcye na giełdach pieniężnych i towarowych i ich likwidacya; praktyczne przykłady transakcyi spekulacyjnych. Giełdowe sądy polubowne. Miary jakościowe w międzynarodowym handlu zboża, spirytusu, przędzy, i jedwabiu. Najważniejsze wiadomości z regulaminu kolejowego o przewozie towarów. Nauka o taryfach kolejowych i okrętowych. Dokumenty okrętowe. Notowanie dewiz na zamorskich targowiskach. mających większe znaczenie dla przywozu i wywozu europejskiego. Zwyczaje i notowanie cen w międzynarodowym handlu zboża, mąki, spirytusu, nafty, bawełny, kawy i cukru. Porównawcze obliczenie cen na pod-

stawie kursów najważniejszych targowisk europejskich i amerykańskich. Sporządzanie i używanie cenników porównawczych.

Rachunki kupieckie.

Systematyczne powtórzenie skróconych działań rachunkowych. Rachunek łańcuchowy. Obliczanie odsetek. Rachunek dyskontu według zwyczajów krajowych i zagranicznych. Obliczanie rachunków bieżących procentowych. Obliczanie dewiz, walorów i monet według zwyczajów giełdowych w Wiedniu, Berlinie, Paryżu, Londynie i Warszawie. Obliczanie weksli wyrównawczych krajowych i zagranicznych. Nauka przebierstwa w dewizach, walorach i monetach. Kalkulacya towarowa prosta i złożona według metod najpowszechniej używanych.

Prawo handlowe.

Prawo publiczne i prywatne. Prawo powszechne i wyjątkowe: prawo handlowe. Zasadnicze pojęcie prawne: a) zdolność prawna, rodzaje osób, zdolność do działania, b) rodzaje rzeczy, c) stosunki prawa majątkowego: 1) prawa rzeczowe, posiadanie, 2) obligacye, papiery wartościowe.

Czynności handlowe. Pojęcie kupca. Rodzaje kupców. Rejestr handlowy. Firma handlowa, znaki towarowe, ochrona wzorów i modeli, zasady prawa patentowego. Księgi handlowe. Pełnomocnicy i pomocnicy handlowi. Stręczyciele handlowi. Spółki handlowe. Stowarzyszenia zarobkowe. Konkurs kupca.

Nauka o czynnościach handlowych według art. 278—431 ustawy handlowej.

Nauka o ustroju i zarządzie państwa.

Wstępne uwagi. Określenie i cechy pojęć „prawo i państwo". Podział prawa, prawo polityczne. Podział państwowy ze względu na funkcye władzy państwowej.

Zasadnicze ustawy i kwestye austr.-węgierskiego wspólnego prawa politycznego Sprawy wspólne i poniekąd wspólne; ustawodawstwo i zarząd tychże. Ugoda, kwota, przymierze handlowo-cłowe, bank austr. węgierski — ze szczególnem uwzględnieniem momentu przemysłowego i komercyalnego. Stanowisko prawno-państwowe Kroacyi i Slawonii oraz krajów okupowanych.

Prawo polityczne krajów i królestw reprezentowanych w austryackiej Radzie państwa. Źródła, ustawy zasadnicze. Organizacya władzy państwowej; funkcye i zakres działania. Ogólne prawa obywateli. Organizacya samorządu w Galicyi. Gwarancye konstytucyjne (w tem kontrola administracyi).

Ustrój władz administracyjnych i pogląd na ich zakres działania, z szczególnem uwzględnieniem zarządu spraw przemysłowych. Izby handlowe i przemysłowe. Inspektorowie przemysłowi. Główne zasady prawa przemysłowego, prawa o ochronie wynalazków, marek i wzorów, ubezpieczenia robotników, ewentualnie prawa budowlanego, górniczego, wodnego i kolejowego.

Nauka ekonomii, polityki ekonomicznej i skarbowości.

I. Nauka ekonomii i polityki ekonomicznej:

A) Pojęcia zasadnicze. Porządek prawny jako podstawa gospodarstwa. Potrzeby i dobra. Wartość i cena. Epoki historyi stosunków gospodarczych. Ruch ludności, stanowisko państwa. Zasada gospodarności.

B) Wytwarzanie, jego czynniki. Przyroda i ziemia. Praca. Kapitał. Majątek. Przedsiębiorstwa: *a)* jednostek *b)* związków prawno-prywatnych *c)* związków prawno-publicznych – wielkie i małe. Wolna konkurencya. Kartele, związki robotnicze. Produkcya rolnicza i polityka agrarna. Produkcya przemysłowa i polityka przemysłowa.

C) Podział dochodu społecznego – jego istota. Wytwórcy samoistni, przedsiębiorcy, właściciele środków produkcyi. Dochody z pracy. Ubóstwo. Stanowisko państwa.

D) Wymiana: naturalna, pieniężna i kredytowa. Pieniądz i ustrój monetarny, wartość pieniądza. Prawo Kopernika. Monometalizm złoty. Kredyt, jego rodzaje. Banki. Banknoty, pieniądz papierowy. Znaczenie kredytu, polityka kredytowa. Środki przewozu i porozumiewania się, ich upaństwowienie. Wymiana zewnętrzna i cła. Polityka handlowa.

E) Spożycie. Zbytek. Oszczędność. Ubezpieczenia.

F) Historya literatury ekonomicznej.

II. Nauka skarbowości i jej istota. Pojęcie gospodarstwa skarbowego. Wydatki. Dochody skarbowe i przedsiębiorstwa. Opłaty. Podatki. Zasady opodatkowania. Kredyt publiczny. Finanse autonomiczne.

Geografia handlowa i statystyka.

Zasadnicze wiadomości z geografii matematycznej i fizycznej; gospodarcze i handlowe znaczenie klimatu; gospodarcze i handlowe znaczenie oceanów; znaczenie dla handlu i komunikacyi układu poziomego i pionowego. — Formy gospodarcze na ziemi; wzajemny stosunek obszarów produktywnych i nieużytków na ziemi. – Strefy roślinne w ogólności; przegląd produkcyi płodów roślinnych; statystyka ich konsumpcyi. — Zwierzęta i płody zwierzęce, tudzież handel nimi. – Kopaliny, statystyka ich produkcyi i handlu. Produkcya i konsumpcya płodów przemysłowych. Państwa rolnicze a przemysłowe, ich znaczenie i stosunek wzajemny.

Komunikacya i jej znaczenie dla handlu; środki transportu naturalne i sztuczne, na lądzie i na morzu, pierwotne i ulepszone; środki korespondencyjne (poczta, telegraf, telefon) i ich dzisiejsze rozpostarcie. — Kolonizacya i jej następstwa; przegląd dzisiejszych posiadłości i kolonii europejskich; roztwarcie Chin, Japonii, Indo-Chin i Afryki środkowej dla handlu powszechnego. — Dźwignie i zapory handlowe u ludów niższych kultur i w świecie cywilizowanym. – Powszechny ruch handlowy i udział w nim poszczególnych krajów.

Geografia szczegółowa: geografia fizyczna, polityczna i handlowa monarchii austryacko-węgierskiej, tudzież innych państw

europejskich; omówienie pod tym samym względem najważniejszych krajów pozaeuropejskich.

Towaroznawstwo.

Poznanie ważnych w handlu światowym towarów co do ich pochodzenia, wytwarzania i istotnych własności.

Towary nieorganiczne: Metale (lekkie, ciężkie i szlachetne) i stopy wraz z mechaniczno-technologiczną obróbką tychże): ludwisarstwo, obrabianie powierzchni, wyrób blachy, drutu, rur ect.). Materyały budowlane i zdobnicze. Zaprawy murarskie (powietrzne i podwodne). Materyały opałowe (węgle) i ciała bitumiczne (ropa, wosk ziemny, asfalt).

Towary organiczne: Roślinne artykuły spożywsze: zboże, rośliny strączkowe, wytwory młynarskie, pieczywo. Krochmal. Handlowe gatynki cukru. Jadalne owoce i nasiona. — Zwierzęce artykuły spożywcze: mięso i konserwy mięsne, ryby, mleko i wytwory mleczarskie, jaja, miód. Używki alkoholowe, narkotyczne i korzenne. Olejki eteryczne, balsamy, żywice i gumy. Kauczuk i gutapercha.

Drzewo i jego obrabianie. Korek. Garbniwa. Skóry i towary kuśnierskie. Włókna, przędza i wyroby tkackie. Papier. Organiczne materyały tokarskie.

Arytmetyka polityczna.

Rachunek procentu składanego przy kapitalizacyi z dołu, stopa procentowa względna i dostosowana, koszta administracyi, umorzenie długu i plany amortyzacyjne, pożyczki podzielone na obligacye nominalnej wartość (al pari) i powyżej nominalnej wartości, plany amortyzacyjne tych pożyczek.

Pożyczki loteryjne bezprocentowe i oprocentowane, plany amortyzacyjne tychże pożyczek. Kapitalizacya z góry, umorzenie długu przy kapitalizacyi z góry, plan amortyzacyjny, objaśnienie pożyczek konwersyjnych i hipotecznych, renty czasowe.

Rachunek prawdopodobieństwa, tablice śmiertelności, prawdopodobieństwo życiowe, renty życiowe, rezerwy premiowe, tychże ubezpieczenie na wypadek śmierci, renty łączne, expektatywa (pensya) wdowia i obliczenie rezerw premiowych tych ubezpieczeń. Omówienie zamknięcia rachunków towarzystw ubezpieczeń.

Język niemiecki.

Zadaniem nauki jest uzupełnianie wprawy we władaniu językiem niemieckim, nabytej w szkole średniej, w zakresie pojęć i wyrażeń świata handlowego. Główny nacisk położyć należy na żywą konwersacyę, zaś wiadomości gramatyczne, syntaktyczne, stylistyczne, ortograficzne ograniczyć do traktowania przygodnego, aczkolwiek nie należy ich pomijać. Wprawa piśmienna ogranicza się do ćwiczeń w korespondencyi handlowej, przyczem zwrócić trzeba uwagę nietylko na trafność lecz i poprawność wyrażenia.

I. Lektura ustępów treści z zakresu wykształcenia handlowego

na podstawie odpowiednich podręczników lub gazet i czasopism. Konwersacya na tle lektury lub tematów obranych przez nauczyciela.

II. Nauka korespondencyi.

III. Referaty ustne i piśmienne z artykułów, rozpraw, sprawozdań handlowych, konsularnych i t. p. na podstawie domowego przygotowania i omawianie tych tematów podczas nauki szkolnej.

B) Przedmioty nadobowiązkowe.

Rachunkowość państwowa.

Wstęp, t. j. o najważniejszych pojęciach ekonomicznych, mających zastosowanie w rachunkowości gospodarstw prywatnych. Rachunkowość w gospodarstwach prywatnych według metody kameralistycznej i merkantylistycznej, porównanie obu tych systemów rachunkowości i nauka o kontroli.

Ogólne zasady rachunkowości państwowej i kontroli wraz z porównawczem przedstawieniem odnośnych urządzeń w najważniejszych państwach europejskich.

Austryacka rachunkowość państwowa wraz z organizacyą austryackiej służby rachunkowej i kontrolnej.

Ustawodawstwo austryackie skarbowe ze szczególnem uwzględnieniem cłowego.

Wstępne uwagi: Pojęcie i znaczenie nauki skarbowości i gospodarstwa związków prawno-publicznych. Plan gospodarczy (budżet). Zamknięcie rachunkowe. Kontrola gospodarstwa skarbowego.

Wydatki państwa austryackiego i związków samorządnych (przedewszystkiem kraju). Materyalne i formalne przyczyny wzrostu wydatków skarbowych.

Dochody: prywatno-gospodarcze, z przywilejów skarbowych, opłat, z podatków państwa austr. i związków samorządnych (zwłaszcza kraju).

Nauka o cle: Źródła prawa cłowego. Austr.-węgierska taryfa cłowa ze szczególnem uwzględnieniem przepisów o kredycie cłowym i restytucyi. Deklaracye cłowe. Postępowanie przekazowe i t. zw. Vormerkverfahren. Składy cłowe. Oclenie przywozu; wywóz i przewóz. Uwolnienia od należytości cłowej. Właściwość urzędów i władz cłowych.

Wykład uwzględnia wszędzie szczególnie praktyczne potrzeby handlu i przemysłu; przedstawienie wspomnianych instytucyi austr. prawa skarbowego poprzedza wykład teoretyczny zasad do zrozumienia treści i funkcyi danej instytucyi niezbędnie potrzebnych.

III. Porządek nauk i przepisy dyscyplinarne.

1. Kierownictwo kursu.

§. 1. Kierownictwo nauk zawodowych i wykonywanie przepisów dyscyplinarnych przysługuje dyrektorowi zakładu jakoteż w jego zastępstwie gospodarzowi kursu, a nadto gronu nauczycieli kursu. W sprawach dyscyplinarnych jest c. k. Rada szkolna krajowa instytucyą odwoławczą.

Nauki na kursie abituryentów udzielają nauczyciele Wyższej Szkoły (Akademii) handlowej w Krakowie, ewentualnie także inni docenci.

2. Słuchacze kursu i ich ogólne obowiązki.

§. 2. Każdego słuchacza wpisuje dyrektor według przepisów o przyjęciu jako zwyczajnego, nadzwyczajnego lub hospitanta. Słuchacze zwyczajni i nadzwyczajni otrzymują wraz z potwierdzeniem złożenia opłaty szkolnej karty legitymacyjne, któremi mogą się wykazać jako słuchacze kursu abituryentów. Ważność karty kończy się z upływem roku szkolnego lub wystąpieniem słuchacza. W chwili otrzymania końcowego świadectwa lub wystąpienia winien słuchacz oddać kartę gospodarzowi kursu.

§. 3. Słuchacze zwyczajni, nadzwyczajni i hospitanci obowiązani są poddać się wszystkim zarządzeniom kierownictwa, odnoszącym się do porządku nauk i regulaminu domowego Akademii handlowej oraz zachowywać się zgodnie z ogólnemi ustawami i niniejszymi przepisami.

3. Uczęszczanie na wykłady.

§ 4. Tak słuchacze zwyczajni jak i nadzwyczajni obowiązani są uczęszczać regularnie na wykłady, słuchacze zwyczajni obowiązani są nadto poddać się wyznaczonym egzaminom. Po rozpoczęciu wykładu może profesor słuchaczom, przychodzącym później zakazać wstępu do sali wykładowej. Każda godzina wykładu trwa 50 minut. Pauzy między godzinami stosują się do pauz w Akademii handlowej.

§ 5. a) Regularność w uczęszczaniu na wykłady stwierdza się przez odczytywanie spisu słuchaczy i zapisywanie nieobecnych w katalogu kursu.

Na tej podstawie wydaje się noty z uczęszczania w świadectwie. Słuchacz, który wskutek słabości lub dla innej przyczyny ważniejszej nie może przybyć na wykłady, winien niezwłocznie zawiadomić o tem listownie gospodarza kursu a po przybyciu zgłosić się do niego. Jeżeli nieobecność trwa dłużej niż tydzień, może gospodarz kursu zażądać świadectwa lekarskiego, stwierdzającego przyczynę nieobecności.

b) Nieusprawiedliwiona nieobecność trwająca dłużej niż tydzień uprawnia dyrektora do wykreślenia słuchacza.

c) O każdej zmianie mieszkania należy donieść gospodarzowi kursu.

§ 6. Na przedmioty nadobowiązkowe, na które słuchacz zapisał się z początkiem roku szkolnego, należy uczęszczać równie regularnie jak na przedmioty obowiązkowe. Od tego obowiązku może w ciągu roku z ważnych powodów uwolnić tylko dyrektor. Niedbałe uczęszczanie na taki przedmiot, trwające przez dłuższy czas, pociąga za sobą wykreślenie słuchacza z tego przedmiotu i wpływa na notę z uczęszczania.

§ 7. Uczęszczanie klasyfikuje się w świadectwie jako: 1) bardzo pilne, 2) pilne, 3) niejednostajne, 4) niedbałe.

§ 8. Rok szkolny trwa od 15 września do 30 czerwca. Egzamina końcowe odbywają się od 15 czerwca wedle porządku przez dyrekcyę oznaczonego.

§ 9. Oprócz niedziel i świąt są następujące dnie wolne: 4 października, 19 listopada, ferye Bożego Narodzenia od 23 grudnia do 6 stycznia włącznie, ostatki t. j. od niedzieli zapustnej do środy popielcowej włącznie, ferye Wielkanocne od niedzieli palmowej do środy po Wielkiejnocy włącznie, ferye Zielonych Świąt od soboty przed świętami do wtorku po świętach włącznie, wreszcie 2 dni nadzwyczajne wedle wyboru dyrektora.

4. Egzamina i świadectwa.

§ 10. a) W przedmiotach: Rachunki kupieckie i buchalterya oraz prace kantorowe, w których słuchacze winni ciągle brać czynny udział, odbywa się w ciągu roku szkolnego 5 egzaminów ustnych lub pisemnych, którym winni się poddać wszyscy słuchacze.

Dnie i godziny wszystkich egzaminów oznacza profesor odnośnego przedmiotu. Słuchaczy, którzy te egzamina zdali z przeciętnym wynikiem dobrym, może profesor przedmiotu uwolnić od egzaminu końcowego. W razie przeciwnym przeznacza się słuchacza pod koniec roku do ustnego lub pisemnego egzaminu końcowego, którego wynik wraz z wynikami poprzedniej pracy stanowi o nocie w świadectwie.

b) W innych przedmiotach obowiązkowych winni słuchacze złożyć w ciągu roku po 2 kollokwia z postępem co najmniej dostatecznym.

Kollokwia składać można tylko w terminach przez kierownictwo kursu i profesora przedmiotu wyznaczonych. Słuchacz, który złożył oba kollokwia z postępem co najmniej dostatecznym, dopuszczony będzie do egzaminu końcowego i otrzyma notę w świadectwie. Brak

choćby jednego kollokwium wyklucza słuchacza od egzaminu końcowego i klasyfikacyi z dotyczącego przedmiotu.

Grono nauczycieli może jednak w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie na wniosek profesora przedmiotu:

1) zezwolić słuchaczowi mimo braku pierwszego kollokwium na przystąpienie do drugiego, które obejmie także przedmiot pierwszego a którego pomyślny wynik da słuchaczowi prawo do poddania się egzaminowi końcowemn i uzyskania noty w świadectwie.

2) słuchacza, który złożył z pomyślnym skutkiem pierwsze kollokwium dopuścić mimo braku drugiego kollokwium do egzaminu końcowego i klasyfikacyi.

c) Z przedmiotów nadobowiązkowych składają słuchacze podobnie jak z obowiązkowych w tych samych terminach 2 kollokwia w ciągu roku szkolnego i egzamin końcowy.

§ 11. Ulgi we wymienionych przepisach egzaminacyjnych może przyznać grono nauczycieli kursu na wniosek profesora przedmiotu.

§ 12. Słuchaczowi zwyczajnemu, który przy końcu roku otrzymał postęp niedostateczny z jednego przedmiotu obowiązkowego, może profesor tego przedmiotu pozwolić na egzamin poprawczy po wakacyach. Egzamina poprawcze odbywać się będą od 20 do 30 września, po dniu 30 września egzaminu poprawczego składać już nie można.

§ 13. Słuchaczowi zwyczajnemu, który miał według § 10 lit. b. prawo do poddania się egzaminowi końcowemu, egzaminu tego jednak nie składał i dlatego nie mógł być klasyfikowany, może profesor tego przedmiotu pozwolić na egzamin uzupełniający po wakacyach, najpóźniej do dnia 30 września.

Wyjątkowo i tylko ze względu na ważne okoliczności (choroba itp.) może grono nauczycieli kursu pozwolić na egzamin uzupełniający z 2 przedmiotów obowiązkowych.

Z przedmiotów nadobowiązkowych nie ma egzaminów poprawczych.

§ 14. Skala oceny postępów w świadectwie jest następująca: 1) celujący, 2) bardzo dobry, 3) dobry, 4) dostateczny, 5) niedostateczny.

Jeżeli słuchacz zdawał egzamin poprawczy lub uzupełniający, to okoliczność tę zaznaczyć należy w świadectwie. Przy egzaminie poprawczym nie można wydać lepszej noty niż „dobry".

§ 15. Słuchacze zwyczajni, których klasyfikowano we wszystkich przedmiotach obowiązkowych, otrzymują na końcu roku szkolnego świadectwa.

W razie pozwolenia na egzamin poprawczy lub uzupełniający, wydaje się świadectwo dopiero po złożeniu egzaminu.

Z egzaminów poszczególnych przedmiotów nie wydaje się żadnych świadectw.

5. Przepisy dyscyplinarne.

§ 16. Do poważnych wykroczeń przeciw karności należą: Odmówienie posłuszeństwa lub naruszenie uszanowania, winnego dyrekto-

rowi, gospodarzowi kursu lub nauczycielom, umyślne przeszkadzanie w nauce, obraza innych słuchaczy, zachowanie przeciwne obyczajności lub przyzwoitości, branie udziału w agitacyach politycznych, nadużycie lub fałszowanie karty legitymacyjnej.

§ 17. Nadto jest zakazane: palenie tytoniu w budynku szkolnym, uszkadzanie lub niszczenie zbiorów, środków naukowych i sprzętów szkolnych.

Koszta ponosi winny lub gdyby go znaleźć nie można było, wszyscy słuchacze kursu.

§ 18. Tworzenie stowarzyszeń i odbywanie zgromadzeń jest słuchaczem kursu abituryentów wzbronione.

§ 19. Noty w zachowania się są następujące: 1) zupełnie odpowiednie, 2) odpowiednie, 3) mniej odpowiednie, 4) nie odpowiednie.

§ 20. Kary za wykroczenia przeciw karności są: 1) nagana profesora, 2) kary dyscyplinarne: a) nagana udzielona przez gospodarza kursu, b) nagana udzielona przez dyrektora, c) nagana udzielona przez dyrektora w obecności grona nauczycielskiego z zagrożeniem wydalenia, d) wydalenie z kursu.

§. 21. Dochodzenie w sprawach dyscyplinarnych jest obowiązkiem dyrektora, który w ciężkich wypadkach ma zwołać konferencyę grona nauczycieli.

Do wydania kar, wymienionych w § 20 lit. c) i d) potrzebna jest uchwała konferencyi.

Przeciw naganie (§ 20 c) i wydaleniu z kursu może słuchacz odwołać się w ciągu jednego tygodnia pisemnie przez dyrekcyę do c. k. Rady Szkolnej krajowej. Dyrektor może jednak odwołującemu się zakazać uczęszczania na wykłady aż do załatwienia podania.

6. Wystąpienie z kursu.

§ 22. Wystąpienie z kursu przed upływem roku szkolnego może nastąpić a) przez dobrowolne oświadczenie słuchacza b) przez wykreślenie słuchacza na podstawie uchwały konferencyi § 20. i 21.

IV. Statystyka słuchaczy kursu abituryentów.

Zapisało się z początkiem r. szk. 1906/7 43 słuchaczy i 1 słuchaczka, razem 44, w tem słuchaczy zwyczajnych 34, słuchaczy nadzwyczajnych 4.

W ciągu r. szk. wystąpiło 6. — Z końcem r. szk. było 37 słuchaczy i 1 słuchaczka — razem 38.

Pod względem religii było rzym.-kat. 37, mojżesz. 1.

Wedle wieku liczyło lat			19 – 3	Wedle wieku liczyło lat			26 – 2
„	„	„	„ 20 – 6	„	„	„	„ 27 – 3
„	„	„	„ 21 – 5	„	„	„	„ 28 – 2
„	„	„	„ 22 – 5	„	„	„	„ 29 – 1
„	„	„	„ 23 – 6	„	„	„	„ 30 – 1
„	„	„	„ 24 – 3	„	„	„	„ 38 – 1

V. Spis imienny słuchaczy kursu abituryentów

z końcem r. s. 1906/7.

1. Bałanda Stanisław z Jeleśni w Galicyi,
2. Berger Tadeusz z Podgórza w Galicyi,
3. Bieniek Wawrzyniec z Brałacic w Galicyi,
4. Chowaniec Karol z Marcówki w Galicyi,
5. Dębicki Roman z Płaszowa w Galicyi,
6. Dębski Franciszek z Krakowa,
7. Dryś Wawrzyniec z Gniewczyna w Calicyi,
8. Dutka Franciszek z Mordarki w Galicyi,
9. Gołkowski Marceli z Krakowa,
10. Gronner Wilhelm z Pleszowa w WKs. Krakow.,
11. Harlender Edward z Drohobycza w Galicyi,
12. Kaciczak Wincenty z Krakowa,
13. Kirschner Ferdynand z Sanoka w Galicyi,
14. Krókowski Adam, z Rzeszowa w Galicyi,
15. Krupiński Mikołaj z Chrobrza w Król. Pols.,
16. Lambert Stanisław z Dolnej Tuzli w Bośni,
17. Łach Piotr z Chełma w Galicyi,
18. Mermon Leon z Bębicy w Galicyi,
19. Mosch Emil z Wagman w Czechach,

20. Ożegalski Jan z Pukasowiec w Galicyi,
21. Petrzyk Stanisław z Krakowa,
22. Pieniążek-Odrowąż Iwo z Krakowa,
23. Poźniak Bronisław ze Lwowa w Galicyi,
24. Przybyłowiczówna Zofia z Kałusza w Galicyi,
25. Rajtar Ludwik z Krowodrzy w WKs. Krak.,
26. Rożnowski Jerzy z Krakowa,
27. Rzążewski Adam z Komarna w Król. Pol.,
28. Szczepański Bolesław ze Złoczowa w Galicyi,
29. Szuro Jan z Jasła w Galicyi,
30. Waga Jan z Krakowa,
31. Warywoda Józef z Krakowa,
32. Węgrzyn Józef z Myślenic w Galicyi,
33. Wiesiołowski Roman z Warszawy w Król. Pol.,
34. Woda Stanisław z Mokrzysk w Galicyi,
35. Zaleski Stanisław z Nawojowej Góry w WKs. Krak.,
36. Zieliński Stefan z Bąkowej Góry w Król. Pol.,
37. Żukrowski Zygmunt z Pilzna w Galicyi,
38. Żytkiewicz Henryk z Wieliczki w Galicyi.

C. Uzupełniająca Szkoła Handlowa.

I. Skład grona nauczycielskiego.

Kierownik:

1. **Kannenberg Józef,** dyrektor Wyż. Szk. handl. j. w. uczył jęz. niemieckiego w kl. I i III. — Tyg. godz. 5.

Nauczyciele:

2. **Byczkowski Roman,** urzędnik banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu, uczył korespondencyi w kl. II i buchalteryi w kl. III. — Tyg. godz. 3.
3. **Krókowski Leon,** j. w. uczył j. polskiego w kl. I. — Tyg. godz. 2.
4. **Miszkiewicz Wiktor,** urzędnik banku gal. dla handlu i przem., gospodarz kl. III, uczył buchalteryi w kl. II, korespondencyi w kl. III i nauki o handlu w kl. III. — Tyg. godz. 6.
5. **Peszkowski Ludwik,** dyrektor szkoły wydziałowej, uczył kaligrafii w kl. I, II, i III. — Tyg. godz. 4.
6. **Wacięga Henryk,** dyrektor szkoły wydziałowej, gospodarz kl. I, uczył rachunków w kl. I, II i III. — Tyg. godz. 7.
7. **Dr. Wasung Władysław,** profesor c. k. gimnazyum III, uczył j. niemieckiego w kl. II. — Tyg. godz. 2.
8. **Weigt Herkulan,** j. w., gospodarz kl. II, uczył geografii w kl. I, II i III. Tyg. godz. 4.
9. **Żukowski Antoni,** j. w., uczył j. polskiego w kl. II i III. — Tyg. godz. 3.

II. Plan nauk

obowiązujący w roku szkolnym 1906/7.

I. Język polski.

Cel: Jasne zrozumienie zdań czytanych i mówionych w języku ojczystym: biegłe i wyraźne czytanie druku i pisma; zdolność wyrażania myśli w słowie i piśmie.

KURS I. (2 godziny).

Biegłe i należyte czytanie; objaśnienie słów i treści, ustna reprodukcya ustępów czytanych; ćwiczenia w ortografii obcych wyrazów o podobnem brzmieniu, tudzież wyrazów, używanych w stylu kupieckim.

KURS II. (2 godziny).

Rozszerzone zdanie proste; zdania złożone; wszystkie części mowy z ćwiczeniami w ich używaniu. Pisemna reprodukcya słyszanych i czytanych opowiadań łatwej treści; układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycyi (wstęp, treść właściwa, zakończenie).

KURS III. (1 godzina).

Czytanie wzorów literatury polskiej XIX. wieku. Układanie łatwych listów kupieckich według danych wzorów i na podstawie dyspozycyi.

II. Język niemiecki.

Cel: Rozszerzenie i pogłębienie wiadomości, które uczniowie posiadają. Ćwiczenia w używaniu języka w słowie i piśmie w zakresie potrzeb uczniów.

KURS I. (4 godziny).

Biegłe i należyte czytanie z objaśnieniami wyrazów i treści. Ćwiczenia ortograficzne. Objaśnienie najważniejszych wyrazów obcych, używanych w stylu kupieckim. Zdanie proste i złożone. Układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycyi.

KURS II. (1 godzina).

Dalsze ćwiczenia w czytaniu. Reprodukcya ustępów czytanych. Układanie łatwych listów kupieckich według danych wzorów.

KURS III. (2 godziny).

Czytanie. Opracowanie łatwych listów kupieckich według danych dyspozycyi.

III. Rachunki.

Cel: Pewność w wykonywaniu najważniejszych dla kupca rachunków w interesach towarowych.

KURS I. (3 godziny).

Rachowanie liczbami niemianowanemi; cztery działania na liczbach całkowitych i ułamkach dziesiętnych. Rachowanie ułamkami zwyczajnymi o licznikach i mianownikach jedno, a najwyżej dwucyfrowych. Zastosowanie praktycznych sposobów rachowania w powyższych działaniach. Rachowanie liczbami mianowanemi. Rozkładanie i redukcya. Układ metryczny miar i wag.

KURS II. (2 godziny).

Powtórzenie materyału naukowego kursu I, a szczególnie materyału, opracowanego w ostatnich miesiącach. Wnioskowanie, praktyka włoska, rachunek łańcuchowy. Najważniejsze wiadomości o stosunkach i proporcyach; reguła trzech prosta; rachunek procentowy, zastosowanie do przykładów praktycznych, np. do obliczenia zysku, straty, rabatu, prowizyi, straty na wadze i t. p. Obliczanie prowizyi za lata, miesiące, dni. Proste przykłady rachunku mieszaniny. Najważniejsze wiadomości o systemach monet, miar i wag w Austro-Węgrzech, w Niemczech, Francyi, Włoszech, Anglii i Rosyi z ciągłem uwzględnianiem stosunków krajowych. Zalety systemu metrycznego. Proste kalkulacye towarów w walucie krajowej i obcej. Układanie not, faktur, i rachunków w formie używanej w praktyce.

KURS III. (2 godziny).

Powtórzenie trudniejszych partyi z kursu II. Rachunek bieżący według metody używanej. Środki zapłaty w handlu używane; złoto, waluta srebrna, moneta zdawkowa, pieniądz papierowy, ażio, przekaz pocztowy, przekazy (czeki). Korzystanie z pocztowej Kasy oszczędności. Weksel. Najważniejsze wiadomości o obrotach weksli miejscowych i dewiz. (Rachunek dyskonku wekslowego). Objaśnienie ceduły wiedeńskiej.

Nauka ma być o ile możności ożywiona i uproszczona przez używanie formularzy.

IV. Buchalterya.

Cel: Teoretyczna i praktyczna znajomość rozmaitych sposobów prowadzenia ksiąg w mniejszych interesach towarowych sposobem kupieckim.

KURS II. (2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ceny towarów.

a) Teorya; zadanie buchalteryi, najważniejsze paragrafy kodeksu handlowego, odnoszące się do prowadzenia ksiąg kupieckich. Objaśnienie wyrazów technicznych. Urządzenie primanoty, księgi kasowej, księgi głównej, inwentarza.

b) Przeprowadzenie praktyczne jednomiesięcznego interesu handlu drobiazgowego w powyższych czterech księgach.

KURS III. (2 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia ilościowego i wartościowego.

a) Teorya: charakter i wartość tego książkowania, urządzenie ksiąg pomocniczych.

b) Przeprowadzenie praktyczne dwumiesięcznego interesu handlu hurtownego w związku z handlem drobiazgowym.

V. Korespondencya i ćwiczenia kantorowe.

Cel: Biegłość w wykonywaniu najzwyklejszych prac kantorowych w mniejszym interesie towarowym.

KURS II. (1 godzina).

Wiadomości wstępne o stylu kupieckim. Forma listu kupieckiego; manipulacya z listami wchodzącymi i wychodzącymi wogóle. Szczegółowe opracowanie następujących rodzajów listu: okólników, listów z fakturami, listów z odwołaniem polecenia, rozmaitych poświadczeń, jak poświadczenia odbioru, dostaw, skryptów dłużnych, kwitów, listów kredytowych. Układanie telegramów.

KURS III. (2 godziny).

Listy frachtowe, deklaracye towarów (dla manipulacyi cłowej), oferty, pisma polecające, pisma z zapytaniem, listy upominające, listy o rachunek bieżący, listy w sprawach wekslowych, pełnomocnictwa, rewersy, łatwe kontrakty najmu i podania do władz, jak n. p. zgłoszenie firmy w celu zapisania jej do rejestru handlowego, doniesienie o wstąpieniu lub wystąpieniu wspólnika i t. p. (Takie podania mają być o tyle opracowywane, aby uczniowie zyskali pewien pogląd na sprawę).

Przy nauce korespondencyi uważa się szczególnie na ćwiczenia w formułach wstępnych i końcowych rozmaitych listów.

VI. Nauka o handlu i wekslach.

Cel: Znajomość najważniejszych stosunków i urządzeń tyczących się handlu. Wyjaśnienie najniezbędniejszych dla kupca działów nauki o wekslach w związku z przykładami praktycznymi.

KURS III. (2 godziny).

a) Nauka o handlu. Zasadnicze pojęcia o handlu w ogólności i jego organizacyi. Krótka charakterystyka monopolów państwowych, ochrony patentu i marki. Firma, prokura, spółka handlowa. Przepisy ustawy o kupnie, sprzedaży, cle i spedycyi. Najważniejsze wiadomości o handlu papierami wartościowymi.

b) Nauka o wekslach. Pojęcie i podział wekslu; zdolność wekslowa; istotne wymagania wekslu, stempel wekslowy, weksle fałszywe: żyro; akceptacya, wypłacenie, protest. Ćwiczenia praktyczne na formularzach i w sprawach wekslowych przy prowadzeniu ksiąg.

VII. Geografia.

Cel: Na ogólnych wiadomościach geograficznych polegająca znajomość najważniejszych państw handlowych jako obszarów produkcyi i handlu, jednak z ograniczeniem najniezbędniejszych partyi przy ciągłem używaniu mapy.

KURS I. (1 godzina).

Geografia ogólna. Układ poziomy i pionowy części ziemi w zarysie; klimat, strefy, podział polityczny części ziemi ze szczególnem uwzględnieniem najważniejszych miejscowości handlowych.

KURS II. (2 godziny).

Geografia handlowa. Monarchia austryacko-węgierska i kraje przyległe jako obszary produkcyi i handlu, jednak tylko z podaniem charakterystycznych płodów dla każdego państwa. Najważniejsze drogi żelazne i drogi żeglugi parowej. (Objaśnienie jednego z najbardziej rozpowszechnionych konduktorów kolejowych).

KURS III. (1 godzina).

Geografia handlowa. Reszta państw europejskich z koloniami, o ile je należy uwzględniać, samodzielne państwa pozaeuropejskie jako obszary produkcyi i handlu z ograniczeniem do tych artykułów i miejscowości, które zajmują stanowisko wybitne w handlu światowym. Objaśnienie mapy handlu światowego. (Główne linie żeglugi pocztowej i linie telegrafów podmorskich).

VIII. Kaligrafia.

Cel: Wyrobienie pięknego i biegłego pisma.

KURS I. (2 godziny).

Wielokrotne ćwiczenie w piśmie potocznem i łacińskiem.

KURS II. i III. (Po 1 godzinie).

Pismo kupieckie (potoczne i angielskie) z uwzględnieniem sposobu szybkiego pisania. Pismo rondowe w rozmaitych wielkościach. Sygnatury kupieckie.

Plan nauk w Handlowej Szkole uzupełniającej.

PRZEDMIOT	Liczba godzin nauki tygodniow. na kursie			Razem
	I.	II.	III.	
1. Język polski	2	2	1	5
2. Język niemiecki	4	2	1	7
3. Rachunki	3	2	2	7
4. Buchalterya	—	2	2	4
5. Korespondencya i ćwiczenia kantor.	—	1	2	3
6. Nauka o handlu i wekslach . . .	—	—	2	2
7. Geografia	1	2	1	4
8. Kaligrafia	2	1	1	4
Razem . .	12	12	12	36

III. Statystyka uczniów.

	Kl. I.	II.	III.	Razem
Na początku r. s. 1906/7 przyjęto uczn. . .	35	35	15	85
W ciągu r. s. 1906/7 wystąpiło uczn. . . .	11	12	1	24
Z końcem r. s. 1906/7 pozostało uczn. . . .	24	23	14	61
Z tych było według miejsca urodzenia:				
Z Krakowa	6	6	2	14
Z W. Ks. Krakowskiego	5	3	2	10
Z Galicyi	9	11	10	30
Z innych prowincyi Austryi	1	1	—	2
Z Królestwa Polskiego	3	2	—	5
Razem . .	24	23	14	61
Według wyznania:				
Rzymsko-katolickiego	21	20	12	53
Mojżeszowego	3	3	2	8
Razem . .	24	23	14	61
Według narodowości:				
Polaków	24	23	14	61
Według zatrudnienia:				
Praktykantów i uczniów handlowych . . .	21	21	12	54
Bez zatrudnienia	3	2	2	7
Razem . .	24	23	14	61
Według wieku:				
Liczyło lat 13 uczniów	1	—	—	1
„ „ 14 „	2	—	—	2
„ „ 15 „	2	1	—	3
„ „ 16 „	6	4	1	11
„ „ 17 „	5	8	—	13
„ „ 18 „	6	3	4	13
„ „ 19 „	2	6	7	15
„ „ 20 „	—	1	1	2
„ „ 26 „	—	—	1	1
Razem . .	24	23	14	61

Wynik klasyfikacyi za II. półrocze 1906/7:

Stopień celujący otrzymało uczniów	1	3	1	5
„ I. „ „	17	13	13	43
„ II. „ „	2	4	–	6
„ III. „ „	2	–	—	2
Do egzaminu poprawczego przeznaczono uczn.	1	2	–	3
Nieklasyfikowano (przezn. do egz. uzup.) „	1	1	—	2
Razem . .	24	23	14	61

IV. Spis imienny

uczniów klasyfikowanych z końcem r. s. 1906/7.

KLASA I.

Nazwisko i imię ucznia:	Miejsce urodzenia:	Firma pryncypała:
1. Birbaum Jakób	Kraków	—
2. Busch Adolf	Wieliczka	J. Göttel
3. Cebulski Józef	Bugaj	J. Angrabajtis
4. Czechowicz Franciszek	Bohorodczany	G. Reim
5. Dobrowolski Włodzim.	Szczakowa	A. Hawełka
6. Górski Bronisław	Mieronice	A. Suski
7. Herbst Henryk	Warszawa	M. Dutkiewicz
8. Jędrzejewski Eugeniusz	Szreniawa	M. Dutkiewicz
9. Karpiński Stanisław	Kraków	L. Rauch
10. Keiner Adolf	Kraków	Schneid i Immerglück
11. Kowalówka Stanisław	Facimiech	A. Gralewski
12. Kuzak Adam	Kraków	W. Czarnek
13. Łoś Józef	Kraków	G. Reim
14. Marjanowicz Roman	Świątniki górne	W. Gawlas
15. Pec Stanisław	Jodłowa	A. Hawełka
16. Popek Karol	Brzoskwinia	A. Ryglicki
17. Skowronek Jan	Wadowice	M. Ogieński
18. Słowikowski Eugeniusz	Zagórz	A. Hawełka
19. Sura Wiktor	Opawa	—
20. Sztabiński Stanisław	Zabłocie	J. Pułczyński
21. Szulc Bolesław	Czatkowice	M. Jarra
22. Weisslitz Hirsch	Kraków	—
23. Zacharias Stanisław	Kraków	J. Grosse
24. Zaleski Juliusz	Chrzanów	W. Czarnek.

KLASA II.

1. Bień Grzegorz	Tarnów	M. Jawornicki
2. Bochner Izrael	Kraków	E. Reich
3. Glück Pinkas	Terło	H. L. Dukatenzeiler
4. Jamka Ignacy	Kraków	St. Karliński
5. Janiszkiewicz Józef	Lubaczów	J. Barberowski

Nazwisko i imię ucznia:	Miejsce urodzenia:	Firma pryncypała:
6. Jary Edwin	Łobzów	J. Kuczmierczyk
7. Klich Jan	Krzeszowice	P. Porzycki
8. Łowczyński Stefan	Kraków	Zimmler i Sp.
9. Ostaszewski Edward	Ulina wielka	Porębski i Zimmler
10. Ożóg Jan	Wola Radziszow.	J. Kurkiewicz
11. Para Ludwik	Nowy Sącz	K. Krupiński
12. Paul Henryk	Rzeszów	M. Prauss
13. Rakoczy Gustaw	Żołynia	W. Tomaszewski
14. Rice Włodzimierz	Sidzień	Szarski i Syn
15. Scherer Jakób	Kraków	—
16. Senowski Roman	Lwów	H. Schwarz
17. Smołucha Mieczysław	Ryglice	A. Ryglicki
18. Świerkosz Stanisław	Podolany	W. Ciechanowski
19. Talarek Gustaw	Kraków	G. Reim
20. Tarczyński Edward	Nowy Sącz	J. Federowicz
21. Wejers Władysław	Kraków	—
22. Wiśniewski Maryan	Krzeszowice	M. Jawornicki
23. Zakrzyczkowski Leop.	Wiedeń	S. Nikiel.

KLASA III.

1. Bloch Szulim	Kraków	—
2. Brzycki Józef	Dzików	M. Prauss
3. Friedmann Leon	Czarna wieś	—
4. Karpf Maryan	Wieliczka	Jan Fischer i Sp.
5. Leitner Włodzimierz	Chodorów	A. Lisowski
6. Maternicki Władysław	Kańczuga	J. Wentzl
7. Nowak Jan	Janowice	T. Mańkowska
8. Ogorzały Kazimierz	Stary Sącz	M. Jawornicki
9. Porębski Teofil	Podgórze	Porębski i Zimmler
10. Sikorski Teofil	Żołynia	Janeczek i Ziembicki
11. Siwek Leon	Krowodrza	Zajączek i Lankosz
12. Ślisz Stanisław	Moderówka	M. Nodzeński
13. Wawrzkowicz Stanisław	Haczów	M. Jarra
14. Wójcik Stanisław	Kraków	J. Wentzl.

D. Dwuklasowa Szkoła Handlowa.

I. REGULAMIN

dwuklasowej męskiej Szkoły Handlowej w Krakowie.

§ 1.

Zadaniem dwuklasowej szkoły handlowej jest przygotować uczniów w ciągu 2 lat nauki praktycznie i teoretycznie do tego stopnia, by po ukończeniu szkoły mogli objąć posady w kantorach, składach, fabrykach, ewentualnie wstąpiwszy na praktykę do handlu, mogli mając już żądany przez ustawę dowód uzdolnienia, po znacznie krótszej praktyce zostać pomocnikami handlowymi; kształci więc dwuklasowa szkoła handlowa przyszłych kupców względnie buchalterów i korespondentów kupieckich, dając im oprócz wykształcenia fachowego także potrzebne wykształcenie ogólne.

§ 2.

Językiem wykładowym jest język polski.

§ 3.

Dwuklasowa szkoła handlowa składa się z 2 kursów rocznych, na które materyał nauki rozdzielony jest według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

Nauka odbywa się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt rano od godziny 8 do 1. Rok szkolny trwa od 4 września do 30 czerwca.

§ 4.

Dwuklasowa szkoła handlowa męska połączona jest z Akademią handlową i Kuratorya tejże szkoły sprawuje równocześnie obowiązki Kuratoryi dwuklasowej szkoły handlowej w myśl postanowień statutu organizacyjnego wyższej szkoły (Akademii) handlowej w Krakowie.

§ 5.

Kierownikiem dwuklasowej szkoły handlowej w Krakowie jest każdorazowy dyrektor Akademii handlowej w Krakowie, nauki udzielają nauczyciele Akademii handlowej w Krakowie ewentualnie inni nauczyciele pomocniczy, mający stałe posady przy tutejszych szkołach średnich.

§ 6.

W celu poparcia nauki założy się dla dwuklasowej szkoły han-

dlowej osobne zbiory naukowe, na razie korzystać będzie szkoła ze zbiorów Akademii handlowej w Krakowie.

§ 7.

Do klasy pierwszej przyjmuje się uczniów, którzy w roku kalendarzowym, w którym się zapisują, ukończą lat 14 i ukończyli z dobrym postępem III klasę wydziałową, gimnazyalną lub realną. O ile miejsce wolne się znajdzie (liczba uczniów w każdej klasie nie może przekraczać 40) będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny z języków polskiego, niemieckiego, rachunków, historyi naturalnej i geografii w zakresie nauk udzielanych w trzyklasowej szkole wydziałowej.

Do klasy drugiej przyjmuje się tylko uczniów, którzy ukończyli ze stopniem pierwszym pierwszą klasę dwuklasowej szkoły handlowej.

§ 8.

Każdy uczeń wpisujący się po raz pierwszy ma złożyć taksę wstępną w kwocie 10 koron. Każdy uczeń bez wyjątku składa corocznie 2 korony jako datek na zbiory naukowe. Opłata szkolna wynosi rocznie 40 koron i ma być wniesioną w 2 ratach z góry, 20 K. między dniem wpisu, a 15 października, 20 K. między 1 lutego a 15 marca. Uczniowie I klasy w pierwszem półroczu od opłaty szkolnej nie mogą być uwolnionymi. Uwalnianie od opłaty szkolnej uczniów ubogich a pilnych odbywa się zresztą wedle zasad, przyjętych w szkołach średnich.

Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

§ 9.

Uczniów dwuklasowej szkoły handlowej obowiązują przepisy wydane przez c. k. Radę szkolną krajową dla uczniów szkół średnich oraz regulamin domowy Akademii handlowej w Krakowie.

§ 10.

Plan nauk obejmuje następujące przedmioty:

Język polski . . .	tyg.	godz.	w kl. I	4,	w kl. II	3,	razem	7
„ niemiecki . .	„	„	„	3,	„	3,	„	6
Geografia handlowa	„	„	„	3,	„	3,	„	6
Rachunki kup. . .	„	„	„	4,	„	4,	„	8
Towaroznawstwo .	„	„	„	3,	„	3,	„	6
Nauka o handlu .	„	„	„	2,	„	2,	„	4
Korespondencya . .	„	„	„	3,	„	4,	(w I półr.)	
Buchalterya . . .	„	„	„	3,	„	4,	„	
Kantor wzorowy .	„	„	„	—	„	8,	(w II półr.)	
Stenografia	„	„	„	2,	„	2,	razem	4
Kaligrafia	„	„	„	2,	„	1,	„	3
oraz nadobowiązkowo naukę pisania na maszynie . .	„	„	„	2,	„	1,	„	3

II. Szczegółowy plan nauk w dwukl. szkole handlowej.

I. Język polski.

Cel nauki: Biegłość i poprawność w ustnem i pisemnem wyrażaniu się. Poznanie najważniejszych dzieł literatury polskiej.

KLASA I. (tyg. godz. 4).

Powtórzenie odmian. Zasady pisowni i ćwiczenia ortograficzne. Lektura prozaicznych i poetycznych ustępów. Opowiadanie. Uczenie się na pamięć. Zadania szkolne i domowe co 2 tygodnie na przemian: streszczania czytanych ustępów, listy prywatne, opisy przedmiotów i rzeczy, znanych uczniom z życia codziennego.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Powtórzenie przerobionego w kl. I materyału gramatycznego. Ćwiczenia ortograficzne. Dyspozycya wzorowych ustępów. Czytanie arcydzieł literatury polskiej z podaniem krótkich wiadomości biograficznych. Opowiadanie czytanych ustępów. Zadania szkolne i domowe co 14 dni na przemian, od łatwych reprodukcyi aż do samodzielnego wypracowania na dany temat z praktycznego życia.

II. Język niemiecki.

Cel nauki: Zrozumienie łatwych ustępów prozaicznych. Wprawa w układaniu zwykłych listów kupieckich w interesie towarowym. Dostateczna biegłość w prowadzeniu rozmowy w języku niemieckim.

KLASA I (tyg. godz. 3).

Lektura utworów prozaicznych treści opowiadającej. Przy sposobności ćwiczenia gramatyczne z zakresu odmian i składni. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacya niemiecka. Uczenie się na pamięć. Ćwiczenia ortograficzne co tygodnia. Pisanie listów prywatnych, w dalszym ciągu kupieckich w interesie towarowym.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Lektura ustępów treści opowiadającej, z towaroznawstwa, geografii itd. W miarę potrzeby przygodne ćwiczenia gramatyczne. Opowiadanie czytanych ustępów. Konwersacya niemiecka. Uczenie się na pamięć.

Ćwiczenia ortograficzne w miarę potrzeby. Pisanie listów kupieckich w interesie towarowym rozmaitych handli.

III. Geografia handlowa.

Cel nauki: Na ogólnych geograficznych zasadach oparta znajomość państw jako obszarów produkcyi i handlu i ich stanowisko w obrocie światowym z uwzględnieniem monarchii austro-węgierskiej.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Wyjaśnienie potrzebnych do zrozumienia map pojęć z geografii matematycznej. Zasady geografii fizycznej z uwzględnieniem tych partyi, które są szczególnie ważne dla produkcyi, handlu i komunikacyi. Monarchia austro-węgierska, jej ero- i hydrografia, klimat, zaludnienie, produkcya rolnicza i górnicza, przemysł, komunikacye zwłaszcza główne linie kolejowe i okrętowe.

Kraje sąsiadujące z Austryą, pod powyżej wymienionymi względami, odnośnie jednak tylko do tych produktów naturalnych i przemysłowych, które mają znaczenie w handlu światowym lub są charakterystycznymi dla owych krajów. Przy omawianiu stosunków komunikacyjnych tych państw, należy uwzględnić w pierwszej linii ich stosunek do monarchii austro-węgierskiej.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Inne państwa Europy i ich kolonie, oraz samoistne państwa pozaeuropejskie, traktowane tak samo jak kraje sąsiadujące z monarchią austro-węgierską. Najważniejsze środki i instytucye komunikacyjne (okręty pocztowe, kabel, międzynarodowy związek pocztowy). Przy nauce geografii używa się zawsze map ściennych i atlasów i kładzie się szczególny nacisk na dobre odczytywanie mapy.

Rachunki kupieckie.

Cel nauki: Pewność w wykonywaniu potrzebnych dla kupca obliczeń w interesie towarowym z ciągłem uwzględnianiem rzeczywistej praktyki kupieckiej.

KLASA I. (tyg. godz. 4).

Działania arytmetyczne liczbami całymi i dziesiętnymi; dodawanie długich kolumn, podzielność liczb; rachowanie zwykłymi ułamkami o najwyżej dwucyfrowych licznikach i mianownikach. Przy wszystkich tych operacyach rachunkowych, uwzględnia się praktyczne

skrócenia. Rachowanie liczbami mianowanymi. Rozkładanie i redukcya, praktyka włoska, najważniejsze wiadomości z zakresu geometrycznych stosunków i proporcyi. Reguła trzech, wnioskowanie, rachunek procentu i odsetek od sta, na sto i w stu. Reguła łańcuchowa, rachunek przeciętny, mięszaniny i spółki. Zużytkowanie nabytych wiadomości do celów praktycznych jak: obliczanie zysku, straty, kosztów, prowizyi, straty na wadze i t. p. Wyjaśnianie metrycznego systemu miar i wag; monety, miary i wagi w monarchii austro-węgierskiej, Niemczech, Francyi, Włoszech, Anglii, Szwajcaryi, Rosyi i państw naddunajskich, Stanów Zjednoczonych Ameryki północnej. Obliczanie monet wedle ceduły wiedeńskiej. Pojedyńcze kalkulacye w krajowej i zagranicznej walucie głównie dla krajowych zamówień towarów. Układanie not, faktur i rachunków wedle norm przyjętych w praktyce. Ćwiczenia w pamięciowem rachowaniu przy każdej sposobności.

KLASA II (tyg. godz. 4).

Powtórzenie trudniejszych działów z materyału naukowego I-ej klasy zwłaszcza rachunek procentu i prowizyi. Obliczanie liczb odsetkowych, rachunek odsetek od odsetek, rachunek terminowy, rachunek dyskontu. Środki wypłaty używane w handlu: waluta złota i srebrna, moneta zdawkowa, pieniądz papierowy, czeki, przekazy kasowe. Cel i urządzenie pocztowej kasy oszczędności; weksle; najważniejsze wiadomości o obrotach weksli (weksle krajowe, dewizy, dyskont weksli). Rachunek bieżący wedle zwyczajów krajowych. Rachunek towarowy; obliczanie towarów notowanych na wiedeńskiej giełdzie towarowej zwłaszcza: kawy, cukru, zboża, mąki, nafty, olejów i t. p. Skomplikowana kalkulacya towarowa dla zagranicznych, a nawet zamorskich odbiorów.

Zadania: W klasie I co tydzień zadanie domowe, co 2 tygodnie zadanie szkolne. W klasie II co tydzień zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

Korespondencya handlowa i ćwiczenia kantorowe.

Cel nauki: Biegłość w wykonywaniu prac kantorowych w interesach towarowych.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

a) Wygotowanie not i rachunków w hanlu towarowym, noty wagi, faktury, rachunek kupna i sprzedaży, kwity, wypełnianie weksli i przekazów; dokumenty odnoszące się do ruchu towarowego (listy przewozowe, ładunkowe, konosamenty i t. p.) dokumenty w obrocie pocztowym (adresy, listy pieniężne, przekazy pocztowe, zlecenia pocztowe, pakiety) telegramy, świadectwa.

b) Wiadomości wstępne o stylu kupieckim (znaczenie każdego słowa) forma listów, manipulacya z listami wchodzącymi i wychodzącymi wogólności. Szczegółowe opracowanie następujących rodzajów listów: okólniki, zlecenia listowe co do kupna, oferty, listy z fakturami, listy awizujące, skrypty dłużne.

Za wypracowania domowe uważa się przepisywanie na czysto przerobionego w klasie materyału. Co 3 tygodnie wypracowanie szkolne.

KLASA II. (tyg. godz. 4). w pierwszem półroczu.

Deklaracye towarów dla manipulacyi cłowej. Noty eskontowe, listy w sprawie rachunku bieżącego wedle używanych metod, cenniki, listy polecające, wywiadowcze, upominające, reklamacyjne i uniewinniające, listy w sprawach wekslowych (trat, rymes) i domicylowania. Listy kredytowe, pełnomocnictwa, rewersy, zwykłe handlowe kontrakty, zwykłe podania do władz np. o udzieleniu prokury, zmianie firmy, prośba o wciągnięcie firmy do rejestru handlowego itp.

Zadania domowe i szkolne jak w klasie I.

Buchalterya.

Cel nauki: Teoretyczna i praktyczna znajomość różnych metod prowadzenia ksiąg w interesach towarowych sposobem kupieckim.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ilościowego i wartościowego w przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych.

a) Teorya: Zadanie buchalteryi, najważniejsze postanowienia kodeksu handlowego, odnoszące się do prowadzenia ksiąg handlowych. Objaśnianie wyrazów technicznych. Urządzenie primanoty, księgi kasowej, księgi głównej, inwentarza i potrzebnych w handlu drobiazgowym ksiąg pomocniczych (stracy, księgi faktur, księgi magazynowej.

b) Praktyczne przeprowadzenie kilku zwykłych jednomiesięcznych interesów w rozmaitych handlach drobiazgowych z wykluczeniem interesów zamorskich.

KLASA II. (tyg. godz. 4 w I. półroczu).

Buchalterya podwójna wedle obliczenia ilościowego i wartościowego.

a) Teorya: Znaczenie i charakter podwójnego książkowania. Urządzenie ksiąg pomocniczych.

b) Praktyczne przeprowadzenie przykładów przerobionych już w klasie I. wedle buchalteryi pojedynczej, dla wykazania różnicy między oboma sposobami książkowania.

W drugiem półroczu klasy II. łączy się korespondencya i buchalterya w (tyg. godz. 8).

Kantor wzorowy.

Praktyczne przeprowadzenie kilkomiesięcznego interesu w handlu hurtownym połączonym z handlem drobiazgowym.

Z interesów bankowych przerobi się tylko tyle, ile w handlu hurtownym zwyczajnie potrzeba, natomiast uwzględni się w przeprowadzanym interesie sprawy spedycyjne i komisowe; można poruszyć także interesa zamorskie w skromnym zakresie np. eksport produktów krajowych, zamknięcie ksiąg, spisanie inwentarza.

(W obu klasach muszą być wszystkie do książkowania odnoszące się dokumenta należycie wypracowane).

Nauka o handlu i wekslach.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych stosunków i urządzeń dotyczących handlu. Nabycie niezbędnych w praktyce kupieckiej wiadomości z prawa wekslowego, handlowego i przemysłowego z uwzględnieniem przypadków w praktyce zachodzących.

KLASA I. Nauka o handlu. (tyg. godz. 2).

Handel w ogólności. Rodzaje handlu. Przedmioty handlowe. Handel towarowy. Kupno i sprzedaż. Handel zamienny. Pieniądz w ogólności, waluta, miary i wagi. Stan handlowy: kupiec, firma, personal pomocniczy, spółki handlowe. Pośrednicy handlowi, komisant, spedytor, agent, przewoźnik. Środki pomocnicze handlu: koleje żelazne, żegluga, poczta, telegraf, asekuracya, targi, składy publiczne i t. p., cła, monopole, ochrona patentów, wzorów i marek, handel wolny.

II. KLASA. Nauka o handlu i wekslach (tyg. godz. 2).

Zasadnicze postanowienia ustawowe odnoszące się do ksiąg handlowych firm, pełnomocników handlowych, zawierania i wypełniania interesów handlowych, środki zabezpieczenia z uwzględnieniem I. i IV. ks. aust. ust. handl.

Pojęcie i podział weksla. Zdolność wekslowa, istotne znamiona weksla, stempel, indos, akcept, zapłata, protest, zobowiązania wystawcy, prawo skargi wierzyciela, powielanie weksli, weksle zaginione, fałszywe, weksle zagraniczne, a zwłaszcza węgierskie.

Handel pieniężny, wekslowy, handel walorów w głównych zarysach, kredyt i papiery kredytowe (państwowe i prywatne), banki, giełdy (pieniężne i towarowe), ich znaczenie i organizacya.

Towaroznawstwo.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych towarów handlu światowego wedle ich charakterystycznych własności, otrzymywania, użytku, fałszowania i przerabiania na całe i półfabrykaty. Stronę technologiczną uwzględni się tylko o tyle, o ile ją uczniom przez demonstrowanie i doświadczenia można uczynić dostępną. W ogólności przerabia się materyał naukowy raczej encyklopedycznie niż systematycznie.

KLASA I. (tyg. godz. 3).

Podział towarów na grupy wedle płodów trzech działów przyrody. Towary z zakresu mineralogii: węgiel, nafta, kruszce i wyroby

hutnicze, sole, wyroby gliniane i szklane, materyały budowlane, środki do ostrzenia i politurowania, kamienie młyńskie, przybory do pisania, rysowania i malowania, kwasy mineralne, materyały zapalne i wybuchowe i t. d.

Nadto z technologii: objaśnienia zwykłych maszyn i zasad używania różnych motorów na okazywanych modelach i rysunkach.

KLASA II. (tyg. godz. 3).

Towary roślinne: Najważniejsze odżywki i używki, korzenie, produkty fermentacyjne, rośliny włókniste i wyrabianie z nich przędzy, drzewa i kory, papier, barwiki, tłuszcze, żywice, gumy, oleje itd.

Towary zwierzęce: skóra zwierząt i jej części (skóra wyprawiona, włosy i wyrabiana z nich przędza), rogi, szylkret, fiszbin, zęby, artykuły spożywcze (mięso, mleko, tłuszcze, ser, ryby, konserwy), sztuczne i naturalne nawozy, jedwab, wosk, miód, barwniwa.

Przy sposobności należy podać ważniejsze sposoby fałszowania towarów i rozpoznawania falsyfikatów, niemniej jak wspomnieć o niebezpieczności przy używaniu niektórych towarów i sposobach ich przechowywania.

Z uczniami II klasy należy urządzać częste wycieczki do fabryk i większych zakładów. Ze względów praktycznych należy przy nauce towaroznawstwa zwracać uwagę na lokalne stosunki handlowe.

Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobienie pięknego i szybkiego pisma.

KLASA I. (tyg. godz. 2).

Gruntowne ćwiczenie w piśmie angielskiem, niemieckiem i rondowem w rozmaitych wielkościach (zadania domowe).

KLASA II. (tyg. godz. 1).

Pismo kupieckie z uwzględnieniem metody szybkiego pisania, sygnatury handlowe. (Zadania domowe).

Stenografia.

Cel nauki: Zdolność pisania 80—100 słów na minutę i pewność w odczytywaniu własnego stenogramu.

KLASA I. (tyg. godz. 2).

Tworzenie i skracanie słów.

KLASA II. (tyg. godz. 2).

Skracanie zdań i ćwiczenia w szybkiem pisaniu.

IV. Wykaz książek szkolnych na rok szkolny 1907|8

DLA WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ.

KURS I.

Język polski: *Próchnicki.* Wzory poezyi i prozy.
Język niemiecki: *A. Tuma.* Niemiecka czytanka dla szkół handlowych. (Nemečka čitanka, wyd. 2, Budziejowice 1907. *Stieglmaier*). *Dr. Jahner,* Deutsche Grammatik.
Język francuski: *Bechtel-Glauser.* Französisches Lese- und Übungsbuch f. Handelsakademien. I. Formenlehre.
Geografia: *Zehden-Sieger,* Handelsgeografie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden,* Atlas für Handelsschulen.
Historya: *Dr. R. Mayr.* Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski,* Atlas historyczny.
Algebra: *Kranz.* Algebra i arytmetyka.
Geometrya: *Mocnik-Maryniak.* Geometrya dla klas wyższych szkół średnich.
Rachunki kupieckie: *Pawłowski.* Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych szkół handlowych.
Historya naturalna: *Hassack.* Leitfaden der Naturgeschichte f. kom. Lehranstalten.
Fizyka: *Richter.* Lehrbuch der Physik f. höhere Lehranstalten. *Tomaszewski-Kawecki,* Fizyka dla klas niższych.
Nauka o handlu: *Berger.* Handelskunde f. höhere Handelsschulen. *Kistryn,* Nauka o handlu i wekslach. *Christof-Passendorfer,* Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych.
Stenografia: *Poliński.* Stenografia.

KURS II.

Język polski: *Tarnowski-Bobin.* Wypisy polskie dla szkół realnych. Tom II.
Język niemiecki: *Dr. R. Mayr.* Deutsches Lesebuch f. höhere Handelsschulen. *Dr. Jahner,* Deutsche Grammatik.
Język francuski: *Bechtel-Glauser.* Französisches Lese- und Übungsbuch f. Handelsakademien. Tom I.

Geografia handlowa: *Zehden-Sieger.* Lehrbuch der Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden,* Atlas f. Handelsschulen.
Historya: *Dr. R. Mayr.* Lehrbuch der Handelsgeschichte. *Putzger-Bojarski,* Atlas historyczny.
Algebra: *Kostecki.* Arytmetyka i algebra dla klas wyższych. *Kranz,* Logarytmy.
Rachunki kupieckie: *Pawłowski.* Podręcznik rachunków kupieckich dla wyższych S. H. T. I. *Kreibig,* Lehrbuch der kaufmännischen Arithmetik f. h. Hs. T. II.
Chemia: *Oppelt.* Lehrbuch der unorganischen Chemie und chem. Technologie f. höhere Handelsschulen.
Nauka o handlu: *Berger.* Handelskunde. *Kistryn,* Nauka o handlu i wekslach. *Christof-Passendorfer,* Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych.
Korespondencya handlowa: *Chankowski.* Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel,* Lehrbuch der Handelskorespondenz f. h. Hs.
Buchalterya: *Ziegler.* Lehrbuch der Buchhaltung f. h. Hs. I. Einfache Buchhaltung.
Stenografia: *Poliński.* Stenografia. *Kramsall,* Lehrbuch der Stenographie.
Język angielski: *Berger.* Łatwa metoda j. angielskiego.
Język rosyjski: *Alexejew.* Neues Lehrbuch der russischen Sprache T. I.

KURS III.

Język polski: *Tarnowski-Bobin.* Wypisy polskie dla szkół realnych. T. II.
Język niemiecki: *Dr. R. Mayr.* Deutsches Lesebuch. *Jahner,* Deutsche Gramatik.
Język francuski: *Bechtel-Glauser.* Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey,* La france industrieuse et littéraire. *Glauser,* Cours élémentaire de correspondance.
Arytmetyka polityczna: *Pawłowski.* Zasady arytmetyki politycznej.
Rachunki kupieckie: *Kreibig.* Lehrbuch der kaufm. Arithm., T. III.
Geografia: *Zehden-Sieger.* Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden,* Atlas f. Hs.
Historya: *R. Mayr.* Handelsgeschichte. *Zakrzewski,* Historya powszechna, T. III.
Chemia: *Oppelt.* Lehrbuch der organischen Chemie.
Towaroznawstwo: *Hassack.* Lehrbuch der Warenkunde.
Korespondencya handlowa: *Krakowski.* Wykład korespondencyi handlowej. *Kleibel,* Lehrbuch der Handelskorrespondenz.
Buchalterya: *Schiller.* Lehrbuch der Buchhaltung, T. II.
Język angielski: *Berger.* Łatwa metoda j. angielskiego.
Język rosyjski: *Alexejew.* Neues Lehrbuch der russischen Sprache. *Wolper,* Russkaja Riecz. *Albow,* Russkaja Etymologia.

KURS IV.

Język polski: *Tarnowski-Bobin.* Wypisy polskie dla szkół realnych, Tom II.

Język niemiecki: *Kummer-Stejskal.* Deutsche Literaturgeschichte, Dzieła poetów niemieckich w wydaniu Graesera. *Kleibel,* Lehrbuch der Handelskorrespondenz.
Język francuski: *Bechtel-Glauser.* Französisches Lese- und Übungsbuch, T. II. *Rey,* La france industrieuse et littéraire. *Glauser,* Cours élémentaire de correspondance.
Geografia: *Zehden-Sieger.* Handelsgeographie. *Peucker-Cicalek-Rothaug-Zehden,* Atlas f. Hs.
Historya: *R. Mayr.* Handelsgeschichte. *Zakrzewski,* Historya powszechna, T. III.
Arytmetyka polityczna: *Pawłowski.* Zasady arytmetyki politycznej.
Rachunki kupieckie: *Kreibig.* Lehrbuch der kaufm. Arithm. T. IV.
Towaroznawstwo: *Hassack.* Lehrbuch der Warenkunde.
Korespondencya: *Krakowski.* Wykład korespondencyi handlowej.
Buchalterya: *Schiller.* Lehrbuch der Buchhaltung, T. III.
Prawo handlowe: *Rosenblatt-Wróblewski.* Kodeks handlowy.
Ekonomia polityczna: *Fiedler.* Volkswirtschaftslehre.
Język angielski: *Berger.* Łatwa metoda jęz. angielskiego. English Prose Reader by Palotta and Hurt.
Język rosyjski: *Wolper.* Russkaja Riecz. *Albow,* Russkaja Etymologia. *N. Krakowski,* Komierczeskaja korrespondencya.

Wykaz książek dla uzupełniającej Szkoły handlowej

na rok 1907/8.

KLASA I.

Język polski: *Benoni-Habura.* Książka do czytania dla V. i VI. klasy szkół wydz.
Język niemiecki: *German-Petelenz.* Ćwiczenia niemieckie dla kl. I.
Rachunki: *Dniestrzański.* Nauka rachunków dla szkół wydziałow.
Geografia: *Klemensiewicz.* Wiadomości z nauki geografii.

KLASA II.

Język polski: *Benoni-Habura.* Książka do czytania dla V. i VI. kl. szkół wydz.
Język niemiecki: *German-Petelenz.* Ćwiczenia niemieckie dla kl. II.
Rachunki: *Dniestrzański.* Nauka rachunków dla szkół wydziałow.
Buchalterya: *Odenthal.* Kaufmännische Buchhaltung mit Rücksicht auf den Gebrauch für kaufm. Fortbildungsschulen.
Korespondencya: *Haberer.* Leitfaden der Handelskorrespondenz.
Geografia: *Klemensiewicz.* Wiadomości z nauki geografii.

KLASA III.

Język polski: Wzory literatury polskiej XIX. wieku.
Język niemiecki: *Haberer.* Leitfaden der Handelskorrespondenz.

Rachunki: *Dniestrzański.* Nauka rachunków dla szkół wydz.
Buchalterya *Odenthal.* Kaufmännische Buchhaltung.
Nauka o handlu: *Berger.* Einführung in die Handelskunde für kaufm. Fortbildungsschulen.
Geografia: *Klemensiewicz.* Wiadomości z geografii.

Wykaz książek dla dwuklasowej Szkoły handlowej

na rok 1907/8.

KLASA I.

Język polski: *Próchnicki.* Wzory poezyi i prozy.
Język niemiecki: *Bruhns.* Lese- und Sprachbuch f. Kaufmännische Fortbildungsschulen.
Geografia: *Zehden-Cicalek.* Leitfaden der Handelsgeographie für 2-klassige Handelsschulen.
Rachunki kupieckie: *Kreibig.* Leitfaden des kaufmännischen Rechnens für 2-klassige Hs.
Towaroznawstwo: *Hassack.* Leitfaden der Warenkunde f. 2-klassige Hs. T. I. Anorganische Waren.
Nauka o handlu: *Haberer.* Lehrbuch der Handels- und Wechselkunde f. 2-klas. Hs.
Korespondencya: *Haberer.* Lehrbuch der Handelskorrespondenz f. d. Unterricht an 2-kl. Hs.
Buchalterya: *Schiller.* Leitfaden der Buchhaltung f. 2-kl. Hs.
Stenografia: *Poliński.* Stenografia.

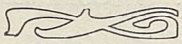

V. Ogłoszenie dotyczące wpisów na r. s. 1907|8.

A) **Wyższa Szkoła handlowa.**

Wpisy uczniów do klasy I odbędą się w pierwszym terminie dnia 27 do 30 czerwca, w drugim dnia 2 do 4 września 1907 od godziny 8 do 12 w kancelaryi dyrekcyi. Uczniowie zgłaszać się mają osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Na I. kurs przyjmuje się uczniów, którzy w roku kalendarzowym, w którym się zapisują, ukończą lat 14 i mogą się wykazać ukończoną IV. klasą gimnazyalną lub realną z ogólnym stopniem I. Wyjątkowo przyjąć można również uczniów z ukończoną III. klasą wydziałową, którzy w przedmiotach: język polski, geografia, historya, fizyka, nauki przyrodnicze, arytmetyka, otrzymali przynajmniej postęp dobry. Uczniowie szkół wydziałowych muszą się poddać ścisłemu egzaminowi wstępnemu. Wymagania przy takim egzaminie wstępnym są następujące: Z języka polskiego ma uczeń ustęp dany mu do przeczytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma przy rozbiorze zdań udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki pod względem części mowy i składni. Z algebry: Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześcianu wyrażeń algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiątkowego, największy wspólny podzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowemi. Z rachunków: Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcya, rachowanie liczbami mianowanemi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

Egzamina wstępne odbędą się dnia 5 września 1907.

Wpisy do klas wyższych odbędą się w dniach 2 do 4 września 1907.

Na kurs II., III. i IV. przyjmuje się tylko takich uczniów, którzy mogą wykazać się ukończeniem z ogólnym stopniem pierwszym bezpośrednio poprzedzającej klasy tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej, publicznej szkoły handlowej. Egzamina poprawcze i uzupełniające odbędą się w dniach 2 i 3 września 1907.

Kandydaci, którzy powyższych warunków nie posiadają albo mają ukończoną niższą szkołę średnią lub szkołę handlową zagraniczną,

mogą dopiero po otrzymaniu osobnego pozwolenia z c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty uzyskać przyjęcie do Akademii handlowej. Ministerstwo rozstrzygnie również, czy i w jakim zakresie będą się musieli poddać egzaminowi wstępnemu. W interesie takich kandydatów leży zatem wystarać się wcześnie o pozwolenie przyjęcia przez wniesienie podania do c. k. Rady Szkolnej krajowej, tak, aby w dniu wpisu wykazać się mogli dopuszczeniem do przyjęcia, ewentualnie do składania egzaminu wstępnego; bez takiego zezwolenia Dyrekcya bezwarunkowo nikogo przyjąć nie może.

Każdy uczeń, zgłaszający się do wpisu po raz pierwszy, ma przedłożyć: metrykę chrztu lub urodzenia, świadectwo ukończonej w kraju czwartej klasy gimnazyalnej lub realnej ewentualnie trzeciej klasy wydziałowej i wypełnioną należycie kartę wpisową (do nabycia u tercyana). Przy wpisie należy uiścić jako taksę wstępną 10 koron. (Obcokrajowcy mają złożyć jako taksę wstępną 20 kor.) oraz 2 kor. jako datek na środki naukowe. (Obcokrajowcy składają 10 kor. jako datek na środki naukowe). Każdy uczeń wpisujący się ponownie do zakładu ma przedłożyć świadectwo z poprzedniego roku szkolnego, wypełnioną należycie kartę wpisową i 2 kor. jako datek na środki naukowe.

Opłata szkolna wynosi rocznie 40 koron i ma być wniesioną w 2 ratach z góry.

Dnia 6 września odprawi się nabożeństwo wstępne, a 7 września rozpoczyna się regularna nauka szkolna.

B) Kurs abituryentów.

Warunkiem przyjęcia jest dowód, że kandydat lub kandydatka złożyli z pomyślnym wynikiem egzamin dojrzałości w jednem z austryackich gimnazyów lub szkół realnych. Ci zwyczajni słuchacze (ki) mają prawo składania kollokwiów i końcowego egzaminu, po którym otrzymują świadectwo.

W miarę wolnego miejsca może Dyrekcya przyjmować także takich kandydatów (ki), którzy (re) nie mają powyżej wymienionych warunków, ukończyli jednak inną szkołę średnią lub zawodową, stojącą na równi ze szkołami średniemi albo mają zagraniczny egzamin dojrzałości. Tacy słuchacze (ki), przyjęci jako „nadzwyczajni“ nie mają prawa składania egzaminów i otrzymują z końcem roku szkolnego tylko świadectwo frekwentacyjne. Wolno im jednak wnieść podanie do c. k: Ministerstwa Wyznań i Oświaty o uznanie odbytych studyów za równorzędne z egzaminem dojrzałości w tutejszej szkole średniej. W razie pomyślnego załatwienia prośby, zyskują wszystkie prawa słuchaczy zwyczajnych; leży więc w interesie takich kandydatów wnieść wcześnie odnośne podanie, aby ułatwić sobie przyjęcie, tem bardziej, że liczba słuchaczy (ek) na kursie abituryentów nie może przekraczać 40.

W miarę wolnego miejsca może nadto Dyrekcya na wykłady poszczególnych przedmiotów przyjąć „hospitantów“ lub „hospitantki“ z ukończonym 18 rokiem życia, o ile wykażą się odpowiedniem wykształceniem.

Wpisy zwyczajnych słuczaczy (ek) odbywają się od 15 do 20 września, nadzwyezajnych względnie hospitantów od 20 do 22 września w kancelaryi Dyrekcyi (ul. Straszewskiego L. 29) od 8 do 10 rano.

Przy wpisie należy przedłożyć: świadectwo dojrzałości, ewentualnie ostatnie świadectwo szkolne, metrykę chrztu lub urodzenia, należycie wypełnioną kartę wpisową i opłatę szkolną, bez której wpisu dokonać nie można.

Każdy wpisany słuchacz (ka) otrzymuje kartę legitymacyjną.

Wcześniejsze zgłoszenia przyjmuje Dyrekcya od 20 czerwca do 6 lipca i od 1 września do dnia wpisu.

Opłata wynosi 200 koron za cały rok i ma być odrazu z góry przy wpisie uiszczona. Hospitanci płacą za każdą godzinę tygodniową 20 koron rocznie.

Każdy wpisujący się słuchacz ma złożyć nadto 5 koron jako datek na zbiory naukowe. Od powyżej wymienionych opłat nie uwalnia się nikogo, raz zapłaconych nie zwraca się pod żadnym warunkiem. Za ćwiczenia w pracowni towaroznawczej należy uiścić osobno taksę 10 koron. Za uczęszczanie na naukę obcych języków i stenografię opłaca się osobne czesne stósownie do liczby słuchaczy, najmniej 10 po 20 koron rocznie od 1 godziny tygodniowo.

C) Uzupełniająca Szkoła handlowa.

Do klasy I. szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

1) wykażą się świadectwem uwolnienia Szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia Szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające warunkowi 1. lub 2.

Każdy uczeń Szkoły handlowej uzupełniającej, ma przy pierwszem przyjęciu złożyć taksę wstępną w wysokości dwóch koron i corocznie dwie korony, jako opłatę szkolną, od której uwolnienie zależy od Wydziału szkolnego.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią uzupełniającej szkoły handlowej. Ci pomocnicy lub uczniowie, którzy ukończyli III. klasę szkoły średniej lub wydziałowej, mogą być przyjęci wprost do klasy II.

Wpisy odbędą się w dniach 11. do 14. września w kancelaryi Dyrekcyi. — W tych samych dniach odbędą się egzamina poprawcze i uzupełniające.

Nauka rozpoczyna się dnia 16. września 1907 w dniach i godzinach, które Dyrekcya później ogłosi.

Każdy uczeń otrzyma książeczkę kontrolną pilności i uczęszczania i obowiązany jest do przestrzegania zawartych w niej przepisów.

D) Dwuklasowa szkoła handlowa męska.

Do klasy pierwszej przyjmie się uczniów, którzy w roku 1907

ukończą lat 14 i ukończyli z dobrym postępem 3 klasę wydziałową, gimnazyalną lub realną. O ile miejsce wolne się znajdzie (liczba uczniów w każdej klasie nie może przekraczać 40) będzie się przyjmować uczniów nie mających powyżej podanych studyów, jeżeli złożą z pomyślnym skutkiem ścisły egzamin wstępny z języków polskiego, niemieckiego, rachunków, historyi naturalnej i geografii w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej.

Każdy zgłaszający się po raz pierwszy do wpisu uczeń ma przedłożyć: metrykę chrztu lub urodzenia, świadectwo ukończonej 3 klasy wydziałowej lub średniej oraz wypełnioną należycie kartę wpisową (do nabycia u tercyana). Przy wpisie należy uiścić jako taksę wstępną 10 koron, oraz 2 korony jako datek na zbiory naukowe.

Uczniowie mają zgłosić się w dyrekcyi Akademii handlowej (nowo wstępujący w towarzystwie rodziców lub opiekunów) do wpisu w dniach 27 do 30 czerwca i 4 do 6 września między godziną 8 a 12 rano.

Dnia 6 września odprawi się nabożeństwo wstępne a dnia 7-go września rozpoczyna się regularna nauka szkolna.

Po rozpoczęciu roku szkolnego przyjmować się będzie uczniów tylko wyjątkowo w razie udowodnienia ważnych przeszkód, o ile na spóźnieniu nie ucierpi postęp w nauce.

Opłata szkolna wynosi rocznie 40 Kor. i ma być wniesioną w 2 ratach z góry. (20 K. między dniem wpisu a 15 października, 20 K. między 1 lutego a 15 marca). Uczniowie 1 klasy w pierwszem półroczu od opłaty szkolnej nie mogą być uwolnionymi. Uwolnienie od opłaty szkolnej uczniów ubogich a pilnych odbywa się zresztą wedle zasad przyjętych w państwowych szkołach średnich.

W Krakowie, dnia 27 czerwca 1907 r.

dyrektor:

Józef Kannenberg.